

21 коп.

РОЗПЛАТА

РОЗПЛАТА

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ
НАД ГРУПОЮ БАНДИТІВ ОУН

Видання друге, доповнене

Упорядники:

Л. Верета, В. Чудовський

ВИДАВНИЦТВО «КАМЕНЯР» ЛЬВІВ — 1970

ЗМІСТ

Передмова	3
Злочинця — до відповідальності	6
У Міністерстві закордонних справ СРСР	7
Злочинці повинні бути покарані	8
Постанова про притягнення до відповідальності як обвинуваченого	10
Громадянину Куп'яку Дмитру Георгійовичу	23
Обвинувальний висновок	24
Акт від 17 травня 1947 року	102
Показання свідка Сусабовської С. О.	103
3 висновку судово-медичного експерта	112
3 протоколу допиту свідка Володимира Палиги	117
3 протоколу допиту підсудного Мороза А. П.	119
Вирок	122
Окрема ухвала	158
Петро Ігнатьєвський. Україна проклинає	162

9(С2)2
Р65

Редактори І. Сварник, В. Звенигородський.
Художник О. Овдієнко. Художній редактор І. Плещанко. Технічний редактор С. Недовіз. Коректори Л. Кузьменко, М. Стахур.

РАСПЛАТА. Документи и материалы судебного процесса над группой бандитов ОУН
(На украинском языке)

Здано до набору 5/VIII-1970 р. Підписано до друку 16. IX-1970 р. Формат 70 × 108¹/₃₂. Папер. арк. 2,625. Друк. арк. Фіз. 5,25. Друк. арк. прив. 7,35. Авт. арк. 7,1. Видавн. арк. 7,58. БГ 08314. Зам. № 738. Тираж 15 000. Папір № 1. Ціна 21 коп.
Видавництво «Каменяр», Львів, Підвальна, 3.
Друкоffsetна фабрика «Атлас» Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР, Львів, Зелена, 20.

ПЕРЕДМОВА

Зібрані у цій книзі документи і матеріали — правдиві свідчення минулого. За скупим описом подій і фактів постає страшне лихоліття націоналістичного розбою на Львівщині у воєнні і перші післявоєнні роки. Від села до села, від хати до хати тяглися крижаві стежки бандерівських душителів і заріз'як. Позаду них залишалися трупи й згарища. В лютій ненависті до свого народу українські буржуазні націоналісти не щадили нікого: ні дітей, ні жінок, ні немічних старих. Каїнове ремесло братовбивства вони довели до моторошної досконалості, в багатьох випадках перевершивши своїх наставників — гітлерівських горлорізів. Кожне вбивство, як правило, супроводжувалося грабежем. Ці кати не гребували нічим — тягли з розорених хат одяг, продукти харчування, знімали з ще теплих трупів чоботи й сорочки, виводили з хліва корову, останнє поросся.

Радянський народ виніс справедливий вирок націоналістичному бандитизму. Бандерівські зграї вовкулак, що плондрували села в західних областях України, було ліквідовано. Декотрі головорізи встигли втекти на Захід. Нині вони, пригрівшись під крильцем західнонімецьких, американських, канадських, французьких та інших реакційних політиків і промислових магнатів, сходять отруйною жовцю в інсинуаціях проти нашого народу.

В Палаці культури цукрового заводу Красне Буського району на Львівщині в жовтні—грудні 1969 року відбувся відкритий судовий процес над групою націоналістичних бандитів — членів боївки бандерівської «есебе» (так званої «служби безпеки»), що виконувала виключно каральні функції, займалася масовим знищенням мирного населення.

На лаві підсудних — п'ятеро бандерівських бойовиків: Олійник Володимир (бандитська кличка «Голодомор»), Мороз Андрій

(«Байрак»), Чучман Павло («Беніто»), Чучман Степан («Берега»), Поцілуйко Леонтій («Яструб»). Боївка «есбе» крайового проводу організації українських націоналістів (ОУН) під керівництвом свого ватажка Дмитра Куп'яка, що відомий був під кличками «Славко Весляр» і «Клей», протягом 1944—1945 років знищила понад 200 мирних радянських громадян, переважно жінок і дітей (значну кількість із них закатував і розстріляв особисто Куп'як — «Клей»), спалила тисячі селянських садів, знищила кілька сіл.

Понад місяць тривав відкритий судовий процес. З першого і до останнього дня Палац культури цукровиків не міг вмістити всіх бажаних потрапити на процес. Простих радянських людей — робітників цукрового заводу, залізничників, трударів навколишніх колгоспів — вела туди не просто цікавість. Вони самі йшли судити людей.

Перед судовою колегією в кримінальних справах Львівського обласного суду пройшли 50 потерпілих, у яких ці людомори розстріляли, задушили, закатували, живцем спалили або кинули в колодязь батьків, дітей та інших близьких родичів, понад 150 свідків, що були очевидцями цих злочинів. В 51 томі справи зібрані документи, що розкривають жахливі злочини п'яти душогубів, речові докази, акти судово-медичних експертиз, ексгумацій трупів тощо.

Не можна спокійно слухати розповіді потерпілих і свідків. Деякі з них лише чудом врятувалися тоді від бандитської кулі чи пелі. Їх розповіді викликають пекучий гнів і ненависть до націоналістичних — бандерівських, мельниківських, бульбівських та інших — бандитів і їхніх колишніх фашистських і теперішніх закордонних покровителів. В смертельній злості до народу і страху перед неминучою розплатою ці упирі з особливою жорстокістю й садистською насолодою катували і вбивали дітей — кидали в колодязі, відрубували руки, виколювали очі, а коли стріляли, то обов'язково в обличчя. Так, дітей вони боялися, бо читали у їхніх поглядах не лише страх, а й ненависть і прокляття.

Високий на зріст, кремезний, з тупим поглядом ката Олійник, наприклад, не тільки власноручно вбивав дітей, жінок, стариків, він

виконував у своїй банді ще й обов'язки ходячої шибениці. Крім автомата й пістолета, він завжди носив при собі ремінний зашморг, який зненацька ззаду накидав на шию жертві, а потім, підтягнувши її догори через своє плече, відривав від землі і тримав доти, поки та не затихала у нього на спині.

Оунівські душогуби охоче вдавалися й до такого способу катування: людині, що лежала спиною на землі, клали на шию товсту палицю і, ставши на кінці, душили її.

На жаль, на лаві підсудних цього разу не було обербандита Дмитра Куп'яка — «Клея»: він свого часу з нагробаним золотом та іншим добром устиг чкурнути аж за океан, в Канаду. Нині він там процвітаючий бізнесмен, тримає фешенебельний ресторан у Торонто, видає себе за «політичного», «ідейного». Але на судовому процесі десятки свідків, у тому числі й колишніх його спільників по кривавій справі, переконливо довели, звідки оте багатство нинішнього пана ресторатора. Хай знають клієнти «ідейного» Куп'яка, що на кожній речі його ресторану, в кожній страві, що подає він до столу, — кров невинних жертв, сльози матерів і сиріт, попіл спалених живцем.

Цей збірник містить лише найголовніші документи і матеріали судового процесу, причому деякі несуттєві моменти довелось скоротити, щоб уникнути зайвих повторень. Але і в такому вигляді вони дають повне уявлення про тяжкі злочини підсудних, про хід попереднього слідства і сам судовий процес.

В. Чудовський

ЗЛОЧИНЦЯ — ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

20 жовтня ц. р.¹ Міністерство закордонних справ СРСР направило посольству Канади в Москві ноту, в якій за дорученням Радянського уряду повідомляє, що слідчі органи Радянського Союзу порушили карне переслідування щодо воєнного злочинця Куп'яка Дмитра Георгійовича, який проживає нині в Канаді за адресою: 708 Куін-стріт В, Торонто 3, Онтаріо.

У період тимчасової окупації західних областей Української РСР фашистськими загарбниками і після вигнання гітлерівців з території УРСР Куп'як, очолюючи так звану «боївку» організації українських націоналістів (ОУН), вчинив ряд терористських актів, керував масовими звірячими розправами над радянськими службовими особами, військовослужбовцями і мирними радянськими громадянами, в тому числі над жінками, дітьми і стариками, в селах Кам'янсько-Бузького, Бродівського, Золочівського районів, містах Львові та Буську. Куп'як і його злочинна група вбили понад сто польських і радянських громадян, повністю спалили село Адами на 300 дворів².

Радянська громадськість вимагає притягти до відповідальності цього воєнного злочинця.

Радянський уряд, зазначається в ноті, звертає увагу уряду Канади на міжнародні угоди держав, що воювали проти гітлерівської Німеччини, відповідно до яких воєнні злочинці повинні бути заарештовані і передані для суду над ними і покарання в ті країни, на території яких

¹ Це повідомлення було опубліковане в газеті «Известия» № 254 (14724) від 24 жовтня 1964 року.

² В ході попереднього слідства у справі підсудних виявлено, що банда, якою керував Дмитро Куп'як—«Клей», знищила майже 200 радянських громадян і повністю спалила три села — Острів Сокальського району і Адами Буського району Львівської області, а також Посадів (Польська Народна Республіка).

вони вчинили свої злочини, і чекає, що уряд Канади вживе належних заходів до видачі радянським властям воєнного злочинця Куп'яка Д. Г.

У МІНІСТЕРСТВІ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ СРСР

24 червня ц. р.¹ Міністерство закордонних справ СРСР вручило посольству Канади в СРСР ноту, в якій вдруге вимагає видати радянським властям воєнного злочинця Куп'яка, що переховується в Канаді.

У ноті говориться, що у радянської сторони викликає подив позиція, зайнята канадськими властями в цьому питанні. Як видно з ноти посольства, канадські власті фактично відмовляються видати Куп'яка, посилаючись на те, що «в Канаді немає будь-якого закону», який би дозволив їм видати воєнного злочинця, і що нібито вимога радянської сторони не має «юридичного обґрунтування».

Ці твердження не обґрунтовані. За сучасним міжнародним правом на всіх державах лежить обов'язок переслідувати злочини проти миру й людяності. Норми внутрішнього права будь-якої держави, що не узгоджуються з цією нормою міжнародного права, повинні відступити перед нею. Посилання на внутрішнє законодавство не може бути виправданням відмови держави виконувати свої міжнародні зобов'язання.

Щодо винності Куп'яка, то вона підтверджується показаннями свідків Янтуха Т. І., Олійника В. І., Чучмана-Бородайка С. І., Сусабовської С. О., Семеніва С. М., Політила В. Л. та іншими, а також протоколами впізнання, фотодокументами, актами ексгумації та іншими документами, які додаються до ноти.

¹ Це повідомлення було опубліковане в газеті «Известия» № 150 (14929) від 27 червня 1965 року.

Свідки показали, що за розпорядженням і під керівництвом Куп'яка, який очолював у період тимчасової фашистської окупації бандитську групу на території Львівської області, провадилися вбивства, розстріли і грабежі мирних радянських громадян. Свідок Олійник показав, що банда на чолі з Куп'яком знищила в селі Грабовій багато жінок і дітей тільки за те, що вони були за національністю поляками. Їхнє майно було розграбовано. В селі Яблунівці Куп'як з бандою розстріляв десять мирних жителів. У лютому 1945 року Куп'як застрілював у присутності свідка завідуючого млином за те, що той не дав йому борошна. З показань свідка Чучмана-Бородайка видно, що в м. Буську під керівництвом Куп'яка було знищено сім'ю Юрдиги, а майно розграбовано.

Багато інших злочинів Куп'яка підтверджені свідками в протоколах допитів, копії яких передано канадському посольству.

Наприкінці ноти говориться, що Міністерство чекає, що канадські власті знов розглянуть це питання і вживуть необхідних заходів до видачі Куп'яка радянським властям для здійснення правосуддя.

ЗЛОЧИНЦІ ПОВИННІ БУТИ ПОКАРАНИ

Цими днями¹ через МЗС СРСР канадському посольству в Москві було направлено ноту з вимогою про видачу радянським властям воєнного злочинця Куп'яка Д. Г., який переховується в Канаді.

У ноті, зокрема, говориться:

У грудні 1969 року органи правосуддя СРСР засудили до різних строків позбавлення волі колишніх учасників терористичної групи Олійника В. І., Мороза А. П.,

¹ Це повідомлення було опубліковане в газеті «Радянська Україна» № 183 (14873) від 9 серпня 1970 року.

Чучмана П. З., Чучмана С. І. і Поцілуйка Л. К., які в 1944—1945 рр. на території Львівської області систематично чинили напади на населені пункти, по-звірячому катували і вбивали мирних радянських громадян і грабували їхнє майно.

Судовим слідством неспростовно встановлено, що керівником вказаної терористичної групи був воєнний злочинець Куп'як Д. Г., який взяв безпосередню участь у вбивствах близько 200 чоловік, у тому числі жінок, дітей, стариків. Куп'як тепер проживає в Канаді за адресою: 708 Куїн-стріт В, Торонто 3, Онтаріо.

Радянська сторона в минулому вже інформувала канадські власті про злочини Куп'яка, наводила незаперечні докази його злочинів і ставила питання про видачу його радянським властям для вчинення правосуддя, керуючись міжнародними угодами держав, які воювали проти гітлерівської Німеччини, зокрема, «Декларацією про відповідальність гітлерівців за вчинені звірства» від 30 жовтня 1943 року, угодою від 8 серпня 1945 р. про судові переслідування і покарання головних воєнних злочинців європейських країн осі, а також резолюціями Генеральної Асамблеї ООН від 13 лютого 1946 року і 31 жовтня 1947 року, відповідно до яких воєнні злочинці повинні бути арештовані і передані для суду над ними та покарання в ті країни, на території яких вони чинили свої злочини. Як відомо канадській стороні, рішучість міжнародної громадськості не залишати безкарними злочини, зроблені під час другої світової війни, була знову підтверджена у прийнятій на XXIII сесії Генеральної Асамблеї ООН конвенції від 26 листопада 1968 року про незастосовність строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства, яка ще раз підкреслює необхідність у відповідності з міжнародним правом видачі і покарання осіб, відповідальних за воєнні злочини.

ПОСТАНОВА

про притягнення до відповідальності як обвинуваченого

м. Київ

10 грудня 1968 року

Слідчий КДБ при Раді Міністрів УРСР Виноградов, розглянувши матеріали кримінальної справи № 15 по обвинуваченню Куп'яка Дмитра Георгійовича, народження 6 листопада 1919 року,—

установив:

29 липня 1964 року Куп'як Д. Г. був притягнений до відповідальності як обвинувачений за ст. ст. 56 ч. 1, 58 ч. 1 і 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Дальшим розслідуванням зібрані достатні докази для притягнення Куп'яка Д. Г. до відповідальності як обвинуваченого в тому, що він, будучи учасником організації українських націоналістів з 1938 року, після возз'єднання у 1939 році Західної України з УРСР своєї націоналістичної діяльності не припинив.

У січні 1940 року Куп'як Д. Г. перейшов на нелегальне становище і, переходячи на території Львівської області до нападу 22 червня 1941 року фашистської Німеччини на Радянський Союз, займався антирадянською, націоналістичною діяльністю.

У перші дні Великої Вітчизняної війни Куп'як Д. Г., як член ОУН, діючи під кличкою «Весляр Славко», організував антирадянські виступи в селах Старому Милятині і Яблунівці Буського району, на яких проголошував так звану «самостійну Україну» та закликав підтримувати німецько-фашистських загарбників.

Активно допомагаючи окупантам, Куп'як Д. Г. наприкінці червня 1941 року організував у селі Яблунівці

Влітку 1941 року в місті Кам'янці-Бузькій націоналістичні вагачки району влаштували мітинг, на якому закликали населення надавати всіляку допомогу німецько-фашистським окупантам.

На фото: організатори мітингу; другий зліва — Куп'як Дмитро — «Клей».

Буського району і селах колишнього Новомилятинського району так звану українську поліцію, якій доручив арештовувати радянських активістів і сам брав участь у їх арештах і катуванні.

Так, у селі Яблунівці Куп'як Д. Г. і його брат Куп'як Михайло разом з іншими поліцаями заарештували колишнього голову колгоспу Івана Зерського і його сина Михайла Зерського, яких Куп'як Д. Г. піддав жорсткому катуванню і відправив до районної поліції, де вони були ув'язнені на протязі двох тижнів. Внаслідок побиттів Іван Зерський помер.

Тоді ж Куп'як Д. Г. піддав жорстокому катуванню заарештованих мешканців села Яблунівки, євреїв за національністю, Григорія Каравана і Маєра Гацфрайда.

У той час поліцаї, виконуючи наказ Куп'яка Д. Г., заарештували голову Неслухівської сільради Кам'янсько-Бузького району Луку Карасюка, радянських активістів Миколу Шостака, Івана Антоніва, Михайла Романіва, комсомольця Степана Шевціва та інших, яких близько двох тижнів тримали ув'язненими в Старомилятинській і Новомилятинській поліціях.

Куп'як Д. Г. допитував ув'язнених та піддавав катуванню Луку Карасюка, Миколу Шостака і Михайла Романіва.

У той час він мордував також голову Старомилятинської сільради Прокопа Приступу.

Проживаючи на окупованій німецько-фашистськими військами території Львівської області, Куп'як Д. Г. протягом 1941—1943 років перебував у Кам'янсько-Бузькому повітовому т. зв. «Українському комітеті», виконував обов'язки військового референта і референта «СБ» (служби безпеки) Буського районного проводу ОУН та займався антирадянською, націоналістичною діяльністю.

Восени 1943 року Куп'як Д. Г. за вказівкою керівника «СБ» крайового проводу ОУН Південно-західних українських земель (ПЗУЗ) Пришляка Г. В. (заарештований), відомого в підпіллі ОУН під кличками «Мікушка» і «Сірник», організував і очолив під кличкою «Клей» боївку «СБ» цього ж проводу. З цією боївкою, у складі якої нараховувалось до двадцяти бандитів, Куп'як Д. Г. протягом 1944—1945 років діяв на території Львівської області, відзначаючись особливою жорстокістю, вчиняючи звірячі розправи над радянськими активістами, службовими особами, військовослужбовцями і мирними громадянами, в тому числі жінками, дітьми і стариками, та грабуючи їх майно.

У квітні—травні 1944 року Куп'як Д. Г. з своєю боївкою знаходився поблизу сіл Побужан і Яблунівки Буського району. Разом з іншими бандитами він піддав катуванню мешканців міста Буська Емілію Чучман, Івана Чучмана та його дружину Наталку за те, що двоє останніх переховували євреїв від німецько-фашистських окупантів. У селі Купчому Буського району Куп'як Д. Г. та його спільники вбили мирних громадян, поляків за національністю, Володимира Солтиса, Євгена Котовського і Євгена Солтиса, а майно вбитих пограбували.

У червні 1944 року Куп'як Д. Г. із своїми бойовиками затримав у млині в селі Женові колишнього Глинянського (нині Золочівського) району слюсаря Василя Чарковського. Його привезли до лісу і після звірячих катувань знищили. Тоді ж Куп'як Д. Г. вислав інших бандитів у село Замостя (нині селище Глиняни) з завданням затримати Михайла Шульгу, який працював до початку війни заступником начальника Глинянської пожежної команди, і Марію Хохулу, яку оунівці підозрювали у зв'язках з партизанами. Виконуючи наказ Куп'яка Д. Г., бандити вбили М. Шульгу, який чинив опір, а М. Хохулу привели до села Полоничів у розташування боївки «СБ». Там Куп'як Д. Г. разом з іншими бойовиками допитував і мордував М. Хохулу, від чого вона померла.

Того ж місяця група бандитів на чолі з Куп'яком Д. Г. їздила до села Богданівки Золочівського району, де затримала Олексія Рупенталю, привезла його до села Полоничів, де під час допиту і мордувань він помер.

Після звільнення території Львівської області від німецько-фашистських загарбників улітку 1944 року крайова боївка «СБ», очолювана Куп'яком Д. Г., керуючись вказівками проводу ОУН про посилення терору, активізувала свою бандитську діяльність, вчиняла звірячі розправи над радянськими людьми.

Так, 15 серпня 1944 року за вказівкою Куп'яка Д. Г. його бойовики вбили дружину працівника Буського лісгоспу Кароліну Фабіанську та Олексія Михайліва, які їхали з села Грабової до міста Буська. Наступного дня за наказом Куп'яка Д. Г. бандити затримали голову Побужанської сільської Ради Григорія Пристанського і доставили у розташування боївки «СБ». Після допиту Г. Пристанський за розпорядженням ватажка банди був убитий. Інші члени боївки, виконуючи вказівку Куп'яка Д. Г., вбили дружину Г. Пристанського Катерину.

17 серпня 1944 року Куп'як Д. Г. організував і очолив бандитський напад на село Грабову Буського району. За наказом Куп'яка Д. Г. було підпалено стодола, у якій переховувалися Михайло Возняк, Гелена Булковська, Гелена Грищук, Володимир Сенюк, Марія Бабійчук, п'ятнадцятирічні Стефанія Бабійчук та Євген Сень, а також троє дітей віком від шести до восьми років — Юзеф, Казимир і Веслав Булковські. Бандити взяли стодолу під обстріл. Є. Сень, С. Бабійчук і Ю. Булковський, що вибігли з палаючого приміщення, були вбиті. Пораненому Михайлові Возняку вдалося втекти, решта людей згоріла. Причому С. Бабійчук бандити вибили очі, а Є. Сеню відрубали руку.

18 серпня 1944 року Куп'як Д. Г. організував і очолив засідку на Київському шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. Для цього він залучив і кушову банду «Вільчура». Учасники засідки обстріляли і розігнали колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, з яких чотирьох чоловік було затримано і за наказом Куп'яка Д. Г. розстріляно. Бандити обстріляли також вантажну автомашину, вбили демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот і чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру, що їхали на машині, забрали речі та залиті кров'ю гроші вбитих. Куп'як Д. Г. змив з грошей кров і забрав їх собі.

19 серпня 1944 року за наказом Куп'яка Д. Г. його бойовики вбили у селі Яблунівці вісім мирних громадян — Ганну Вовк, Петра Федорука, його дружину Франку, дочок Марію, Емілію, а також сім'ю Войтека Ясінського: його самого, дружину Марію і сина Петра.

У серпні 1944 року боївка «СБ» на чолі з Куп'яком Д. Г. вчинила напад на село Вербляни. Оунівці оточили, обстріляли і підпалили хату радянського активіста Володимира Трояна. Володимира, його батька і племінницю Агафію Троян, що вибігли з палаючого будинку, вони вбили. Дружина В. Трояна Ганна та діти Іван і Стах сховалися у сусідській хаті. Куп'як Дмитро, Олійник Володимир, Чучман Павло вдерлися туди і застріляли Ганну й Стаха, а Івана поранили.

Того ж місяця бандити Куп'яка Д. Г. знищили сім'ю Болеслава Максимишина — його самого, дружину Софію, доньку Богдану і матір Марію, а також Євгена Максимишина і його дружину Михайлину. Майно жертв було пограбовано, причому все цінне забрав собі Куп'як Д. Г.

У вересні 1944 року Куп'як Д. Г. організував і очолив напад на село Адами Буського району, де проживало польське населення. Крім крайової боївки «СБ», для цього було залучено також гумніську, яблунівську, соколянську та чанізьку кушові банди ОУН. Бандити оточили, обстріляли і підпалили село, що нараховувало понад 300 будинків. Село згоріло повністю. Було вбито його мешканців Францішку Шермет, Марію Свенсь і Федора Луціка.

У вересні 1944 року Куп'як Д. Г. наказав своїм бойовикам та бандитам яблунівської кушової банди ОУН вбити мешканців міста Буська стариків Івана Чучмана і його дружину Наталку. Майно вбитих Куп'як Д. Г. забрав собі. 15 листопада за вказівкою Куп'яка Д. Г. було вбито голову Буської міськради Семена Зубика.

У ніч на 29 листопада 1944 року Куп'як Д. Г. організував і очолив бандитський напад на село Яблунівку. До участі в цьому нападі він залучив також кущову банду «Солов'я». В Яблунівці були вбиті Филімон Яремкевич і його дружина Анастасія, Максим Ковалик, Юрій Ковалик і його дружина Юлія, Марія Вовк і її дванадцятирічна дочка Олена, Олена Вуйцік і її десятимісячний син Зіновій. Майно вбитих було розграбовано. Під час цього нападу Куп'як Д. Г. брав особисту участь у розправі над подружжям Яремкевичів. Оунівці вирішили знищити батьків за те, що їх син, силоміць узятий до банди, втік з неї. Спочатку Куп'як Д. Г. побив Филімона Яремкевича, а потім застрілив його й Анастасію. Після цього він зняв чоботи з трупа Ф. Яремкевича.

У ніч на 10 грудня 1944 року Куп'як Д. Г. організував напад боївки «СБ» на село Побужани Буського району і вчинив криваву розправу над його мешканцями. Тоді були вбиті мирні громадяни Юлія Камінська, Іван Романюк, його дружина Софія, дочка Марія і її шести-місячний син Зіновій, Пилип Коваль, його дружина Анастасія, сини — п'ятнадцятирічний Микола й десятирічний Михайло, Марія Гамуляк і її син Євген у віці одинадцяти років, Дмитро Бедрій, його дружина Параска та їх діти Зіновій (10 років), Марія (13 років) і Франка (18 років), — всього шістнадцять чоловік. Куп'як Д. Г. особисто знищив сім'ю листоноші П. Ковалю. Майно вбитих було розграбоване. Дізнавшись, що вагітна сестра Дмитра Бедрія Марія під час нападу на Побужани перебувала у другого свого брата Михайла в селі Верблянах, Куп'як Д. Г. на другу ніч разом із своїми бойовиками затримав її там, відвів до лісу і вбив.

12 грудня 1944 року бандити на чолі з Куп'яком Д. Г. вчинили наскок на село Волицю Буського району. Тут були вбиті мирні громадяни Яків Щур і його дружина

Марія, Федір Легкий, Андрій Штибель і його дружина Анастасія.

У ніч на 19 грудня 1944 року Куп'як Д. Г. вислав до міста Буська свого бойовика Чучмана Богдана — «Крука» разом з бандою «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» з завданням вчинити там розправу над його мешканцями. Виконуючи це завдання, бандити вбили п'ять чоловік — Софію Хруневич, Якова Панкевича, його дружину Розалію, їх дітей Володимира і Людвігу.

У ніч на 22 грудня 1944 року Чучман Богдан — «Крук» та Іванів Ярослав — «Пилип» за наказом Куп'яка Д. Г. затримали десятника Побужанської сільради Петра Гродзевича і повісили його в приміщенні сільради.

На початку січня 1945 року Куп'як Д. Г., дізнавшись про те, що жителька села Боложинова Буського району Марія Омелюх носила до міста Олеська передачу своєму заарештованому чоловікові, наказав Горбачу Михайлу — «Зеленому» та Іваніву Ярославу — «Пилипу» вбити її. Вдершись уночі до хати Марії Омелюх, вони побили її, а потім пострілом з пістолета поранили її в голову.

Коли бандити пішли з хати, жінка опритомніла і боса, в одній сорочці, пішла до сусіднього села Ангелівки. Там вона вранці була знайдена своїм батьком і відправлена до львівської лікарні, де її вилікували.

30 січня 1945 року Куп'як Д. Г. разом з іншими членами боївки «СБ» вчинив розправу над жителями села Верблян Буського району Ганною Палигою і її дочкою Ольгою Бедрій, яка була на останньому місяці вагітності, за те, що їхні родичі Ізидор Палига і Ілярій Бедрій, взяті силоміць до оунівської банди, втекли з неї, принесли повинну і були мобілізовані до Радянської Армії. Куп'як Д. Г. і Чучман Богдан — «Крук» вдерлися до хати Г. Палиги та О. Бедрій і застрілили їх.

17 лютого 1945 року за завданням Куп'яка Д. Г. бандити вчинили розправу над мешканцями села Грабової. Тут вони вбили інспектора Буського районного відділу народної освіти Костянтина Начаса і його дружину — вчительку Марію. Катерину Політило було задушено і вкинуто в колодязь, а її майно розграбовано.

20 лютого 1945 року за наказом Куп'яка Д. Г. його бойовики затримали завідоуючу Яблунівським млином Ганну Богомолу за те, що вона відмовилась давати бандитам борошно, та двох громадян, поляків за національністю (прізвища не встановлені), що проїжджали з дровами повз млин, і привели їх у ліс. Там затриманих було знищено.

У лютому 1945 року Куп'як Д. Г. разом з Морозом А. затримали в селі Ліску Буського району голову сільської Ради Миколу Гнатишина, привели до спустілого господарства, де ватажок боївки особисто застрілив його. Одночасно Чучман Богдан, Іванів Ярослав — «Пилип» та інші бандити за наказом Куп'яка Д. Г. знищили сім'ю М. Гнатишина — дружину Ганну, дочку Богдану та родичів: Йосипа Зарембу, Володимира Зарембу і Параску Гайлаш та розграбували їхнє майно.

У березні 1945 року Куп'як Д. Г. разом із своїми бойовиками піддав катуванню затриманих бійців винищувального батальйону Олексія Заверуху та Степана Кошла. Після катування вони за вказівкою Куп'яка Д. Г. були задушені: бандити поклали жертвам на горло палиці і притиснули їх ногами до землі.

Того ж місяця 1945 року Куп'як Д. Г., дізнавшись, що мешканка села Яблунівки Марія Баранець, на порушення бандитського наказу, кілька разів ходила до міста Буська і що на її подвір'ї зупинялись бійці винищувального батальйону, розпорядився затримати її, доставити у розташування банди до Яблунівського лісу і вбити. Мороз А., виконуючи цей наказ, вистрілював

у неї з пістолета, але тільки поранив. Тоді бандити Вовк Г. П. і Поцілуйко Л. К. відтягли жертву в куші і добили її.

28 березня 1945 року Куп'як Д. Г. разом з Чучманом Богданом, Куп'яком Михайлом та іншими затримав у селі Верблянах голову сільської Ради Петра Палигу, відвів його до лісу і там убив.

3 квітня 1945 року Куп'як Д. Г. зі своєю боївкою і кушовою бандою ОУН «Солов'я» організував і очолив напад на місто Буськ. Тут від рук бандитів загинуло дев'ять чоловік: боєць винищувального батальйону Станіслав Юрдига, його дружина Стефанія, їх вісімнадцятирічна дочка Ярослава і чотирнадцятирічний син Мечислав, Мар'ян Межвінський, його дружина Марія, їхня дочка Юлія, семирічний син Антон, а також літня жінка Юлія Кучинська. Під час цього нападу Куп'як Д. Г. разом з Чучманом Богданом, Куп'яком Михайлом та іншими бойовиками вдерся до хати С. Юрдиги, знищив його сім'ю і розграбував майно. Потім за наказом Куп'яка Д. Г. Олійник Володимир, Поцілуйко Михайло, Горбач Михайло і Чучман Богдан вдерлися до хати одинокі літньої жінки Ю. Кучинської. Олійник двічі вистрілював у неї з пістолета, а Чучман, оскільки вона ще була жива, добив її. Потім бандити забрали золоті речі Ю. Кучинської, які віддали Куп'яку Д. Г., і розграбували інше майно.

Весною 1945 року Куп'як Д. Г., діставши десь отруту і бажаючи випробувати її, наказав своїм бойовикам Поцілуйку Михайлу та Іваніву Ярославу схопити когонебудь і привести в Яблунівський ліс. Бандити затримали невідомого громадянина, якого Куп'як Д. Г. піддав допиту і катуванню, а потім примусив проковтнути отруту, від чого невідомий помер.

27 квітня 1945 року під час рейду по території Львівської області Куп'як Д. Г. разом із своєю боївкою «СБ»

та бандами УПА брав участь у нападі на місто Радехів. Тоді було вбито двох чоловік і чотирьох поранено, а також розграбовано пивзавод.

У травні 1945 року Куп'як Д. Г. разом з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Поцілуйком Михайлом та іншими бойовиками затримав у селі Задвір'ї Буського району капітана Радянської Армії Б. О. Верхопетровського, електромеханіка Є. І. Маховського та його дванадцятирічну дочку Марію, які приїхали туди зі Львова. Куп'як Д. Г., Олійник Володимир, Іванів Ярослав і Чучман Богдан допитували і мордували Б. О. Верхопетровського. За наказом Куп'яка Д. Г. капітан Б. О. Верхопетровський і Марія Маховська були повішені, а Є. І. Маховський застрілений.

У травні 1945 року Куп'як Д. Г. та його бойовики схопили у селі Задвір'ї Марію Качак, яку оунівці запідозрили в тому, що вона може повідомити про них органи Радянської влади. Після допиту В. Олійник за розпорядженням Куп'яка Д. Г. намагався задушити Марію Качак. Накинувши на шию жертви ремінну петлю, він плечем одірвав її від землі і тримав так деякий час. Оскільки М. Качак після цього ще проявляла ознаки життя, то її добили, а труп кинули в річку. Потім боївка Куп'яка Д. Г. перейшла до села Новосілок, де за наказом свого ватажка вбила Ксенію Війтів.

3 червня 1945 року Куп'як Д. Г. на чолі своєї банди та буської районної боївки «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» напав на село Гумниська Буського району. Тут були застрілені працівники Буського райфінвідділу Федір Яськів і його дружина Катерина, заготівельниця Марія Лукасевич, задушена і кинута в колодязь завідувача молокоприймальним пунктом Ганна Голота.

5 червня 1945 року Куп'як Д. Г. очолив збройний напад своєї боївки і кушової банди ОУН «Крилатого» на село Соколю Буського району. Під час цього нападу

були вбиті депутат Буської районної Ради депутатів трудящих Юлія Дусан, Марта Куцак, її дочки Марія Куцак, Олена Бакун, Теофілія Бакун, Олена Поцілуйко, її дочка Марія, Анастасія Дусан і її дочка Анастасія, Анастасія Волошина і її син Іван, Андрій Сахаревич і його дружина Марія, їхні діти Іван і Анастасія, а також Яким Волошин — всього шістнадцять чоловік; майно вбитих було розграбовано.

23 червня 1945 року Куп'як Д. Г. організував і очолив напад на село Грабову. Для цього він залучив і кушову банду «Солов'я». Тут були знищені чотири сім'ї: Марія Сосновська і Катерина Доморецька, чоловіки яких служили у винищувальному батальйоні, Ганна Собашек, чоловік якої служив у Радянській Армії, шістдесятирічний Іван Млот, Юлія Смага, Олексій Сосновський, Павлина Баландюк, Едуард Баландюк, Емілія Сорока, Іван Сорока, восьмирічний хлопчик-сирота — всього одинадцять чоловік. Їхнє майно бандити розграбували.

За наказом Куп'яка Д. Г. у червні 1945 року було затримано і доставлено у розташування крайової боївки «СБ» у Яблунівському лісі голову Чанизького споживчого товариства Буського району Іванну Палигу. Куп'як Д. Г., Олійник Володимир, Поцілуйко Михайло, Чучман Богдан піддали її допиту і задушили петлею.

19 серпня 1945 року за наказом Куп'яка Д. Г. бандити вчинили напад на село Чучмани-Заболотні Буського району, де вбили голову Верблянської сільради Степана Гончара, його дружину Марію, їхніх дочок Юлію Лукасевич і Ганну Руду, Марію Боруцьку та її сина Федора, Марію Сподарик і Юстину Присяжну — всього вісім чоловік, а також розграбували їхнє майно.

У ніч на 27 вересня 1945 року Куп'як Д. Г. організував і очолив напад на село Чаниж Буського району, де було знищено одинадцять чоловік і розграбовано їхнє

майно. Золоті речі присвоїв ватажок банди. Під час цього нападу він особисто вбив двох жінок.

Після нальоту на село Чаниж Куп'як Д. Г., готуючись тікати за кордон, прибув до Львова, де зупинився на квартирі Фалінського Івана. В останніх числах вересня 1945 року цю квартиру відвідав житель міста Буська Мороз Богдан, який раніше перебував у банді, а потім з'явився з повинною до радянських органів. Куп'як Д. Г. заманив його на Личаківське кладовище і застрілив з пістолета. Документи, забрані у жертви, потім було віддано В. Олійнику. Морозу Андрію Куп'як Д. Г. наказав доставити документи для легалізації учасників ОУН.

У жовтні 1945 року Куп'як Д. Г. з документами на ім'я переселенця Бродзяка Владислава виїхав до Польщі, прихопивши з собою золото та інші награбовані коштовні речі. У травні 1946 року Куп'як Д. Г. втік з ПНР у Канаду.

Скоєні Куп'яком Д. Г. злочинні дії передбачені ч. 1 ст. 56, ч. 1 ст. 58 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР

Постановив:

Притягнути до відповідальності Куп'яка Дмитра Георгійовича як обвинуваченого в справі, пред'явивши йому обвинувачення у скоєнні вищезазначених злочинів за ч. 1 ст. 56, ч. 1 ст. 58 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР¹.

Слідчий КДБ при Раді Міністрів УРСР

підпис

¹ Обвинувачений Куп'як Дмитро Георгійович у 1945 році втік з Радянського Союзу за кордон і зараз проживає в місті Торонто в Канаді. Поста- ченого у злочинах, передбачених ч. 1 ст. 56, ч. 1 ст. 58 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР. Йому не оголошена і він не допитаний у пред'явленому обвинуваченні в зв'язку з тим, що він, згідно з повідомленням міністерства закордонних справ Канади від 26 червня 1968 року № 1 — 538, відмо- вився отримати повістку про виклик його як обвинуваченого, а канадський уряд ухилився від його видачі радянським органам влади як державного злочинця.

Громадянину Куп'яку Дмитру Георгійовичу

Канада, м. Торонто,
Квінзвей, 1184

Прокуратура Львівської області повідомляє, що за злочини, вчинені вами у 1941—1945 роках на території Львівської області Української РСР, де ви очолювали оунівську банду, проти вас порушена кримінальна спра- ва, у зв'язку з чим викликаємо вас на допит як обви- нуваченого.

Одночасно повідомляємо, що під час слідства згідно з статтею 43 Кримінально-процесуального Кодексу УРСР закон гарантує обвинуваченому такі права:

знати, в чому його обвинувачують, і давати пояснен- ня у пред'явленому йому обвинуваченні; подавати докази; заявляти клопотання, ознайомлюватися після закінчення попереднього слідства з усіма матеріалами справи; мати захисника; подавати скарги на рішення слідчого і прокурора.

Місце прибуття: Українська РСР, місто Львів, площа Возз'єднання, будинок № 7, Прокуратура Львівської області.

На випадок вашої неявки слідство в справі буде за- кінчено заочно і справа направлена за підсудністю.

Для одержання візи на в'їзд до Радянського Союзу і оплати дорожніх витрат вам належить звернутись до посольства СРСР в м. Оттаві.

Прокурор Львівської області Української РСР
Державний радник юстиції 3 класу

підпис

15 вересня 1967 року,
м. Львів.

ОБВИНУВАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

у кримінальній справі № 15 в обвинуваченні: Олійника Володимира Івановича за частиною I статті 58 і статтею 64 Кримінального Кодексу УРСР; Мороза Андрія Петровича, Чучмана Павла Захаровича, Чучмана Степана Івановича, Поцілуйка Леонтія Костянтиновича — за частиною I статті 56 і статтею 64 Кримінального Кодексу УРСР.

6 січня 1964 року органами Комітету державної безпеки при Раді Міністрів Української РСР порушена кримінальна справа за фактами масових убивств радянських громадян, вчинених в 1944—1945 роках бандитами антирадянської організації українських націоналістів (ОУН) на території Буського району Львівської області.

В цій справі в 1968 році до кримінальної відповідальності притягнуті Олійник Володимир Іванович, Мороз Андрій Петрович, Чучман Павло Захарович, Чучман Степан Іванович і Поцілуйко Леонтій Костянтинович.

Розслідуванням встановлено:

В 1944—1945 роках на території Львівської області діяла боївка «СБ» (служби безпеки) крайового проводу антирадянської організації українських націоналістів (ОУН), яку створив і очолював бандит Куп'як Дмитро Георгійович під кличкою «Клей» (матеріали відносно якого виділені в окреме провадження).

Ця боївка «СБ», до складу якої входили обвинувачені Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З., Чучман С. І. та інші бандити, разом з яблунівською куцтвою бандою ОУН, у якій знаходився обвинувачений

Поцілуйко Л. К., а також іншими бандами ОУН вела активну боротьбу проти Радянської влади, систематично вчиняла бандитські напади на населені пункти Львівської області, по-звірячому вбивала радянських людей, в тому числі жінок, дітей і стариків, та грабувала майно вбитих.

Обвинувачений Олійник В. І. під час німецької окупації прибув із Польщі на територію Львівської області і проживав у місті Буську. В травні 1944 року він добровільно вступив до боївки «СБ» (служби безпеки) крайового проводу антирадянської організації українських націоналістів (ОУН), мав на озброєнні пістолет, автомат, гранати та ручний кулемет і в складі цієї боївки під кличкою «Голодомор» до осені 1945 року вів збройну боротьбу проти Радянської влади.

Ця бандитська діяльність Олійника В. І. підтверджується його особистими зізнаннями, показаннями обвинувачених Мороза А. П., Чучмана С. І., Чучмана П. З. і Поцілуйка Л. К., які разом з Олійником В. І. протягом 1944—1945 років вели збройну боротьбу проти Радянської влади, показаннями свідків Смаги П. А., Паньків Ю. Г., які діяли разом з Олійником В. І. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН, а також показаннями колишніх учасників ОУН Бурака Т. П., Кошеля І. В., Політила С. М. і Шевчука І. П., які дали свідчення про перебування та бандитську діяльність Олійника В. І. у складі боївки «СБ». Належність Олійника В. І. до боївки «СБ» підтверджується також фотокопією архівного документа.

Обвинувачений Мороз А. П. після возз'єднання західноукраїнських земель з Українською РСР проживав у селі Старому Милятині Буського району Львівської області. Під час німецької окупації він закінчив Львівську уніатську духовну семінарію і в квітні 1944 року, зрадивши Батьківщину, вступив до боївки «СБ» крайово-

вого проводу ОУН, де мав на озброєнні пістолет і автомат і до серпня 1945 року вів збройну боротьбу проти Радянської влади.

Бандитська діяльність Мороза А. П. у складі згаданої боївки «СБ» підтверджується його особистими зізнаннями, показаннями обвинувачених Олійника В. І., Чучмана П. З., Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К., які разом з Морозом А. П. протягом 1944—1945 років вели збройну боротьбу проти Радянської влади, показаннями свідків Смаги П. А., Паньків Ю. Г., Сусабовської С. О., які діяли разом з Морозом А. П. у складі боївки «СБ», а також показаннями колишніх учасників ОУН Бурака Т. П., Кошеля І. В., Кусого Л. Ф., Політила С. М., Шевчука І. П., які дали свідчення про перебування та бандитську діяльність Мороза А. П. у складі боївки «СБ».

Обвинувачений Чучман П. З. після возз'єднання західноукраїнських земель з Українською РСР, а також під час німецької окупації проживав за місцем свого народження в селі Чучмани Буського району Львівської області. У серпні 1943 року, зрадивши Батьківщину, вступив на службу до окружної команди української поліції; у місті Кам'янці-Бузькій Львівської області одержав форму поліцає, а на озброєння — гвинтівку і патрони. Спочатку він служив у селі Ільковичах Сокальського району Львівської області, де ніс охорону спиртозаводу і маєтку, що були підпорядковані німцям, а потім був переведений у село Новий Милятин Буського району Львівської області, де служив поліцаєм до кінця лютого 1944 року. Це підтверджується зізнаннями обвинуваченого Чучмана П. З. та показаннями свідків Шостака М. М., Шевціва В. П. і Чучмана М. З., а також фотокопією архівної картки, яка підтверджує, що Чучман П. З. під час німецької окупації служив поліцаєм.

У квітні 1944 року Чучман П. З. вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, у складі якої під кличкою «Беніто», маючи на озброєнні спочатку карабін, а потім автомат і пістолет, до 1945 року вів боротьбу проти Радянської влади.

Бандитська діяльність Чучмана П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН підтверджується його особистими зізнаннями, показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К., які разом з Чучманом П. З. протягом 1944 року вели збройну боротьбу проти Радянської влади, показаннями свідків Смаги П. А., Паньків Ю. Г., Сусабовської С. О., які діяли разом з Чучманом П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН, а також показаннями колишніх учасників ОУН Бурака Т. П., Кошеля І. В., Кусого Л. Ф., Колісника Ю. В., Колісника М. В. і Політила С. М., які підтверджують бандитську діяльність Чучмана П. З. у складі боївки «СБ».

Обвинувачений Чучман С. І. після возз'єднання західноукраїнських земель з Українською РСР і під час німецької окупації проживав у місті Буську Львівської області. Весною 1943 року він зрадив Батьківщину, вступив до антирадянської молодіжної організації українських націоналістів «Юнаки», в якій він діяв під кличкою «Берега» і виховувався в антирадянському, націоналістичному дусі. Це підтверджується зізнаннями обвинуваченого Чучмана С. І.

У січні 1944 року Чучман С. І. був зарахований в так звану Українську повстанську армію (УПА), підпорядковану ОУН, де займав становище «ройового», мав 10—12 підлеглих йому бандитів, які були озброєні гвинтівками і кулеметом. Це підтверджується зізнаннями обвинуваченого Чучмана С. І.

Весною 1944 року Чучман С. І. у складі банди УПА брав участь у нападі на село Острів Сокальського

району Львівської області, в якому проживало польське населення. Тоді Чучман С. І. разом з іншими бандитами обстрілював село з гвинтівки і особисто підпалив 6 будинків. Внаслідок цього нападу село Острів, у якому налічувалось близько 300 господарств, згоріло, двох мешканців було вбито. Про цей напад і свою участь у ньому обвинувачений Чучман С. І. докладно розповів на допитах під час слідства. Його зізнання підтверджуються показаннями свідків Шишала А. С., Нагірного В. І., Дзядика М. Й., Лійка В. М. і Рибачука К. М.

9 квітня 1944 року Чучман С. І. у складі банди УПА брав участь у нападі на село Посадів на території Польщі, під час якого він стріляв у людей з гвинтівки і в збройній сутичці з польськими партизанами був поранений у руку. Внаслідок бандитського нападу було вбито сім жителів села Посадова, десять польських партизанів, а саме село, у якому налічувалось понад 500 будинків, спалено. Чучман С. І. визнав себе винним у тому, що він брав участь у нападі на село Посадів. Зізнання обвинуваченого про цей напад підтверджуються показаннями свідків Вісневського В. А., Горбача З. М., Галамаги В. А., Серлечка Я. А., Косуня П. В. і Колянко Ю. Я. Після поранення Чучман С. І. повернувся в місто Буськ.

В травні 1944 року Чучман С. І. разом з Куп'яком Дмитром — «Клеєм», своїми рідними братами Чучманом Богданом — «Круком», Чучманом Казимиром — «Кривою» та іншими бандитами брав участь у катуванні жителів міста Буська: Емілії Чучман за те, що вона відмовилась вказати місце перебування її сина, та Івана Чучмана і його дружини Наталки Чучман за те, що вони підтримували зв'язки з партизанами. Участь Чучмана С. І. у катуванні жителів міста Буська підтверджується його особистими зізнаннями, показаннями потерпілого Чучмана І. О., який бачив Чучмана С. І. разом з

іншими бандитами на своєму подвір'ї після катування його матері Емілії Чучман і якому відомо з розповідей Емілії Чучман, Івана Чучмана і Наталки Чучман, що серед бандитів, які катували їх, вони впізнали Чучмана Степана. Це також підтверджується показаннями свідка М. О. Заець, у присутності якої бандити катували її матір Емілію Чучман.

Обвинувачений Поцілуйко Л. К., проживаючи в окупованому німцями селі Яблунівці Буського району Львівської області, на початку 1942 року зрадив Батьківщину, встановив зв'язки з бандитами ОУН і виконував їх окремі доручення, а потім навчався військової справи в так званому «юнацькому вишколі». Влітку 1944 року, після закінчення «вишколу», вступив до яблунівської кущової банди ОУН і до грудня 1945 року під кличкою «Яструб» вів збройну боротьбу проти Радянської влади. Він примушував жителя хутора Яблунівська Колонія Вольф (дівоче прізвище Кошло) збирати продукти харчування для оунівців, брав участь у бандитських нападах на населені пункти Львівської області, у вбивствах громадян та грабуванні майна вбитих. Про свою діяльність в ОУН Поцілуйко Л. К. докладно розповів на допитах під час попереднього слідства. Діяльність Поцілуйка Л. К. в ОУН підтверджується також показаннями обвинувачених Чучмана С. І., Мороза А. П. і Олійника В. І. та показаннями свідків Войтовича М. В., Вольф К. С., Костюка М. С.

Після вступу до боївки «СБ» крайового проводу ОУН обвинувачені Чучман П. З., Мороз А. П. і Олійник В. І. разом з іншими бандитами протягом квітня—травня 1944 року під керівництвом свого ватажка Куп'яка Д. Г. проходили в околицях сіл Побужан і Яблунівки Буського району Львівської області військову підготовку, а потім брали участь у бандитських нападах

на населені пункти області. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., Чучмана П. З., Поцілуйка Л. К. про те, що згадана боївка «СБ» займалася вбивствами радянських людей, а також показаннями свідка Смаги П. А., який у складі боївки разом з Чучманом П. З., Морозом А. П. і Олійником В. І. проходив військову підготовку і провадив антирадянську діяльність, та свідка Сусабовської С. О., яка у цій боївці виконувала обов'язки зв'язкової.

Свідок Сусабовська С. О.¹*

— ... Група Куп'яка займалася терористичною діяльністю, вбивала радянських активістів, військовослужбовців і цивільне населення. Ці вбивства були поєднані з пограбуванням жертв. Особливою жорстокістю відзначалися Куп'як Дмитро, його брат Куп'як Михайло, Чучман Богдан, Олійник Володимир, Поцілуйко Михайло. Наприклад, Куп'як Дмитро і Чучман Богдан мали звичку говорити, що рука свербить, щоб когось убити.

У травні 1944 року Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН на чолі з Куп'яком Д. Г. брали участь у бандитському нападі на село Купче Буського району Львівської області, під час якого були вбиті його жителі Володимир Солтис, Євген Котовський і Євген Солтис. Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. стояли тоді на сторожі і прикривали інших членів боївки, які чинили вбивства та грабежі. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Чучмана П. З. і

¹ Сусабовська С. О. — колишня зв'язкова боївки «СБ» крайового проводу ОУН. В 1946 році вона виїхала до Польської Народної Республіки. Була присутня на судовому процесі як свідок.

* Тут і далі петитом подаються уривки з виступів свідків, потерпілих та підсудних у судовому засіданні.

Олійника В. І. Участь їх у бандитському нападі на село Купче підтверджується також показаннями свідка Смаги П. А.

Свідок Смага П. А.¹:

— До середини травня 1944 року я разом з Олійником Володимиром — «Голодомором», Чучманом Павлом — «Беніто», Морозом Андрієм — «Байраком» та іншими бандитами з крайової боївки «СБ» проходив військову підготовку на хуторах біля села Побужан і в лісах. Навчання з нами проводив наш ватажок Куп'як Дмитро — «Клей».

Після закінчення підготовки наша боївка на підводах вирушила з Буського району до Новомилятинського і Глинянського районів Львівської області, територія якої в той час ще була окупована німцями. З Побужан ми поїхали до села Купчого, в яке прибули, коли надворі вже було темно. Недалеко від села ми зупинилися, і наш ватажок Куп'як Дмитро — «Клей» оголосив нам, що маємо провести в Купчому акцію — знищення якихось поляків. Він розподілив нас на декілька груп і визначив, що кожна з них повинна робити. Морозу Андрію — «Байраку» з кількома бандитами він наказав прикривати дії банди.

Сам Дмитро Куп'як, бандит за кличкою «Пилип», я та ще кілька (хто саме, не пригадую) пішли вбивати одну сім'ю поляків, а решту бойовиків «Клей» послав до іншої хати, щоб учинити розправу там.

Наша група на чолі з Куп'яком Дмитром — «Клеєм» оточила одну з хат. До приміщення вдерлися сам Куп'як та ще декілька бандитів, а я з рештою залишився в оточенні. За одну-дві хвилини в хаті почулися постріли. Одразу після цього мене покликали до хати. Коли я увійшов, то при світлі газової лампи побачив на підлозі трупи двох чоловіків. Мені дали клунок з нагробаним майном і наказали віднести на підводу. Куп'як Дмитро — «Клей», «Пилип» та інші бандити, які були в хаті, теж принесли на підводу нагробане майно.

Потім сюди повернулася друга група, яка вбила ще поляка, а також приєдналася група прикриття, і ми поїхали до

¹ Смага П. А. — колишній член боївки «СБ», яку очолював Куп'як Дмитро — «Клей». Був засуджений і відбув покарання в іншій справі.

села Новосілок. По дорозі з розмов Д. Куп'яка я зрозумів, що всі люди, знищені нашою бандою в селі Купчому, були вбиті тільки за те, що вони були поляками.

Їх показання підтверджують також свідки Котовська К. В., Максимів Я. І., Максимів С. І., Лось М. А. і Сікорський П. П., які розповіли про вбивство бандитами в селі Купчому Володимира Солтиса, Євгена Котовського і Євгена Солтиса.

Свідок Я. І. Максимів:

— У 1944 році я з своєю дружиною Стефою та двома малолітніми дітьми жив у селі Купчому. В той час згоріла хата у дядька по матері Володимира Солтиса, який разом з своєю дочкою Катериною, зятем Євгеном Котовським та їхньою чотирирічною дитиною теж мешкав у Купчому. Я дозволив цій сім'ї оселитися в моїй новій хаті. Солтис Володимир (йому у той час було років 65) та члени його сім'ї за національністю були поляками.

Якось у середині травня 1945 року (числа не пригадую) біля дванадцятої години ночі я прокинувся від грюкоту в сінешні двері. Крізь вікно я побачив на подвір'ї озброєних людей. Я відчинив, і до хати зайшов озброєний бандит. Він освітив мене кишеньковим ліхтарем і наказав дати йому ключ від моєї нової хати, в якій мешкала сім'я Володимира Солтиса. Взявши ключ, бандит вийшов. За кілька хвилин з нової хати почувся постріл, потім гомін на подвір'ї, а згодом все стихло. До ранку ми боялися виходити з хати, а на світанку я разом з своєю дружиною зайшов до нової хати і там побачив, що Володимир Солтис і Євген Котовський вбиті. Труп Володимира Солтиса з вогнепальною раною в голові лежав у кімнаті на підлозі, а труп Євгена Котовського — на порозі в кухні. Все майно, що належало цій сім'ї, було розграбоване.

У червні 1944 року за наказом Куп'яка Д. Г. Мороз А. П. та інші бойовики на чолі з Олійником В. І. їздили

на підводі в село Замостя (тепер селище Глиняни) Золочівського району Львівської області з завданням затримати і доставити в розташування боївки «СБ» радянського активіста Михайла Шульгу і жительку села Марію Хохулу, яких оунівці запідозрили у зв'язках з партизанами.

У Замості Олійник В. І. наказав бандиту Чайці Петру — «Легкому» затримати Михайла Шульгу. При затриманні М. Шульга був убитий. Після цього Олійник В. І., Мороз А. П. разом з іншими бойовиками, видаючи себе за партизанів, затримали Хохулу Марію і доставили її у розташування боївки «СБ» до села Полоничів Буського району. Там Олійник В. І., Куп'як Д. Г., Чучман Богдан — «Крук» та інші бандити допитували і жорстоко катували М. Хохулу, внаслідок чого вона померла. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана П. З. і Чучмана С. І., показаннями свідків Бурака Т. П., Смаги П. А., Шульги Г. П., Маркевича Б. М., Маркевича Г. М., Хохули М. М., Хохули К. Д., Слючаренко Г. В. і Бунди П. І. та свідченнями потерпілих Шульги З. М. і Антонової А. І.

Потерпіла А. І. Антонова¹:

— Мені було тоді лише сім років. Наша сім'я жила в селі Замості. Якось улітку до нашої хати зайшло кілька озброєних чоловіків і сказали мамі, що вони партизани й що вона повинна піти з ними.

Мама зібралася, поцілувала мене й сказала, що швидко повернеться. Коли вони вийшли з хати і мама побачила, як інші озброєні люди оточили нашу хату, вона завагалася: мабуть, у неї закралася підозра, що то не партизани. Але вдіяти вже нічого не могла. Всі пішли з подвір'я. З тих пір я вже не бачила маму. Лише пізніше ми узнали, що її зака-

¹ А. І. Антонова — дочка Марії Хохули.

тували бандити. Серед тих бандитів, що приходили до нас, я добре впізнаю Олійника. Ось він сидить крайній зліва на лаві підсудних.

Потерпілий З. М. Шульга:

— Я з батьком йшов по вулиці, коли до нас наблизився озброєний бандит і наказав батькові йти за ним. Батько відмовився і почав сперечатися з бандитом. Тоді той вихопив пістолет і вистрілював батькові в обличчя. Я кинувся тікати: мені тоді було 9 років. Бандит стріляв і по мені, але не вцілював, а лише пробив на мені сорочку.

Потерпілий Зіновій Шульга (до Олійника В. І.):

— Хто наказав убити мого батька?

Підсудний Олійник В. І.:

— Наказу вбити не було. Тільки затримати і привести до лісу в розташування банди.

Головуючий:

— Для чого?

Підсудний Олійник В. І. (неохоче):

— Звичайно, для того, щоб спочатку там мордувати, а потім вбити, бо з лісу, як правило, не повертався ніхто з тих, кого туди приводили. Кожний з нас вважав, що просто вбити — це дуже легке покарання для тих, кого Куп'як — «Клей» намічав знищити.

У червні 1944 року Куп'як Д. Г., Олійник В. І. та інші бандити затримали в селі Богданівці Золочівського району Львівської області жителя цього села Олексія Рупентала і привезли до села Полоничів, де допитували та мордували його, внаслідок чого він помер. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника

В. І., Мороза А. П., Чучмана П. З., потерпілої Бойко Б. О., свідків Бурака Т. П., Смаги П. А. і Рупенталь Г. М.

15 серпня 1944 року, після звільнення радянськими військами Львівської області від німецьких окупантів Мороз А. П. та Куп'як Михайло — «Генерал» за вказівкою Куп'яка Д. Г. перестріли на шляху між селами Грабовою і Яблунівкою Буського району Кароліну Фабіанську, яка їхала на підводі з Олексієм Михайлівим до міста Буська, і Куп'як Михайло з пістолета вбив К. Фабіанську та О. Михайліва. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П. та Олійника В. І., свідків Смаги П. А., Куп'яка М. К., Гродзеви-ча І. С., Сикули Т. І., Чабанівського Т. М., Куп'як Є. В., Фабіанської Т. С. і Фабіанського С. Ф.

17 серпня 1944 року Олійник В. І., Чучман П. З., Мороз А. П. та інші бандити боївки на чолі з Куп'яком Д. Г. вчинили напад на хутір Водаї поблизу села Грабової Буського району. Під час цього нападу вони оточили і обстріляли з автоматів стодолу Кароля Булковського, де від бандитів ховалися жінки і діти. Куп'як Михайло — «Генерал» підпалив стодолу з ракетниці. Шукаючи порятунку, із палаючого приміщення вибігли п'ятнадцятирічні Стефанія Бабійчук і Євген Сень, але їх одразу ж убили бандити, причому Стефанії вибили очі, а Євгену відрубали руку. Гелена Булковська, Гелена Гришук, Марія Бабійчук, Володимир Сенюк та трое дітей віком від шести до восьми років — Казимир, Веслав і Юзеф Булковські згоріли. Тільки пораненому тоді Михайлу Возняку вдалося вирватися з вогню і сховатися від бандитів. Це підтверджується зізнаннями обвинуваченого Олійника В. І., свідченнями потерпілого І. Г. Сеня, показаннями свідків Смаги П. А., Лось М. В., Сеня К. Ф., Мельника Я. Г., Сенюк М. М., Політила В. Л., Семеніва С. М., Хабжик Ф. К. і Воз-

няка А. Г., протоколом ексгумації та актом судово-медичного дослідження.

Запитання потерпілого І. Г. Сеня:

— Яким предметом і в який спосіб була відрубана рука у мого брата Євгена Сеня?

Відповідь судово-медичного експерта:

— При судово-медичному дослідженні останків трупа Сеня Євгена Григоровича були виявлені такі пошкодження: отвір в задній частині правої тім'яної кістки та лівої вискової. Форма дефекту і особливості пошкоджень зовнішніх та внутрішніх пластинок кісток характерні для вогнепальних кульових поранень. Перше пошкодження є вхідним отвором, що підтверджується його овальною формою і скошеністю країв, спрямованою всередину черепа. Отвір в лівій висковій кістці є вихідним, на що вказує його неправильна форма та розмір, скошеність країв з боку зовнішньої пластинки. Враховуючи розташування вхідного і вихідного отворів, слід вважати, що канал рани проходив ззаду наперед, справа наліво, трохи зверху вниз. При даній локалізації кульових отворів і напрямку каналу рани виникає широке смертельне руйнування головного мозку.

В правій висковій кістці був осколочний перелом, зроблений тупим твердим предметом.

Третя група пошкоджень була на кістках лівого передпліччя у вигляді повного поперечного перелому. При врахуванні обставин випадку судово-медичний експерт дійшов висновку, що пошкодження обох кісток могли утворитися від дії рубачоного знаряддя з тупим лезом.

Свідок Смага П. А.:¹

— За кілька днів після вбивства Фабіанської і Михайліва Куп'як Дмитро — «Клей» повів нашу боївку «СБ», а також бандитів кущової банди «Солов'я» на хутір Водаї біля села Грабової. Хтось доніс Куп'яку — «Клею», що люди, призначені ним для знищення, переходять в одній із стодол. За наказом ватажка ми оточили її. Чучман Богдан і ще

¹ Див. стор. 31.

хтось із бандитів намагалися вдертися до стодолі, але вона була зачинена зсередини. Тоді ватажок наказав обстріляти стодолу. Всі бандити відкрили по ній вогонь, але люди мовчали. Після цього Куп'як Михайло — «Генерал» з ракетниці підпалив солом'яну стріху. Почалася пожежа. В приміщенні почулися плач і крики жінок та дітей. Куп'як Дмитро — «Клей» наказав убивати кожного, хто намагатиметься втекти. З стодолі вискочило кілька чоловік, вони тут же були вбиті. Решта жінок і дітей згоріла. Єдиною виною їх було те, що вони були поляками.

18 серпня 1944 року Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з бандитами кущової банди ОУН «Вільчур» під керівництвом Куп'яка Д. Г. брали участь у засідці на шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. З цієї засідки оунівці обстріляли на шосе колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, затримали чотирьох з них і відвели в ліс, де бандити буської районної боївки «СБ» «Чорноти» розстріляли їх.

Тоді ж із засідки бандити обстріляли на шосе вантажну автомашину, вбивши демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот і чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру та забравши у них одяг і зашиті кров'ю гроші. Після цього нападу Чучман П. З. з Кусим Юліаном — «Вовком» носили серед бандитів і давали їм приміряти шинель Ніни Кот. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., показаннями свідків Смаги П. А., Кошеля І. В., Колісника Ю. В., Кусого Л. Ф., Колісника М. В., Політила С. М., Брочковського В. Т., Кота С. П., Чучмана П. М. і Мельниченка А. Й., потерпілої Вишневецької Н. В. та копіями архівних документів.

У серпні 1944 року Олійник В. І., Чучман П. З. і Мороз А. П. разом із своїм ватажком Куп'яком Д. Г.

та іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН і кущової банди ОУН «Вільчура» вчинили збройний напад на село Вербляни Буського району. Олійник В. І., Чучман П. З., Мороз А. П. разом з іншими учасниками нападу оточили хату радянського активіста Володимира Трояна, в якій він жив разом із своїм старим батьком Томком, дружиною Ганною, малолітніми синами Іваном і Стахом, дочкою-немовлям, якій ще не було надано ім'я, та дванадцятирічною племінницею-сиротою Агафією Троян. Коли у приміщення стали вдиратися Куп'як Д. Г., його брат Куп'як Михайло і Чучман Богдан — «Крук», Володимир Троян зробив постріл по бандитах, після чого Куп'як Михайло з ракетниці запалив хату.

Прагнувши врятуватися, Володимир Троян проліз через солом'яну стріху, зіскочив на землю і кинувся тікати. Олійник В. І. помітив В. Трояна і відкрив по ньому вогонь з автомата, а Чучман Богдан — «Крук» наздогнав втікача на горі і там убив. З палаючої хати стали вибігати члени сім'ї Володимира Трояна. Коли Томко Троян і дванадцятирічна Агафія, що тримала на руках дівчинку-немовля Ганни Троян, вибігли з хати, вони були вбиті бандитами на подвір'ї.

Немовля під трупом Агафії залишилося живим, але після загибелі його батьків та рідних через деякий час померло.

Дружина Володимира Трояна Ганна з синами Іваном та Стахом встигли заховатися від бандитів у сусідській хаті, але туди вдерлися Куп'як Д. Г., Олійник В. І. і Чучман П. З. і вбили Ганну й Стаха, а другого її сина поранили в голову. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., Чучмана П. З., свідченнями потерпілої Хом'як Я. Т., свідків Смаги П. А., Шабата З. П., Трояна М. Я., Трояна Ю. Т., Лося К. Й., Дмитрів А. Г. та Роїка Й. П.

У вересні 1944 року Олійник В. І., Чучман П. З., Мороз А. П. у складі боївки «СБ» разом з кущовими бандами ОУН під керівництвом Куп'яка Д. Г. вчинили збройний напад на село Адами Буського району, в якому проживало польське населення. Оточивши село, бандити обстріляли і запалили його. В результаті згоріло понад 300 будівель, були вбиті жителі села Францішка Шеремет, Марія Свеньс і Федір Луцік. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., Чучмана П. З., показаннями свідків Смаги П. А., Кошеля І. В., Кулика В. Д., Котович Г. Д., Котовича М. К., Свеньс М. Ю., Бродзяка А. Ю., Рогоцької Ф. Я., Завалі Е. С. і Фурманевич В. Ф.

Восени 1944 року за наказом Куп'яка Д. Г. Чучман Богдан — «Крук», Іванів Ярослав — «Пилип» та інші бандити з участю обвинуваченого Чучмана П. З. убили в місті Буську стариків Івана Чучмана та його дружину Наталку і пограбували їхнє майно. У той час Чучман П. З. стояв на сторожі і прикривав бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Чучмана П. З., Олійника В. І., Чучмана С. І., показаннями потерпілого І. О. Чучмана, свідків Сусабовської С. О. і Заець М. О.

У ніч на 29 листопада 1944 року Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З., Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами вчинили збройний напад на село Яблунівку Буського району. Тоді були вбиті Филімон Яремкевич і його дружина Анастасія, Максим Ковалик, Юрій Ковалик і його дружина Юлія, Марія Вовк і її дванадцятирічна дочка Олена, Олена Вуйцік і її десятирічний син Зіновій — всього дев'ять чоловік, а їхнє майно розграбоване. Під час цього нападу Мороз А. П. брав участь у вбивстві Филімона Яремкевича і його дружини та грабував їхнє майно; Олійник В. І. стояв

на сторожі, прикривав тих, що чинили вбивства, і грабував майно вбитих; Поцілуйко Л. К. також стояв на сторожі, прикриваючи бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., Поцілуйка Л. К., показаннями засудженого в іншій справі Пришляка Г. В., потерпілих М. Ф. Яремкевича, Г. Ю. Шепель, Т. Д. Вуйціка, Г. Г. Ковалик, свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Ковалик Е. Ю., Яремкевич О. К., Яремкевича Й. А., Семеніва С. М. і Дмитрука І. Г., а також матеріалами судово-медичного дослідження.

Потерпілий М. Ф. Яремкевич:

— 3 весни 1944 року в околицях нашого села Яблунівки почала діяти банда ОУН, очолювана Куп'яком Дмитром за кличкою «Клей». Після звільнення села Радянською Армією влітку 1944 року Куп'як Дмитро — «Клей» зі своєю бандою ще більше став лютувати. Вони чинили звірячі розправи над мирними радянськими громадянами: вбивали жінок, дітей, стариків, грабували їхнє майно.

Влітку 1944 року бандити ОУН мене, як і декого з моїх односельців, примусили вступити в банду УПА, але я одразу втік і став переховуватися. 28 листопада 1944 року з настанням темряви я по večеряв і, залишивши в хаті своїх батьків та бабусю Параску Семенівну, пішов спати до стодоли, бо боявся переслідування бандитів. Пройшло двадцять-тридцять хвилин, і я почув постріли в нашій хаті. Потім до стодоли зайшло декілька бандитів, які почали шукати мене. Але я сховався в сні, і вони не знайшли мене. Я чув, як бандити запрягали наших коней, виносили з хати майно і клали його на підводу, а потім поїхали з двору.

До ранку я залишався у стодолі, бо боявся вийти. Вранці я почув плач бабусі Параски Семенівни і зайшов у хату. Там я побачив жахливу картину: підлога і стіни в кімнаті були залиті кров'ю, серед кімнати, на підлозі, в калюжі крові лежав батько, недалеко від нього — закривавлений труп матері. На трупі батька було дві вогнепальні рани: одна в голові, а друга трохи вище кисті лівої руки. На трупі матері

була одна вогнепальна рана — в голові. Наше майно — одягу, взуття, продукти харчування тощо — бандити розграбували.

Пізніше бабуся розповіла мені докладніше про події тієї ночі. Коли сім'я вже збиралася лягати спати, до хати зайшли два озброєних бандити, в яких бабуся впізнала наших односельців Куп'яка Дмитра і Вовка Григорія. Бандити вимагали дати їм поїсти. Мати ще не встигла подати їжу, як Куп'як Дмитро почав бити батька стільцем за те, що він не відправляє мене до оунівської банди, і вимагав сказати, де я знаходжусь. Батько відповів, що я пішов у Буськ. Куп'як Дмитро вихопив пістолет і вистрілив у батька. Другим пострілом він убив матір. Вовк Григорій підійшов до мертвого батька і почав його роззувати. Куп'як Дмитро наступив ногою на труп і допоміг Вовку стягнути з нього чоботи. В той час у хату зайшли інші бандити і почали виносити одяг, взуття, різні речі і вкладати все це на нашу парокінну підводу, яку вони вже встигли запрягти.

Потерпіла Г. Ю. Шепель¹:

— Увечері 28 листопада 1944 року в хаті були мій батько, мати, сестра Емілія і я. В кімнаті світилася гасова лампа. Раптом надворі почувся якийсь шум, і мати, подивившись у вікно, сказала, що до нашої хати наближається група озброєних людей. Батько попрямував до дверей, щоб вийти на подвір'я.

Двері були відчинені, і я побачила, як у снігах батька оточили, але там було темно і розпізнати когось я не змогла. Один із них, високий на зріст, мабуть, старший, увійшов до кімнати і спитав у матері її прізвище. Мати назвала своє прізвище. Бандит, вилаявшись, вистрілив їй у голову, і вона впала. Тоді той же бандит пішов у сніи і там пострілом з пістолета вбив мого батька.

В цей час я, думаючи, що мати ще жива і потребує допомоги, перевернула її обличчям догори. Але до хати повернувся убивця і спитав, хто перевернув труп. Я злякалася, відповіла, що не робила цього. Тоді бандит сказав, що мати, мабуть, жива, ще раз вистрілив у неї і, звертаючись до інших бандитів, спитав: «Забити ще й цю?» Гадаючи, що мова йде про мене, я знепритомніла.

Опам'яталась тоді, коли бандитів у хаті вже не було. Сестра Емілія розповіла мені, що, коли я знепритомніла, бан-

¹ Г. Ю. Шепель — дочка Юрія та Юлії Коваліків.

дит високого зросту взяв лампу й оглянув усі закутки, навіть лазив на горище. Потім він повернувся в кімнату, наказав сестрі дати води і змив з рук кров. У цей час хтось із бандитів помітив, що батько ще живий, і сказав про це старшому. Той попрямував у сіни і там ще раз вистрілював у батька.

У ніч на 10 грудня 1944 року Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З., Поцілуйко Л. К. разом з іншими бойовиками на чолі з Куп'яком Д. Г. вчинили збройний напад на село Побужани Буського району; при цьому були вбиті Юлія Камінська, Іван Романюк, його дружина Софія, дочка Марія і її шестимісячний син Зіновій, Пилип Коваль, його дружина Анастасія, сини Микола (15 років) і Михайло (10 років), Марія Гамуляк і її син Євген (11 років), Дмитро Бедрій, його дружина Параска та їхні діти Зіновій (10 років), Марія (13 років) і Франка (18 років) — усього шістнадцять чоловік. Майно вбитих було пограбовано. Обвинувачений Мороз А. П. з Іванівим Ярославом — «Пилипом», Чучманом Богданом — «Круком» вдерся до хати Івана Романюка. Іванів і Чучман у присутності Мороза вбили І. Романюка, його дружину, їхню дочку Марію та шестимісячного сина Зіновія, а потім Мороз А. П. пограбував майно вбитих. У той час обвинувачені Олійник В. І. і Поцілуйко Л. К. стояли на сторожі і прикривали бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів.

Свою участь у цьому нападі та участь обвинуваченого Чучмана П. З. визнали на слідстві Мороз А. П., Олійник В. І. і Поцілуйко Л. К. Про напад боївки «СБ» на село Побужани розказав на слідстві в 1945 році у своїй справі засуджений Пришляк Г. В. Крім того, про цей же напад дали показання потерпілі А. І. Бужинська, М. М. Цюпка, М. Я. Романюк, А. М. Коржан і А. П. Коваль; свідки Смага П. А., Політило С. М., Сусабов-

ська С. О., Гродзевич І. Д., Камінська А. І., Броговська М. І.

Свідок Броговська М. І.¹:

— У ніч з 9 на 10 грудня 1944 року в нашу хату увірвалися бандити ОУН. Вони вбили моїх батька Івана Романюка, матір Софію Романюк і сестру Марію з сином-немовлям Зіновієм. Уся кімната була залита кров'ю. На підлозі обличчям униз лежав труп мого батька з вогнепальною раною в потилиці. Поблизу — труп матері, в неї була так розтрощена голова, що впізнати обличчя було неможливо. Трохи збоку на підлозі — трупи сестри Марії та її шестимісячного сина. Мертве немовля лежало на руці у Марії, вбитої пострілом у голову. У немовляти кулею була пробита скроня і перебита права рука. Все майно бандити розграбували.

Свідок Анатолій Циганко:

— Я знаю, що Куп'як Д. Г. особисто знищував радянських людей за те, що вони відмовлялися йти до нього в банду, грабував їхнє майно. Я особисто знаю Олійника В. Він катував радянських людей. Це лютий кат, що не поступається самому Куп'яку Д. Г.

Свідок Кошель І. В.²:

— Боївка «Клея» займала особливе становище серед інших націоналістичних банд. Їй підпорядковувалися боївки «Чорноти», «Вільчура» та ін. Сам «Клей» був не просто жорстокою людиною, це був садист, який від вигляду чужої крові і мук відчував насолоду. Про Куп'яка серед бандитів йшла така страшна слава, що ми, з інших банд, боялися не лише його самого, а й навіть кожного його бойовика.

Підсудний Чучман П. З.:

— Куп'як був не людина, а звір. Його боялися більше, ніж звіра. Пам'ятаю, як він вбив одного бандита із своєї боївки. Його прізвище теж було Мороз. «Крук» запідозрив,

¹ М. І. Броговська — дочка Івана Романюка.

² Кошель І. В. — колишній учасник банди ОУН. Відбув покарання в іншій справі.

що той намовляє мене втекти з банди, і розповів про це Куп'яку Д. Г. «Клей» вишикував боївку, наказав усім лягти на землю обличчям вниз, а лежачому Морозу вистрілив у потилицю. «Так буде з кожним, хто здумає втекти», — сказав він.

Підсудний Мороз А. П.:

— На західних землях України, крім місцевих, були боївки «СБ», що підпорядковувалися безпосередньо крайовому проводу ОУН. Вони всі виконували виключно каральні функції, і їм доручалися найжорстокіші акції знищення мирного населення.

Свідок Смага П. А. 1:

— Награбоване майно забирав «Клей», хтось перепродавав, а гроші віддавав Куп'яку. Я знаю, що Куп'як особисто вбивав родину Яремкевичів і багатьох інших. У банді всі знали, що «Клей» розстріляв братів Петра і Михайла Поцілуйків за те, що ті хотіли втекти з банди.

Те, що зазначені жителі села Побужан були вбиті з вогнепальної зброї, підтверджується актами судово-медичного дослідження ексгумованих останків трупів.

12 грудня 1944 року Олійник В. І. та Мороз А. П. у складі боївки «СБ» на чолі з Куп'яком Д. Г. брали участь у збройному нападі на село Волицю Буського району, під час якого були вбиті Яків Щур і його дружина Марія, Федір Легкий, Андрій Штибель і його дружина Анастасія, — всього п'ять громадян. У цьому селі Олійник В. І. та Мороз А. П. разом з іншими бандитами вбили Федора Легкого. Хату було оточено, щоб не втекли її мешканці, а Олійник В. І., Чучман Богдан та інші бандити ввійшли у приміщення, і там Чучман Богдан у присутності Олійника В. І. пострілами з пістолета вбив Федора Легкого. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І.,

¹ Див. стор. 31.

потерпілих К. Л. Супрун, І. Ф. Легкого, Є. С. Сахаревича, засудженої в іншій справі Смоленської М. Ф., свідків Богоноса Л. В., Караскевича Є. С., Постолюк Т. І., Постолюка І. І., а також копіями актів і довідками Соколянської сільської Ради депутатів трудящих про вбивство бандитами А. Л. Штибель, М. А. Щур, Ф. С. Легкого та інших.

Потерпілий І. Ф. Легкий:

— Як тільки бандити зайшли до хати, батько підвівся і сів на ліжку. Бандити оглянули ящики, в яких він тримав свій інструмент, походили по хаті, а потім один з них дістав пістолет і двічі вистрілив у голову моему батькові. ... Батько впав мертвий на ліжку...

На початку 1945 року Чучман С. І. у складі буської районної боївки «СБ» Діжака Івана — «Чорноти», до якої він перейшов у листопаді 1944 року з банди УПА, брав участь у збройному нападі на село Чучмани Буського району. Тоді бандити вбили дружину бійця винищувального батальйону Володимира Кокора Ярославу і їхніх дітей: шестирічного Богдана, чотирирічного Зіновія і однорічну Марію, сестру Ярослави Кокор — Марію Чучман і її дитину, розграбували їхнє майно і спалили хату разом з убитими. Під час нападу Чучман С. І. стояв на сторожі і прикривав бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів. Це підтверджується показаннями обвинувачених Чучмана С. І., Олійника В. І., потерпілого В. М. Кокора, засудженого в іншій справі Бродзяка К. М. і свідків Короля М. І., Володимира Палиги.

Свідок Володимир Палига:

— Сім'я Володимира Кокора мешкала з нами по сусідству. Того дня ввечері я зайшов до них. У хаті були дру-

жина Володимира Кокора — Ярослава, троє їхніх дітей: Богдан, Зіновій і Марія, а також сестра Ярослави — Марія з маленькою дочкою Ганнусею. Раптом зайшли троє бандитів: Чучман Богдан — «Крук», Чучман Степан — «Береза» і брат Степана Казимир (клички не знаю). Спитали мене, що я роблю в цій хаті. Почувши, що я сусід господарів дому, наказали мені забиратися геть. Я підійшов до своєї хати, заховався і став спостерігати. До Кокорів заходили ще якісь бандити. Потім звідти пролунало кілька пострілів, і все стихло. Бандити стали вносити з хати речі і складати на сани, якими вони приїхали, вивели корову й телицю. Потім підпалили хату, сарай. Вранці я і все село приходили дивитись на обгорілі трупи сім'ї Кокора. Їх знищили за те, що Володимир Кокор служив у Радянській Армії. Про це свідчить такий факт. На другий день біля згорілого будинку В. Кокора всі бачили прибуту до дерева записку, залишену бандитами: «Хто піде служити в Червону Армію, з його сім'єю буде те саме!»

30 січня 1945 року бандити боївки «СБ» крайового проводу ОУН з участю Мороза А. П. у селі Верблянах Буського району вбили Ганну Палигу та її вагітну дочку Ольгу Бедрій за те, що їхні родичі Ізидор Палига та Ілярій Бедрій втекли з банди ОУН, з'явилися до органів Радянської влади з повинною і були мобілізовані до Радянської Армії. Під час нападу Мороз А. П. стояв на сторожі біля хати і стежив, щоб ніхто з приречених не втік, а після вбивства Куп'яком Д. Г. і Чучманом Богданом Ганни Палиги та її дочки Ольги зайшов у приміщення і забрав перину вбитих. Це підтверджується зізнаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., показаннями свідків Палиги І. П., Бедрія І. М., Надали С. С., Надали Г. С., Бойко А. Ф., Надали М. О. і Чучман Є. З.

Увечері 17 лютого 1945 року Олійник В. І. разом з Чучманом Богданом — «Круком», Мартинюком Михайлом — «Раком» та іншими бандитами на чолі з Поцілуйком Михайлом — «Неситим» вчинили напад на село

Грабову Буського району. Олійник В. І., Чучман Богдан і Мартинюк Михайло зайшли до хати Тимофія Сосновського, щоб убити його дочку — вчительку Марію Начас та її чоловіка — інспектора Буського району Костянтина Начаса. В хаті вони спочатку випили горілку і з'їли харчі Сосновського, після чого Олійник в снігах став на сторожі, а Чучман і Мартинюк зайшли в другу кімнату і з пістолетів убили Марію та Костянтина Начасів, у яких залишилася чотирирічна дочка Ліда.

Після цієї розправи Олійник В. І. в тому ж селі разом з іншими бандитами пограбував майно депутата сільської Ради Катерини Політило, яку Поцілуйко Михайло і Куп'як Михайло задушили й кинули в колодязь. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., потерпілої М. Г. Смаги та свідків Сусабовської С. О., Сосновського Т. М., Сосновської К. С., Колещука І. Г., Семеніва С. М. і Ільків Е. Т.

Потерпіла Л. К. Поролюк¹:

— ...На все життя в моїй пам'яті залишилося, як того вечора мої батьки купали мене. Раптом у кімнату зайшло декілька бандитів. Один з них, він здався мені дуже високим на зріст, став розмовляти з моїм батьком, а потім вистрілював у нього. Батько упав, у кімнаті погасла лампа. Я дуже злякалася і стала кричати.

Потерпілий Тимофій Сосновський:

— Бандити зайшли до нас у хату, наказали подати вечерю. Після вечері вони сказали, що мають справу до вчителів, і пішли в другу кімнату, де жила дочка з чоловіком і дитиною. Мою дружину туди не пустили. Через хвилину звідти пролунало 5—6 пострілів і зразу вийшли бандити. Один

¹ Л. К. Поролюк — дочка Костянтина і Марії Начасів.

Подружжя Костянтин і Марія Начаси. Вбиті бандитами боївки «СБ» Куп'яка Дмитра.

з них наказав забрати дитину. Коли ми зайшли, дочка і її чоловік були вже мертві. У дочки було кілька кульових ран в голові, у її чоловіка — одна.

20 лютого 1945 року Олійник В. І. та Куп'як Михайло — «Генерал» затримали в селі Яблунівці Буського району завідуючу млином Ганну Богомолу за те, що вона відмовилась давати бандитам борошно. Одночасно вони захопили двох громадян, поляків за національністю (прізвищ не встановлено), які проїжджали з дровами повз млин. Усіх трьох бандити привели у ліс і там убили. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., свідків Смаги П. А., Лісовець Г. В., Майби В. Ф., Вовка В. І., Вуйцік Т. Д. і Дячка П. І. та протоколом експертизи й актом судово-медичної експертизи.

У лютому 1945 року Мороз А. П. разом з бандитами Куп'яком Д. Г. і Гойничем у селі Ліску Буського району Львівської області затримав голову сільської Ради Миколу Гнатишина, стеріг його, щоб не втік від розправи, а потім супроводжував на опустіле господарство, де М. Гнатишин був убитий. Тоді ж Чучман Богдан — «Крук», Іванів Ярослав — «Пилип» та інші бандити у селі Ліску убили сім'ю М. Гнатишина — дружину Ганну, дочку Богдану та їхніх родичів — Йосипа Зарембу, Володимира Зарембу й Параску Гайлаш і розграбували майно вбитих. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., потерпілого М. К. Заремби, свідків Сусабовської С. О., Смаги П. А., Шевчука І. П., Гайлаш Ю. І. і Гнатишина В. Г.

У березні 1945 року бандити із яблунівської кушкової банди Ковалика — «Солов'я» затримали бійців Буського винищувального батальйону Олексія Заверухи і Степана Кошла. Обвинувачений Поцілуйко Л. К. разом з бандитом Вовком Григорієм привів їх у розташування крайової боївки «СБ» в Яблунівський ліс, де Куп'як Д. Г., Олійник В. І., Мороз А. П. та інші бандити катували затриманих, а потім Чучман Богдан — «Крук», Іванів Ярослав — «Пилип», Поцілуйко Михайло — «Неситий» і Горбач Михайло — «Зелений» задушили затриманих, поклавши їм на горло палиці і притиснувши їх ногами до землі. Це підтверджується показаннями обвинувачених Поцілуйка Л. К., Олійника В. І., Мороза А. П., потерпілих О. М. Заверухи, П. С. Кошли, свідків Смаги П. А., Складан А. М., Заверухи В. О., Рябінського І. І., Туза В. М., Пенцака І. П., Башинської Н. І., Політила С. М.

Свідок С. М. Політило¹:

— Мені доводилося зустрічатися з боївкою «СБ» «Клея». Це була каральна банда, яка вбивала нещадно за найменшою підозрою. Бойовиків «Клея» боялися не лише мирні громадяни, а й бандити інших банд. Їм дозволялося робити все, в тій боївці ніщо не вважалося злочинним.

Якось весною 1945 року ми, група з банди «Богуна», поверталися з села Яблунівки лісом біля місця розташування боївки «СБ» «Клея» і почули страшні крики. Ми хотіли підійти до гурту бандитів, що стояли в колі й били ногами і палками якусь людину. Проте нас прогнали звідти. Як я потім узнав, то катували двох бійців винищувального загону.

В боївку «СБ» Куп'як Д. Г. підбирав собі найжорстокіших бандитів, яким нічого не варт було знищити невинну дитину, жінку, старика. В цих убивствах він завжди показував приклад. Після засідки на Київському шосе, коли були вбиті Ніна Кот і Вячеслав Мимра, я сам бачив, як «Клей» змивав у калюжі кров з грошей, які він забрав у вбитих.

Свідок Смага П. А.²:

— Я бачив, як одному бійцю, не пам'ятаю, хто це був — Кошло чи Заверуха, бандити «Крук» і «Пилип» поклали товсту палицю на шию і наступили ногами на її кінці. В такий спосіб він був задушений.

У березні 1945 року Вовк Григорій затримав і привів у Яблунівський ліс жительку хутора Яблунівська Колонія Буського району Марію Баранець за те, що вона перед тим кілька разів ходила до міста Буська і що на її подвір'ї зупинялися бійці винищувального батальйону. Бандити знущалися з затриманої, а потім Куп'як Д. Г. наказав Морозу А. П. вбити її. Мороз А. П. відвів М. Баранець у кущі і вистрілив у неї з пістолета. Але через деякий час М. Баранець опритомніла і вийшла закряквана з кущів. Поцілуйко Л. К. і Вовк Григорій схопили її, відтягли в кущі і кинули в

¹ С. М. Політило — колишній учасник банди ОУН. Відбув покарання в іншій справі.

² Див. стор. 31.

ривчак; тут Вовк добив її пострілом з пістолета. Потім бандити прикидали труп гіллям. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П., Поцілуйка Л. К., потерпілого І. І. Баранця, свідків Смаги П. А. і Баранця П. І.

З квітня 1945 року Олійник В. І., Чучман С. І., Поцілуйко Л. К. разом з іншими членами боївки «СБ» крайового проводу ОУН та бандитами яблунівської кушової банди ОУН вчинили збройний напад на місто Буськ. Тут вони вбили бійця винищувального батальйону Станіслава Юрдигу, його дружину Стефанію, їхніх дочку Ярославу і сина Мечислава, Мар'яна Межвинського, його дружину Марію, їхніх дітей — Юлію і Антона, а також одну літню жінку Юлію Кучинську — всього дев'ять чоловік і пограбували майно вбитих.

У той час, коли бандити вбивали Станіслава Юрдигу і його родину, Олійник В. І. стояв на сторожі і стежив, щоб ніхто з приречених не втік від розправи. Після вбивства С. Юрдиги і його родини Олійник В. І. разом з іншими членами боївки «СБ» вдерся до хати одинокої літньої жінки Юлії Кучинської, знайшов її під піччю, куди вона заховалася від бандитів, і двічі вистрілив у неї з пістолета. Оскільки Ю. Кучинська ще виявляла ознаки життя, то Чучман Богдан добив її. Потім Олійник В. І., Чучман Богдан та інші оунівці пограбували майно вбитої, забравши золоті речі.

Під час цього нападу Чучман С. І. і Поцілуйко Л. К. стояли на сторожі, прикриваючи бандитів, які в місті чинили вбивства та грабежі, на випадок появи радянських військових підрозділів. Це підтверджується показаннями обвинувачених Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К., Олійника В. І., потерпілої М. Г. Короляк, свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Чучмана К. І., Савчука П. Я., Давидовського Г. І., Давидовського Є. Ф., Кучинського І. Й., Рудницької Є. І., Сосновського Я. Л.

Свідок Сосновський Я. Л.:

— Коли ми прийшли в хату до Юрдиги, то побачили, що в кімнаті на долівці, залитій кров'ю, лежали трупи Станіслава Юрдиги і його дружини Стефанії. Їх голови були пробиті кулями, з ран ще текла кров... На ліжку в кімнаті я побачив закривавлені трупи дочки і сина Юрдиги. Стіни були забризкані кров'ю, а майно розкидане по кімнаті.

Прокурор (до Олійника В. І.):

— Ви розповідаєте, що вели збройну боротьбу проти радянських активістів, проти тих, хто не підтримував ваших націоналістичних ідей «самостійної України». А якими активістами були грудні немовлята, 2—3-річні діти, яких Куп'як Д. Г. і ви, бандити його боївки, вбивали, причому найжорстокішим, садистським способом — пострілом в обличчя?

Підсудний Олійник В. І. (довго мовчить, потім видавлює з себе):

— Це, дійсно, було жахливе звірство, якого не можна ні пояснити, ні виправдати. Населення дедалі більш вороже ставилося до націоналістичних банд. У зв'язку з цим Куп'як Д. Г. в колі найближчих до нього бандитів не раз говорив, що населення треба тримати в постійному страху і покорі. А для цього, мовляв, є лише один спосіб — терор, вбивства.

26 квітня 1945 року бандити ОУН з участю обвинуваченого Поцілуйка Л. К. вбили у селі Яблунівці Буського району голову споживчого товариства Павла Бербеку, його дочку Ганну і дружину Параску Лісовець. Під час цього вбивства Поцілуйко Л. К. стояв на сторожі і стежив, щоб ніхто з приречених не втік, а потім грабував майно вбитих. Це підтверджується показаннями обвинуваченого Поцілуйка Л. К., свідків Смаги П. А., Костюка М. С., Вовка В. М., Пилипчук Л. А., Шеремета В. А. і Лободи Л. М.

Наступного дня Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман С. І. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН

разом з бандитами інших банд ОУН брали участь у збройному нападі на місто Радехів Львівської області. Тут було вбито двох і поранено чотирьох радянських громадян та пограбовано пивзавод.

Головуючий (до Мороза А. П.):

— Куп'як — «Клей» говорив вам, що ви боретеся за так звану «самостійну Україну». Що являв собою сам «Клей» як «ідейний борець»?

Підсудний Мороз А. П.:

— Куп'як Д. Г., ватажок нашої банди, не мав жодних ідейних переконань. Це був відвертий бандит. Показово, що всі вбивства, які чинилися особисто «Клеєм» або за його наказом, обов'язково супроводжувалися грабунками. Забирали все, що являло собою будь-яку цінність, — золото, гроші, одяг, коней, корів тощо. Гроші й дорожочінності Куп'як Д. Г. зразу забирав собі, а інші речі відправлялися кудись, де довірені особи продавали їх, реалізували на золото, яке й передавали «Клею». Жадібність Куп'яка Д. Г. не знала меж. Він не приховував своєї мети — побільше награвувати. Награбоване ніде не обліковувалося. Це була особиста здобич «Клея». Пам'ятаю, якось його рідний брат бандит Михайло — «Генерал» приховав собі частину награбованих грошей. Дізнавшись про це від своїх донощиків, ватажок банди відібрав гроші, а старшому брату Михайлові наказав всипати 25 палок, що й було негайно виконано. Я знаю, що зараз Куп'як живе в Канаді, тримає фешенебельний ресторан, вважається багатієм. Його розповідь про те, що почав він з позичених двохсот доларів, — казочка для дітей.

У травні 1945 року Олійник В. І. і Мороз А. П. разом з іншими членами крайової боївки «СБ» переховувалися на околиці села Задвір'я Буського району. В той час у село приїхали зі Львова капітан Радянської Армії Б. О. Верхопетровський та електромеханік Є. І. Маховський із своєю неповнолітньою дочкою Марією й

Дванадцятирічна Марія Маховська. Повішена бандитами за наказом Куп'яка Дмитра — «Клея».

зупинилися в хаті жителя села Каліни. Про це довідався Куп'як Д. Г. і разом з Олійником В. І., Морозом А. П. та іншими бойовиками прийшов до хати Каліни, щоб затримати приїжджих. У хаті Каліни бандити схопили й обеззброїли Б. О. Верховпетровського, а Поцілуйко Михайло з іншими оунівцями затримав Є. І. Маховського. Затриманих вивели на подвір'я, потім з допомогою бандитів, що знаходилися біля хати, серед яких був Мороз А. П., доставили Б. О. Верховпетровського і Є. І. Маховського на опустіле господарство в тому ж селі.

Бандити завели Б. О. Верховпетровського до порожньої хати, де Куп'як Д. Г., Олійник В. І. та інші жорстоко побили його, зняли з нього одяг, взуття і в одній білизні повісили. Є. І. Маховського бандити завели в сарай, де Поцілуйко Михайло вбив його з пістолета.

Коли затримали Б. О. Верховпетровського та Є. І. Маховського, дочка останнього Марія була в садку і збирала квіти. З букетом вона повернулася до хати Каліни. Тут її схопили бандити і привели в ту хату, де був повішений Б. О. Верховпетровський. З дівчинки здерли верхній одяг і в одній сорочці повісили поруч з першою жертвою. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., потерпілих О. Є. Маховської, Л. Б. Євстигнеєвої і Д. Ю. Нарепехи, свідків Смаги П. А., Буряка Т. П., Сусабовської С. О., Каліни Р. С. і Кундельського В. Д.

У травні 1945 року група бандитів крайової боївки «СБ» з участю Олійника В. І. затримала в селі Задвір'ї Буського району Марію Кашак, щоб розправитися з нею. Після допиту Куп'як Д. Г. подав знак Олійнику В. І. знищити затриману. Олійник накинув на шию М. Кашак ремінну петлю, кінець її перекинув собі через плече і підтягнув жертву догори. У підвішеному стані він тримав М. Кашак декілька хвилин, а потім кинув на землю. Оскільки вона ще виявляла ознаки життя, то інші бандити добили її, а труп кинули в річку. Це підтверджується показаннями обвинуваченого Мороза А. П., свідків Смаги П. А., Савчина П. Г., Куплевської О. Ф. і Тимчишина В. Я.

Свідок Тимчишин В. Я.:

— Одного разу в селі Задвір'ї я побачив Куп'яка Д. Г., якого добре знав. З ним були ще троє бандитів, а також жителька нашого села Марія Кашак. Бандити кудись повели її. Через кілька днів труп Марії Кашак було знайдено в річці. На ній були сліди побоїв і знаки від петлі на шні. У нас в селі дуже боялися Куп'яка Д. Г., оскільки всі знали, що після нього скрізь залишаються трупи і спалені хати.

Підсудний Олійник В. І.:

— Куп'як Дмитро подав мені знак задушити її. У той час я стояв позаду Марії Кашак. Бандит «Крук» — Чучман Богдан передав мені ремінну петлю, яку він використовував для того, щоб душити людей, і завжди носив з собою. Я ззаду накинув петлю Кашак Марії на шию, кінець петлі перекинув через плече і підтягнув, щоб відірвати жертву від землі. В такому стані тіло Марії Кашак я тримав кілька хвилин і, коли відчув, що вона не проявляє ознак життя, кинув на землю.

З червня 1945 року Олійник В. І. і Мороз А. П. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з

бандитами буської районної бойвки «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» брали участь у збройному нападі на село Гумніська Буського району. Тоді були вбиті працівник Буського райфінвідділу Федір Яськів, його дружина Катерина і заготівельниця Марія Лукасевич, а також задушена й кинута в колодязь завідувача молокоприймальним пунктом Ганна Голота. Майно Федора Яськіва бандити розграбували. Під час цього нападу Олійник В. І. і Мороз А. П. з іншими бандитами оточили садибу Федора Яськіва і стежили, щоб приречені не втекли від розправи. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., свідків Лукасевич І. К., Смаги П. А., Сусабовської С. О., Кошеля І. В., Руденко Є. Л., Діжак М. Т., Лукасевич Ю. К. і Вороновського Й. С.

Потерпіла Ганна Москва:

— Я і мій чоловік побачили труп нашої дочки Ганни, яка лежала біля колодязя. На лобі у неї була велика рана, на шиї — пегля, а на тілі — сліди страшних побоїв.

5 червня 1945 року Олійник В. І. і Мороз А. П. у складі крайової бойвки «СБ» разом з бандитами кущової банди ОУН «Крилатого» брали участь у збройному нападі на село Соколю Буського району. Під час цього нападу в селі були вбиті депутат Буської районної Ради депутатів трудящих Юлія Дусан, Марта Куцак, її дочки Марія Куцак, Олена Бакун і Теофілія Бакун (чоловіки двох останніх служили в Радянській Армії), Олена Поліцуйко та її дочка Марія, Анастасія Дусан та її дочка Анастасія, Анастасія Волошина й її син Іван, Андрій Сахаревич, його дружина Марія та їхні діти Іван і Анастасія, а також Яким Волошин — всього шістнадцять громадян. Майно вбитих було розграбовано.

Свідок Анастасія Сахаревич:

— З самого народження я проживаю в селі Соколі. У 1944 році по сусідству зі мною мешкала сім'я Андрія Волошина, який доводився мені племінником. Коли в 1944 році через село проходив фронт, хата Андрія Волошина і все майно згоріли. Його сім'я перейшла жити в мою хату. Невдовзі після цього Андрій пішов служити в Радянську Армію.

На початку червня того року, вже пізно ввечері, коли ми, тобто я і дружина Андрія Волошина Анастасія та їхня дочка Оля віком тринадцяти-чотирнадцяти років збиралися лягати спати (син Волошина Іван віком п'ятнадцяти-шістнадцяти років спав у ту ніч в stodолі), до хати несподівано зайшло кілька озброєних бандитів. Один з них сказав, що має про щось говорити з дружиною Волошина і разом з іншими бандитами повів її в другу кімнату. Одразу ж звідти пролунав постріл. Я зрозуміла, що вони вбили Анастасію. Дівчинка Оля стала плакати, і я ублагала бандитів випустити її надвір. Коли ми вийшли з хати, я наказала Олі втікати і сама теж сховалася в садку. Я бачила, як бандити пішли в stodолу, знайшли там Івана, привели у хату і вбили в тій же кімнаті, що й матір. Вранці я зайшла в хату і побачила, що мертва Анастасія Волошина сидить на підлозі, схилившись до печі. Вони вистріляли їй в обличчя. Поряд з нею лежав труп її сина Івана. Де у нього була рана, я не пам'ятаю, лише пригадую, що у роті було повно землі: видно, перед смертю його кували.

Матір і сина бандити вбили за те, що Андрій Волошин пішов служити в Радянську Армію.

Перед цим нападом обвинувачений Мороз А. П. з іншими бандитами ходив у село Соколю й розвідав, що там немає радянських військ, після чого оунівці вдерлися в село і вчинили розправу над його жителями. Мороз А. П. стояв на варті біля однієї з хат, мешканці якої були приречені на знищення. Тут бандити вбили двох громадян і розграбували їхнє майно. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., Поцілуйка Л. К., потерпілих З. І. Дусана, М. М. Олійника, Т. Я. Шкробут, В. А. Сахаревича,

А. С. Волошина, К. М. Волошиної, Г. С. Глушко; свідків Смаги П. А., Постолока І. О., Бурак О. Д., Стрижевської М. І., Постолок Я. В., Воробець Г. Ф., Постолок О. А., Сахаревич А. А., Бакуна П. М., Бакуна С. М., Ковалик М. І., Штибель П. М. та Бакун А. М.

Потерпілий Василь Сахаревич:

— Яюсь мого батька, Андрія Сахаревича, перестріли бандити з боївки Куп'яка — «Клея» і наказали знімати чоботи, які він щойно придбав собі. Батько почав сперечатися. Він кинув одному з бандитів у вічі: «Чужими чоботами своєї «вільної України» не здобудеш!» Бандити, видно, запам'ятали це, бо через кілька днів прийшли і вбили батька, матір, брата Івана і сестру Анастасію.

23 червня 1945 року Олійник В. І., Чучман С. І. у складі крайової боївки «СБ» разом з бандитами яблунівської кущової банди ОУН вчинили напад на село Грабову Буського району. Під час цього нападу було вбито Марію Сосновську і Катерину Доморецьку, чоловіки яких служили у винищувальному батальйоні, Ганну Собашек, чоловік якої служив у Радянській Армії, Івана Млота, Юлію Смагу, Олексія Сосновського, Павліну Баландюк, Едуарда Баландюка, Емілію Сороку, Івана Сороку, восьмирічного хлопчика-сироту — всього одинадцять чоловік. Їхне майно бандити розграбували.

В селі Грабовій Олійник В. І. разом з Поцілуйком М., Горбачем М. та іншими вдерлися до однієї з хат, в якій вбили чоловіка і жінку та розграбували їхнє майно. У той час, коли бандити чинили вбивства та грабежі в селі Грабовій, Чучман С. І. стояв на сторожі і прикривав бандитів від радянських військових підрозділів. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Чучмана С. І., потерпілого С. І. Сосновського,

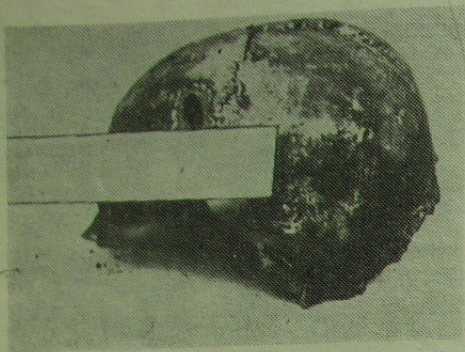
свідків Смаги П. А., Сосновського П. П., Семеніва С. М., Політила Т. І. і Сосновської О. М.

Тоді ж, у червні 1945 року, Чучман С. І. разом з іншими бандитами привіз у розташування крайової боївки «СБ» до Яблунівського лісу голову Чанизького сільського споживчого товариства Буського району Івану Палигу, де Куп'як Д. Г., Олійник В. І. та інші допитали її, а потім Чучман Богдан — «Крук» накинув на шию Палиги ремінну петлю і душив її. Після цього Олійник В. І. і Чучман Богдан, захопивши напівживу Палигу за коси, відтягнули її в окоп і добили пострілом з пістолета. Це підтверджується показаннями обвинувачених Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана С. І., потерпілого Й. І. Палиги, свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О. і Хом'яка М. І., фотокопією архівного документа та актом судово-медичної експертизи.

19 серпня 1945 року Чучман П. З. і Чучман С. І. брали участь у бандитському нападі на село Чучмани-Заболотні Буського району, де були вбиті голова Верблянської сільради Степан Гоїчар, його дружина Марія, їхні дочки Юлія Лукасевич і Ганна Руда; Марія Боруцька та її син Федір; Марія Сподарик і Єва Сподарик — всього вісім чоловік, та розграбоване майно вбитих. Це підтверджується показаннями потерпілих Я. К. Боруцького, П. П. Лукасевича, В. Я. Рудого,

Іванна Палига. Вбита у червні 1944 року за наказом Куп'яка Дмитра — «Клея».

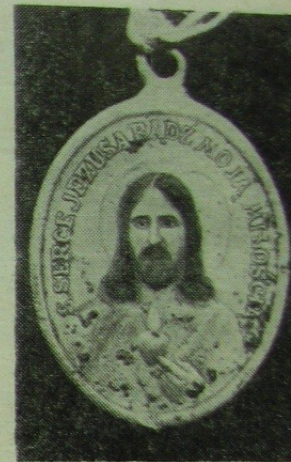
Череп трупа тринадцятирічної Надії Діжак. На фото видно вихідний вогнепальний отвір на лобній кості зліва.

М. В. Сподарик і М. С. Присяжного, засудженого в іншій справі Бродзяка К. М., свідків Кошеля І. В., Смаги П. А., Сушабовської С. О., Чучман К. С., Чучман К. П., Боруцької К. П., Хмелевської Г. Я. і Левко Г. К.

14 жовтня 1945 року Чучман С. І. і Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами ОУН вчинили збройний напад на місто Буськ, де знищили Івана Діжака, його сина Ярослава, дочку Надію і племінника Петра Чучмана, Федора Капія, його дочок Ольгу і Марію та сина Володимира, а також Кирила Даниліва і його дружину Параску та розграбували їхнє майно. Під час цього нападу Чучман С. І., Поцілуйко Л. К. і Хом'як Михайло—«Гай» вдерлися до хати Івана Діжака і там убили господаря, його сина Володимира, дочку Надію і Чучмана Петра за те, що Іван Діжак служив у Буському винищувальному батальйоні й допомагав органам Радянської влади вести боротьбу з бандитами ОУН. Чучман С. І. застрілив з пістолета господаря хати, а Поцілуйко Л. К. пострілом з пістолета в обличчя вбив тринадцятирічну дочку Діжака—Надію. Це підтверджується показаннями обвинувачених Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К., які на слідстві розповіли про свою участь у нападі на місто Буськ та вбивство І. Діжака і його дітей, показаннями

свідків Хруневича І. І., Жовнірчука І. Й., Мачай С. М., Давидовського С. Ф., Жовнірчука В. О., Туркевича С. І., Регуша Т. Г., Жовнірчука К. І., потерпілих Г. П. Капій, І. К. Данилів та П. П. Чучман, яка розповіла, що вона бачила трупи Івана Діжака, його сина Ярослава і дочки Надії та свого сина Чучмана Петра, і що на трупі Надії був кульовий отвір на переніссі, а у Петра були вибиті зуби. Вбивство Ярослава Діжака, Надії Діжак, Петра Чучмана з вогнепальної зброї підтверджується протоколом ексгумації і висновками судово-медичного дослідження.

Скоєний злочин підтверджується також речовим доказом—медальйоном, знайденим під час ексгумації на останках трупа Н. Діжак.

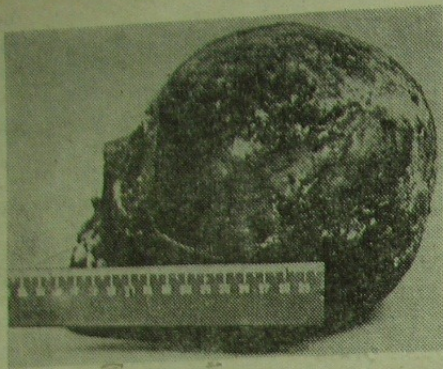

Медальйон, знайдений на останках трупа тринадцятирічної Надії Діжак.

Свідок Жовнірчук К. І.:

— У жовтні 1945 року (числа не пам'ятаю), увечері, коли вже було темно, я пішов до хати Івана Діжака, який мешкав по сусідству зі мною в місті Буську і з сином якого я товаришував. У хаті знаходились Іван Діжак та його діти: хлопець Ярослав і дівчина Надійка. Чи був ще хтось у хаті, я вже не пригадую. Приблизно біля 10-ї години вечора, коли я вже збирався йти додому, до хати раптово зайшли Чучман Степан і з ним ще два бандити... Чучман Степан сразу ж застрілив з пістолета Івана Діжака, а бандити, які були з ним, постріляли Ярослава та Надію... Після цього Чучман Степан вийшов зі мною на подвір'я і там забрав у мене годинника.

Череп трупа чотирнадцятирічного Петра Чучмана. На фото видно вхідний вогнепальний отвір в ділянці вискової кістки зліва.

Восени 1945 року, після явки до органів Радянської влади з повинною, Мороз А. П. продовжував свою антирадянську, націоналістичну діяльність. Проживаючи у Львові, він підтримував зв'язки з бандитами ОУН, переховував у себе на квартирі Олійника В. І., який одержав від Куп'яка Д. Г. документи убитого Куп'яком у Львові Мороза Богдана, двічі зустрічався з ватажком банди перед його втечею за кордон і отримав від нього наказ допомагати бандитам ОУН легалізуватися.

Свідок Сусабовська С. О.¹:

— Перед втечею в Польщу, коли ми жили з ним у Львові на Личаківській вулиці, якась родичка Куп'яка Д. Г. привезла йому багато золотих речей, долари, хутра тощо, які «Клей» переховував у неї. Все це він забрав з собою, коли втік за кордон. У Вроцлаві «Клей» при мені продав одне хутро за 10000 злотих.

Куп'як був найжорстокіший з усіх бандитів, яких я знала. «Завалити» когось — це була відома в банді весела поговорка «Клея». Вбивства були їх щоденною буденною роботою. Коли Куп'як розповідав мені про те, як він вбивав

¹ Див. стор. 30.

родину Яремкевичів у селі Яблунівці, то дуже жалкував, що не зміг знайти і їхнього сина, щоб вбити його, бо, мовляв, він може помститися за смерть батьків. Рішення про знищення людей приймав сам Куп'як, ні з ким не радячись. Людину вбивали, не розбираючись, чи вірні підозри щодо неї, чи ні. «Клей» говорив: «У нас немає часу перевіряти доноси; чим більше буде вбивств, тим покірнішим буде населення. Самостійну Україну можна здобути лише методом терору». Це був кар'єрист, бандит і грабіжник. Високими словами про Україну, про народ він лише прикривав свою жадобу збагачення.

Виконуючи наказ Куп'яка Д. Г., Мороз А. П. придбав для Олійника В. І. фіктивні документи на ім'я Партики, за якими Олійник легалізувався і одержав квартиру у Львові. Потім Мороз А. П. разом з Олійником В. І. таким чином сприяв легалізації Чучмана С. І. і Поцілуйка Л. К., а також інших бандитів ОУН, які перебували на нелегальному становищі. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П., Олійника В. І., Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К., свідків Смаги П. А., Войтовича М. В., Олійника Й. І. і Костюка М. С.

Продовжуючи свою злочинну діяльність, Мороз А. П. і Чучман С. І., який проживав під фіктивними документами на ім'я Бородайка, 20 лютого 1946 року з метою придбання документів, грошей та речей пограбували у Львові громадянина Петрова В. Г. Це підтверджується показаннями обвинувачених Мороза А. П., Чучмана С. І., потерпілого Петрова В. Г.

У 1945 і 1946 роках обвинувачений Чучман П. З. знаходився у буській районній бойовій «СБ» Діжака Івана — «Чорноти», був його заступником і разом з бандитами цієї бойовки провадив антирадянську діяльність на території Буського району. Це підтверджується показаннями обвинувачених Чучмана П. З., які він давав

у 1947 році як свідок в інших кримінальних справах, Мороз А. П., Чучмана С. І., а також свідків: засудженого в іншій справі Бродзяка К. М., Петриці Ю. С., Смаги П. А., Петріва-Яськіва І. С., Кошеля І. В.

У грудні 1945 року Чучман П. З. і підлеглі йому бандити з буської районної боївки «СБ» розгромили Гумніську і Верблянську сільради та молочний пункт в селі Гумніськах Буського району, що підтверджується показаннями свідків Кошеля І. В., Ференца І. С., Кіндратіва В. Г. і Петриці Ю. С.

Влітку 1946 року Чучман П. З. одержав від свого родича Вороновського фіктивні документи на ім'я Червінського, виїхав у село Гарбузів Заложцівського району Тернопільської області, де легалізувався і з цими документами проживав до арешту 2 серпня 1947 року. Це підтверджується показаннями обвинуваченого Чучмана П. З. та речовими доказами.

Олійник В. І. визнав себе винним у пред'явленому обвинуваченні і показав, що він, проживаючи у місті Буську Львівської області, куди прибув під час німецької окупації з Польщі, у травні 1944 року вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював бандит Куп'як Дмитро — «Клей», і під кличкою «Голодомор» до осені 1945 року вів активну збройну боротьбу проти Радянської влади. Протягом 1944—1945 років він брав участь у збройних нападах на села Купче, Грабову, Вербляни, Адами, Яблунівку, Побужани, Волицю, Гумніська, Соколю та міста Буськ і Радехів Львівської області, в яких було вчинено вбивства представників Радянської влади, активістів, військовослужбовців, учителів та інших радянських громадян і розграбовано майно вбитих. У селі Замості він наказав затримати Михайла Шульгу, який вчинив опір і був убитий. У тому ж селі він затримав Марію Хохулу і брав участь

у її допиті та мордуванні, внаслідок чого вона померла. У селі Богданівці він разом з іншими бандитами затримав Олексія Рупенталя, а потім брав участь у його допиті та мордуванні, від чого Рупенталь також помер. На дорозі між селами Грабовою і Яблунівкою Олійник В. І. брав участь у засідці, з якої бандити вбили двох радянських офіцерів; у селі Грабовій прикривав бандитів, які вбили подружжя вчителів Начасів; у селі Яблунівці особисто затримав завідуючу млином Ганну Богомолу та двох громадян, поляків за національністю, яких привів у ліс до Куп'яка Д. Г., де вони були вбиті. Крім того, він брав участь у допиті затриманого бійця Буського винищувального батальйону, якого бандити після допиту задушили; особисто двічі стріляв з пістолета у літню жінку Юлію Кучинську, яку добив інший бандит; брав участь у затриманні в селі Задвір'ї електромеханіка Є. І. Маховського та офіцера Радянської Армії Б. О. Верхопетровського, якого допитував і мордував; душив ремінною петлею затриману Марію Кащак, яку потім доби́ли інші бандити; брав участь у допиті голови Чанизького сільського споживчого товариства Іванни Палиги, а після того, як вона була задушена, за коси відтягнув її в окоп, де в неї вистрілили з пістолета; 23 червня 1945 року під час нападу на село Грабову прикривав бандитів, які у його присутності в хаті вбили чоловіка й жінку.

Поряд з цим Олійник В. І. показав, що 18 серпня 1944 року, після нападу на колону мобілізованих до Радянської Армії з засідки, організованої Куп'яком Д. Г. на Київському шосе, він зразу ж приєднався до бандитів, коли вони схопили чотирьох мобілізованих, йшов разом з тими, що вели затриманих до лісу, був присутнім при допиті та розстрілі жертв, але свою безпосередню участь у зазначеній засідці заперече. Однак обвинувачений Мороз А. П. і свідок Смага П. А.

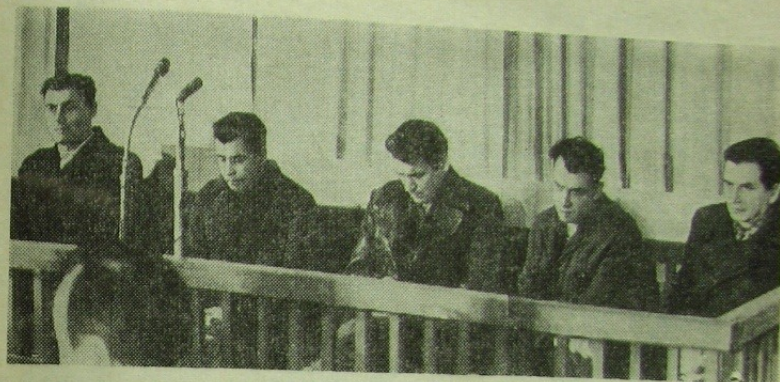
стверджують, що Олійник разом з ними брав участь у засідці на Київському шосе.

Олійник В. І. заперечує свою причетність до вбивства Ганни Троян та її дітей у селі Верблянах у серпні 1944 року. Це заперечення спростовується показаннями обвинуваченого Мороза А. П., який під час вбивства Володимира Трояна стояв на сторожі під його будинком, чув постріли в сусідській хаті, де заховалась від бандитів дружина Трояна з дітьми, й бачив, як після цього звідти вийшов Олійник разом з іншими бандитами.

Олійник В. І. також показав, що у вересні 1944 року він у складі боївки «СБ» брав участь у нападі на село Адами, але заперечує, що він обстрілював і палив хати. Проте його участь в обстрілі і спаленні хат цього села підтверджується показаннями обвинуваченого Мороза А. П. та свідка Кошеля І. В.

Олійник В. І. показав, що у складі боївки «СБ» 12 грудня 1944 року брав участь у нападі на село Волицю Буського району, але до вбивства Федора Легкого не причетний і пояснив, що він тоді в цьому селі ходив провідати свого знайомого Постолюка. Однак участь Олійника у цьому вбивстві підтверджується показаннями обвинуваченого Мороза А. П., який бачив Олійника з бандитом «Круком» у хаті під час розправи над Федором Легким, свідченням раніше засудженої Смоленської М. Ф. про те, що вона бачила Олійника у групі бандитів під час нападу на село Волицю, та показаннями потерпілого І. Ф. Легкого про те, що вночі 12 грудня 1944 року оунівські бандити вбили його батька.

Олійник В. І. далі показав, що він разом з Куп'яком Дмитром затримав і допитував радянського офіцера Б. О. Верхопетровського, але участі у його повішенні не брав. Однак участь Олійника у мордуванні і повішенні

На лаві підсудних (зліва направо) — Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман С. І., Поцілуйко Л. К. і Чучман П. З.

Б. О. Верхопетровського підтверджується показаннями обвинуваченого Мороза А. П. і свідка Смаги П. А.

Олійник В. І. заперечує те, що він у червні 1945 року брав участь у допиті та мордуванні голови Чаниського сільського споживчого товариства Іванни Палиги, і показує, що він тільки був присутній при цьому і після того, як І. Палигу задушили, разом з бандитом «Круком» тягнув її за коси до окопу, де вона була пристрілена бандитом «Раком». Проте участь його у катуванні та вбивстві Іванни Палиги підтверджується показаннями обвинуваченого Чучмана С. І. та свідка Суسابовської С. О.

Олійник В. І. визнав себе винним і в тому, що восени 1945 року переховувався з фіктивними документами у Львові і діставав фіктивні документи для інших бандитів.

На шлях злочинної діяльності він став під впливом Куп'яка Дмитра та Поцілуйка Михайла, які втягнули

У залі засідань судового процесу.

його в боївку «СБ» крайового проводу ОУН для того, щоб вести боротьбу проти Радянської влади.

Мороз А. П. визнав себе винним у пред'явленому обвинуваченні й показав, що під час німецької окупації він навчався у Львівській уніатській духовній семінарії, виховувався в антирадянському, націоналістичному дусі і був там підготовлений до боротьби проти Радянської влади. Весною 1944 року він вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН і під кличкою «Байрак», яку йому присвоїв ватажок боївки Куп'як Дмитро, протягом 1944—1945 років вів боротьбу проти Радянської влади, брав участь у збройних нападах на села Купче, Вербляни, Яблунівку, Побужани, Волицю, Соколю Буського району і місто Радехів Львівської області, в яких були вчинені вбивства представників

Радянської влади, активістів, військовослужбовців та інших громадян і розграбоване майно вбитих людей, а також брав участь у спаленні села Адами. Крім того, разом з іншими бандитами він брав участь у затриманні жительки села Замостя Марії Хохули, радянського офіцера Б. О. Верхопетровського в селі Задвір'ї, у вбивстві К. Фабіанської та О. Михайліва, які мешкали в селі Грабовій, а також з наказу Куп'яка Д. Г.—у вбивстві жительки хутора Яблунівська Колонія Марії Баранець (стріляв у неї з пістолета, але не вбив, а лише поранив).

З'явившись із повинною у серпні 1945 року, Мороз А. П. продовжував бандитську діяльність, переходив у своїй квартирі обвинуваченого Олійника В. І. і придбав для нього фіктивні документи. У вересні 1945 року зустрічався у Львові з Куп'яком Д. Г. перед його втечею за кордон і отримав від нього завдання добувати документи для легалізації учасників боївки «СБ». Виконуючи це завдання, він добував бланки еваколистів, заповнював їх на вигадані прізвища і передавав членам крайової боївки «СБ» та яблунівської кущової банди ОУН. 20 лютого 1946 року він разом з Чучманом Степаном пограбував у Львові громадянина Петрова В. Г.

Чучман П. З. у пред'явленому обвинуваченні винним себе визнав частково і показав, що з кінця серпня 1943 року до кінця лютого 1944 року він служив у поліції — ніс збройну охорону спиртозаводу і маєтку, які ми розпоряджались німці; що з кінця квітня до початку грудня 1944 року він під кличкою «Беніто» у складі боївки «СБ» на чолі з Куп'яком Д. Г. брав участь у збройних нападах на села Буського району Львівської області: у травні — на село Купче, де бандити вбили трьох жителів та пограбували їхнє майно, у серпні — на село Вербляни, де вбили радянського активіста

Володимира Трояна з сім'єю і спалили його хату, у вересні — на село Адами, де під час нападу було вбито трьох жителів, а село, в якому налічувалось понад 300 будинків, повністю спалено. Восени 1944 року Чучман П. З. брав участь у вбивстві мешканців міста Буська Івана Чучмана і його дружини, майно яких було розграбоване. Влітку 1946 року він придбав фіктивні документи на ім'я Червінського і переховувався з ними до арешту 2 серпня 1947 року.

Чучман П. З. також показав, що боротьбу з Радянською владою він провадив у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН тому, що боявся погроз ватажка цієї боївки Куп'яка Д. Г.

Чучман П. З. не визнав себе винним у тому, що він 17 серпня 1944 року брав участь у нападі на село Грабову (хутір Водаї), де було вбито дев'ять жінок та дітей і спалено стодолу, в якій вони ховалися, а також у тому, що 18 серпня 1944 року він був учасником засідки на Київському шосе між селами Ангелівкою і Верблянами, з якої бандити обстріляли колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, та вантажну автомашину, на якій було вбито демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот і чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру. Обвинувачений пояснив, що під час згаданих нападів він у боївці Куп'яка Дмитра — «Клея» не знаходився, а разом з бандитами Бродзяком Карлом і Хом'яком Михайлом ходив шукати коней, які належали боївці, і що тоді він був на хуторі Баймаках Буського району, ночував у Єви Сахно, а коли повернувся до села Чучмани-Заболотні, то довідався про напад на колону мобілізованих.

Ці твердження Чучмана П. З. спростовуються, перше, показаннями обвинуваченого Олійника В. І. про те, що Чучман Павло у складі боївки Куп'яка Дмитра разом з ним та іншими бандитами брав участь у нападі

на село Грабову (хутір Водаї), де вони оточили, обстріляли і підпалили стодолу, в якій знаходилися жителі цього села, а коли ті втікали із палаючої стодоли, то Чучман Богдан — «Крук», Чучман Павло — «Беніто» та бандит «Пилип» відкрили по них вогонь і вбили їх, а також про те, що під час засідки на Київському шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Чучман Павло був у складі боївки Куп'яка Д. Г. і нікуди з неї не відлучався; по-друге, показаннями свідка Смаги П. А. про те, що Чучман Павло брав участь у розправі над жителями села Грабової й обстрілював з автомата стодолу, в якій ховалися жінки та діти, і про те, що він був учасником засідки, організованої Куп'яком Дмитром на Київському шосе; по-третє, показаннями обвинуваченого Мороза А. П. про те, що Чучман Павло у складі боївки Куп'яка Дмитра брав участь у засідці на Київському шосе і що в той час шукати коней Чучман не міг, оскільки їх при боївці взагалі не було; по-четверте, показаннями свідка Петриці Є. М. (до одруження — Сахно) про те, що такого випадку, щоб у серпні 1944 року на хуторі Баймаках до неї додому заходили бандити, серед яких нібито був Бродзяк Карло, не було, і що на цьому хуторі вона ніколи не бачила Бродзяка; по-п'яте, показаннями свідків Колісника М. В., Колісника Ю. В. і Кусого Л. Ф. про те, що вони бачили Чучмана Павла у складі боївки «СБ» під час засідки, організованої Куп'яком Дмитром на Київському шосе, та показаннями Колісника Ю. В. і Кусого Л. Ф. про те, що після нападу на колону мобілізованих і на вантажну автомашину вони бачили, як Чучман Павло і Кусий Юліан — «Вовк» носили шинель убитої жінки-офіцера й давали приміряти її іншим бандитам.

Чучман П. З. не підтвердив, що він під час нападу на село Вербляни і вбивства там радянського активіста Володимира Трояна заходив до сусідської хати, де були

вбиті Ганна Троян — дружина Володимира та їх син Стах, а син Іван — поранений. Але його участь у вбивстві членів родини Трояна підтверджується показаннями обвинуваченого Мороза А. П. про те, що Чучман Павло разом з іншими бойовиками був у сусідській хаті, в якій заховалася жінка з дітьми, і що після того, як туди зайшли бандити, звідти пролунало декілька пострілів; показаннями свідка Лося К. Й. про те, що у серпні 1944 року під час нападу бандитів на село у нього в хаті ховалася його сусідка Троян Ганна з дітьми і що вона та її син Стах були тоді вбиті, а Іван поранений у голову.

Чучман П. З. заперечує свою участь у нападі 29 листопада 1944 року на село Яблунівку Буського району, під час якого було вбито дев'ять чоловік. Спочатку він заявив, що тоді разом з бандитом Романишиним копав бункер на хуторі Паламарі, а пізніше показав, що супроводжував старших керівників ОУН із Яблунівського лісу в ліс біля села Боложинова. Ці заяви Чучмана П. З. спростовуються показаннями обвинувачених Олійника В. І. та Мороза А. П. про те, що в кінці листопада 1944 року Чучман Павло у складі боївки «СБ» разом з ними брав участь у нападі на село Яблунівку і в той час нікуди із боївки не відлучався, а також показаннями свідка Смаги П. А., який також підтвердив участь Чучмана П. З. у згаданому нападі.

Чучман П. З. заперечує свою причетність до нападу 10 грудня 1944 року на село Побужани Буського району і заявив, що участі в нападі він не брав, бо був тоді хворий. Але його заяву спростовують обвинувачені Олійник В. І., Мороз А. П. і свідок Смага П. А., які показали, що Чучман Павло разом з ними брав участь у нападі на Побужани, а також свідок Політило С. М., який бачив Чучмана Павла у складі боївки напередодні цього нападу.

Чучман П. З. не визнав себе винним у тому, що в 1945—1946 роках він знаходився у буській районній боївці «СБ» Діжака Івана — «Чорноти», був його заступником і провадив антирадянську діяльність на території Буського району Львівської області, що 19 серпня 1945 року він брав участь у нападі на село Чучмани-Заболотні і вбивстві голови Верблянської сільради С. Гончара та інших — усього восьми чоловік, що у грудні 1945 року він разом з підлеглими йому бандитами з районної боївки «СБ» розгромив Гумницьку і Верблянську сільради, а також молочний пункт в селі Гумницьках. Він заявив, що після того, як у грудні 1944 року захворів, більше у складі банд не діяв, а лише, озброєний автоматом і пістолетом, ховався в селі Чучманах у бункері Данила Яськіва, а потім у селі Верблянах — у Юзефа Лося і Єви Бойко.

Бандитська діяльність Чучмана П. З. у 1945—1946 роках у складі районної боївки «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» і те, що в останнього він був заступником, підтверджуються, по-перше, показаннями самого Чучмана П. З., які він дав як свідок при допиті у кримінальних справах Бедрія Г. В. і Чучмана П. С.; по-друге, показаннями обвинуваченого Мороза А. П., який у 1945 році бачив Чучмана Павла на чолі бойовиків із буської районної боївки «СБ», і обвинуваченого Чучмана С. І., який восени 1945 року довідався від бандита Поцілуйка Михайла — «Неситого» про те, що Чучман Павло був призначений керівником «СБ» буського районного проводу ОУН; по-третє, показаннями засудженого у 1947 році в іншій справі Бродзяка К. М. про те, що Чучман Павло під кличкою «Беніто» діяв разом з «Клеєм», а потім перейшов у районну боївку «СБ» «Чорноти» і був його заступником; по-четверте, показаннями Петриці Ю. С., допитаного 9 січня 1946 року в справі Бродзяка, про те, що Чучман Павло був керівником

бойвки «СБ» і що він разом зі своєю бойовкою руйнував молочарні та сільради, а також про те, що «Беніто» і «Крук» стримували бандитів від явки з повинною. Крім того, про бандитську діяльність Чучмана П. З. говорять показання свідків: Смаги П. А.— про те, що він бачив у 1945 році Чучмана Павла у складі районної бойвки «СБ»; Чучман П. Д.— про те, що в господарстві батька її Данила Яськіва ніякого бункера не було і Чучман Павло у них ніколи не переховувався; Лося І. І., Лось Т. Ю., Бойко Є. Ф. про те, що Чучман Павло у 1945—1946 роках у них не переховувався; Петріва-Яськіва І. С.— про те, що Чучман Павло був керівником районної бойвки «СБ» і що в 1945 році він бачив його на чолі бандитів цієї бойвки; Кошеля І. В.— про те, що Чучман Павло у другій половині 1945 р. і на початку 1946 року був заступником буського районного референта «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» і що він, Кошель, був підлеглим Чучмана у цій бойвці, а також про те, що під час нападу в серпні 1945 року на село Чучмани-Заболотні, де був убитий голова Верблянської сільради Степан Гончар та інші, Чучман Павло ходив вбивати М. Сподарик і Ю. Присяжну і що в кінці 1945 року він за дорученням Діжака Івана — «Чорноти» разом з підлеглими йому бандитами розгромив сільради і молочарні у селах Чучманах і Верблянах; Білея Г. Ф.— про те, що у 1945 році він бачив Чучмана Павла разом з іншими бандитами, які хотіли затримати його; Бороновського Р. Г.— про те, що в 1945 році він неодноразово бачив Чучмана разом з іншими бандитами; Бедрія Г. В.— про те, що на початку 1946 року Чучман Павло переховувався у нього в господарстві і що люди до Чучмана приходили бандити Кусий Юліан — «Вовк», Чучман Богдан та інші.

Чучман С. І. у пред'явленому обвинуваченні визнав себе винним повністю й показав, що весною 1943 року

він зрадив Батьківщину і вступив до молодіжної організації українських націоналістів «Юнаки». В січні 1944 року його зарахували до банди УПА, в якій під кличкою «Берега» він діяв до листопада 1944 року: виконував обов'язки «ройового», брав участь у бандитських нападах на села Острів Львівської області та Польсід (Польща), у мордуванні мешканців міста Буська Івана Чучмана та його дружини Наталки і тричі був учасником збройних сутичок з підрозділами радянських військ. У листопаді 1944 року він перейшов до буської районної бойвки «СБ» «Чорноти» і на початку 1945 року в її складі брав участь у нападі на село Чучмани-Заболотні, де бандити вбили сім'ю бійця винищувального батальйону Володимира Кокора, а потім розграбували майно вбитих і спалили хату, в якій згоріли трупи вбитих.

На початку 1945 року Чучман Степан вступив до бойвки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як Д. Г., і вів активну боротьбу проти Радянської влади. У квітні 1945 року він брав участь у нападах на міста Буськ і Радехів Львівської області, під час яких там були вбиті та поранені радянські громадяни. Влітку 1945 року брав участь у затриманні голови Чаниського споживчого товариства Іванни Палиги, яку потім бандити вбили; у нападі на село Грабову, де були вбиті мирні громадяни; у збройних сутичках з радянськими військовими підрозділами. 14 жовтня 1945 року взяв участь у нападі на місто Буськ і власноручно вбив з пістолета бійця винищувального загону Івана Діжака.

В кінці 1945 року Чучман С. І. перебрався до Львова, де проживав за фіктивними документами на ім'я Бородайка. 20 лютого 1946 року він разом з Морозом Андрієм пограбував у Львові громадянина Петрова В. Г.

На шлях боротьби з Радянською владою він став тому, що був вихований в антирадянському, націона-

лістичному дусі, а також під впливом своїх старших братів — членів ОУН.

Поцілуйко Л. К. у пред'явленому обвинуваченні визнав себе винним повністю і показав, що він на початку 1942 року, зрадивши Батьківщину, встановив зв'язки з оунівськими бандитами і виконував окремі їхні доручення. У травні 1944 року навчався військової справи в так званому «юнацькому вишколі».

З літа 1944 року до грудня 1945 року Поцілуйко Л. К. під кличкою «Яструб» перебував у яблунівській кущовій банді УПА, вів збройну боротьбу проти Радянської влади і разом з боївкою «СБ», яку очолював Куп'як Д. Г., брав участь у вбивствах радянських громадян. Восени 1944 року він був учасником нападів на село Яблунівку, де бандити вбили Ф. Яремкевича, його дружину та інших громадян, а також на село Побужани, де були вбиті Іван Романюк та інші і розграбоване їхнє майно.

У березні 1945 року Поцілуйко Л. К. разом з бандитом Вовком Григорієм привів до боївки «СБ» бійців Буського винищувального батальйону, де вони після жорстокого катування були задушені. В тому ж місяці учасником боївки «СБ» Морозом А. П. була поранена жителька хутора Яблунівська Колонія Марія Баранець, яку Поцілуйко Л. К. разом з бандитом Вовком Григорієм після поранення відтягнув у кущі, де Вовк убив її.

У квітні 1945 року Поцілуйко Л. К. брав участь у вбивстві в селі Яблунівці П. Бербеки і його сім'ї, а також у нападі на місто Буськ, де бандити вбили С. Юрдигу, його дружину та інших громадян. 14 жовтня 1945 року під час нападу на місто Буськ він власноручно пострілом з пістолета в обличчя вбив тринадцятирічну дочку І. Діжака Надію.

В кінці 1945 року Поцілуйко Л. К. приїхав до Львова, де проживав за фіктивними документами на ім'я Гориняка до 1 квітня 1946 року.

На шлях зради Батьківщини він став під впливом українських націоналістів, які виховували його в антирадянському, націоналістичному дусі.

На підставі викладеного обвинувачуються:

Олійник Володимир Іванович — у тому, що, проживаючи під час німецько-фашистської окупації у місті Буську Львівської області, він на початку травня 1944 року вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як Д. Г. — «Клей», і тоді ж у складі боївки пройшов військову підготовку. Знаходячись у вказаній боївці під кличкою «Голодомор» і маючи на озброєнні пістолет, автомат та ручний кулемет, він до осені 1945 року на території Львівської області вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав безпосередню участь у збройних нападах на села, терористичних актах над радянськими громадянами та у грабуванні майна вбитих.

16 травня 1944 року Олійник В. І. з Куп'яком — «Клеєм», Морозом Андрієм, Чучманом Павлом та іншими бандитами брав участь у нападі на село Купче Буського району, під час якого були вбиті Євген Котовський, Володимир Солтис та Євген Солтис, а їхнє майно пограбоване. Під час цього нападу він стояв на варті, прикриваючи дії бандитів.

У червні 1944 року Олійник В. І. разом з бандитами Морозом Андрієм, Іванівим Ярославом — «Пилипом» та іншими, яких він очолив за завданням Куп'яка — «Клея», прибув у село Замостя (зараз селище Глиняни) Золочівського району, щоб затримати Михайла Шульгу, який до Великої Вітчизняної війни працював заступником начальника пожежної команди району, та Марію Хохулу, яку бандити запідозрили у зв'язках з партизанами. При затриманні Михайло Шульга був убитий, а Марія Хохула привезена в село Полоничі, де Олійник брав

Виступає дочка Марії
Хохули — А. І. Антонова.

участь у її допиті і мордуванні, внаслідок чого вона померла. Тоді ж, у червні 1944 року, він, Куп'як — «Клей», Поцілуйко — «Неситий» та інші бандити з боївки «СБ» затримали у селі Богданівці Золочівського району Олексія Рупенталя і привезли в село Полоничі, де Олійник з Куп'яком Дмитром та іншими допитував і мордував О. Рупенталя, внаслідок чого він також помер.

Після звільнення території Львівської області від німецько-фашистських загарбників боївка «СБ» крайового проводу ОУН, у якій знаходився Олійник В. І., за вказівкою проводу ОУН активізувала бандитську діяльність і вчиняла з метою тероризування населення звірячі розправи над радянськими людьми.

17 серпня 1944 року Олійник В. І., Чучман Павло, Мороз Андрій, Куп'як Михайло — «Генерал» та інші бандити на чолі з Куп'яком Дмитром вчинили напад на село Грабову (хутір Водаї), де Олійник обстрілював з автомата підпалену Куп'яком Михайлом стодолу, в

якій знаходились жінки і діти. Внаслідок цієї розправи Михайло Возняк був поранений, Євген Сень, Стефанія Бабійчук і Юзеф Булковський убиті, причому Євгенові Сеню бандити відрубали руку, а Стефанії Бабійчук вбили очі. Гелена Булковська, Гелена Грищук, Марія Бабійчук, Володимир Сенюк та діти Казимир і Веслав Булковські згоріли в стодолі.

18 серпня 1944 року Олійник В. І. разом з Чучманом Павлом, Морозом Андрієм та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у засідці на шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. Бандити обстріляли і розігнали колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, затримали чотирьох з них і за наказом Куп'яка — «Клея» розстріляли в лісі. Тоді ж на шосе вони обстріляли вантажну автомашину, вбивши при цьому демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот та чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру.

У серпні 1944 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Павлом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Вербляни Буського району, під час якого вони оточили, обстріляли і підпалили хату радянського активіста Володимира Трояна, вбили її господаря, його батька — Томка Трояна і племінницю Агафію Троян, які втікали з палаючої хати. Після цього він, Куп'як — «Клей» і Чучман Павло вдерлися до сусідської хати, куди заховалася від бандитів Ганна Троян з дітьми, і вбили її там з сином Стахом, а сина Івана поранили в голову.

У вересні 1944 року разом з Морозом Андрієм, Чучманом Павлом, Поцілуйком Михайлом, Іванівим Ярославом, Чучманом Богданом та бандитами з інших банд ОУН на чолі з Куп'яком — «Клеєм» Олійник В. І. брав участь у збройному нападі на село Адами Буського

району, де жило польське населення. Олійник з іншими бандитами оточував село, стріляв по ньому і палив хати. Внаслідок цього нападу село, в якому нараховувалось понад 300 будівель, повністю згоріло, а його мешканці — Францішка Шеремет, Марія Свеньс і Федір Луцік — були вбиті.

В ніч на 29 листопада 1944 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Павлом, Поцілуйком Михайлом, Чучманом Богданом та іншими бандитами крайової боївки «СБ» і кущової банди ОУН «Солов'я» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Яблунівку Буського району, де вони вбили Филимона Яремкевича, його дружину Анастасію, Максима Ковалика, Юрія Ковалика і його дружину Юлію, Марію Вовк та її дочку Олену, Олену Вуйцік та її десятимісячного сина Зіновія — всього дев'ять чоловік, а їхнє майно розграбували. Під час цього нападу він, згідно з розподіленими між бандитами обов'язками, прикривав їхні дії, а потім брав участь у грабуванні майна вбитих.

В ніч на 10 грудня 1944 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Павлом, Чучманом Богданом, Куп'яком Михайлом, Іванівим Ярославом та іншими бандитами з крайової боївки «СБ» та кущової банди ОУН «Солов'я» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Побужани Буського району, в якому тоді були вбиті Іван Романюк, його дружина Софія, їхні дочка Марія і шестимісячний син Зіновій, Пилип Коваль, його дружина Анастасія, їхні сини Микола і Михайло, Дмитро Бедрій, його дружина Параска та їхні діти — Франка, Марія і Зіновій, Марія Гамуляк і її син Євген та Юлія Камінська (всього шістьнадцять мирних громадян, у тому числі шестеро дітей у віці від шести місяців до тринадцяти років). Під час цього нападу він стояв на сторожі, прикриваючи

бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів, і грабував майно вбитих.

12 грудня 1944 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Богданом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Волицю Буського району, де було вбито п'ять мирних громадян: Якова Шура і його дружину Марію, Федора Легкого, Андрія Штибеля і його дружину Анастасію. Під час цього нападу він з Чучманом Богданом вдерся до хати Федора Легкого, а Мороз Андрій залишився на варті. Чучман Богдан у присутності Олійника вбив Федора Легкого з пістолета.

17 лютого 1945 року Олійник В. І. разом з Чучманом Богданом, Мартинюком Михайлом та іншими бандитами за наказом Куп'яка — «Клея» брав участь у вбивстві в селі Грабовій Буського району інспектора Буського районного відділу народної освіти Костянтина Начаса та його дружини — вчительки Марії Начас, а після цього грабував з бандитами майно депутата сільської Ради Катерини Політило, яку задушили і кинули в колодязь Поцілуйко Михайло і Куп'як Михайло.

20 лютого 1945 року Олійник В. І. з Куп'яком Михайлом за наказом Куп'яка — «Клея» затримали у селі Яблунівці Буського району завідувачу Яблунівським млином Ганну Богомолу за те, що вона відмовилася давати бандитам борошно, та двох громадян, поляків за національністю, що проїжджали на підводі повз яблунівський млин, і доставили їх у ліс до Куп'яка Дмитра, де після допиту всі затримані були вбиті.

У березні 1945 року, після того, як бандити з кущової банди ОУН «Солов'я» Поцілуйко Леонтій і Вовк Григорій доставили у Яблунівський ліс двох затриманих бійців винищувального батальйону Олексія Завєруху і Степана Кошла, Олійник В. І. разом з Куп'яком Дмитром, Морозом Андрієм та іншими допитував та

мордував одного з бійців, а потім бандити Чучман Богдан, Поцілуйко Михайло, Горбач Михайло і Іванів Ярослав, поклавши їм на горло палиці і притиснувши їх ногами до землі, задушили затриманих.

3 квітня 1945 року Олійник В. І. разом з Чучманом Степаном, Поцілуйком Леонтиєм та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на місто Буськ, під час якого вони вбили Станіслава Юрдигу, його дружину Стефанію, їхніх дочку Ярославу і сина Мечислава, Мар'яна Межвінського, його дружину Марію, їхніх дочку Юлію і сина Антона, та літню жінку Юлію Кучинську — всього дев'ять чоловік. Тоді Олійник стояв на варті біля будинку С. Юрдиги, щоб не дати змоги втекти приреченим, грабував майно вбитих, а потім, вдершись разом з Чучманом Богданом, Поцілуйком Михайлом і Горбачем Михайлом до хати Юлії Кучинської, двічі вистрілив у неї з пістолета. Оскільки Ю. Кучинська виявляла ще ознаки життя, то Чучман Богдан добив її. Після цього вони забрали у неї золоті речі, які потім віддали Куп'яку Д. Г.

27 квітня 1945 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Степаном та іншими бандитами з крайової боївки «СБ» й інших банд ОУН і УПА брав участь у збройному нападі на місто Радехів Львівської області, під час якого було вбито двох і поранено чотирьох радянських громадян та розграбовано пивзавод.

У травні 1945 року Олійник В. І. разом з Куп'яком Дмитром, Морозом Андрієм, Поцілуйком Михайлом та іншими бандитами затримав у селі Задвір'ї Буського району капітана Радянської Армії Б. О. Верхопетровського, електромеханіка Є. І. Маховського та його двадцятирічну дочку Марію, які приїхали зі Львова. Тоді Олійник Володимир, Куп'як Дмитро, Іванів Ярослав і Чучман Богдан допитували і мордували Б. О. Верхопетровського, а потім повісили його. Поруч з ним

була повішена дочка Є. І. Маховського — Марія, а сам Є. І. Маховський був убитий Поцілуйком Михайлом. Тоді ж, у травні 1945 року, Олійник душив ремінною петлею Марію Кащак, яка була затримана Куп'яком Дмитром та підлеглими йому бойовиками у селі Задвір'ї. Оскільки після цього М. Кащак ще виявляла ознаки життя, то вона була добита іншими бандитами і вкинута у річку.

3 червня 1945 року Олійник В. І. разом з Морозом Андрієм, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Горбачем Михайлом та іншими членами крайової боївки «СБ», а також районної боївки «СБ» «Чорноти» брав участь у нападі на село Гумніська Буського району, де бандити вбили працівника Буського райфінвідділу Федора Яськіва і його дружину Катерину, заготівельницю Марію Лукасевич та задушили і вкинули в колодязь завідувачу молокоприймальним пунктом Ганну Голоту. Під час цих убивств Олійник, згідно з розподіленими обов'язками, стояв на варті, щоб не дати змоги приреченим втекти, а потім брав участь у грабуванні їхнього майна.

5 червня 1945 року він разом з Морозом Андрієм, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Горбачем Михайлом, Олійником Павлом та іншими членами крайової боївки «СБ» на чолі з Куп'яком — «Клеєм», а також бандитами з кущової банди ОУН «Крилатого» брав участь у нападі на село Соколю Буського району, де було вбито депутата Буської районної Ради Юлію Дусан, Марту Куцак, її дочок Марію, Олену Бакун і Теофілію Бакун, Олену Поцілуйко, її дочку Марію, Анастасію Дусан, її дочку Анастасію, Анастасію Волошину, її сина Івана, Андрія Сахаревича, його дружину Марію та їхніх дітей Івана й Анастасію та Якіма Волошина — всього шістнадцять мирних громадян, а їхнє майно розграбовано.

У червні 1945 року Олійник В. І. разом з Куп'яком — «Клеєм», Поцілуйком Михайлом, Чучманом Богданом та іншими допитував доставлену бандитами в Яблунівський ліс голову Чанизького сільського споживчого товариства Іванну Палигу. Після допиту Чучман Богдан дурив її ремінною петлею, а потім разом з Олійником відтягнув за коси в окоп, де її добили з пістолета.

23 червня 1945 року Олійник В. І. разом з Чучманом Степаном, Поцілуйком Михайлом, Горбачем Михайлом та іншими бандитами брав участь у нападі на село Грабову Буського району, де вони вбили Марію Сосновську і Катерину Доморецьку, чоловіки яких служили в винищувальному батальйоні, Ганну Собашек, чоловік якої служив у Радянській Армії, Івана Млота, Юлію Смагу, Олексія Сосновського, Павлину Баландюк, Едуарда Баландюка, Емілію Сороку, Івана Сороку і хлопчика-сироту — всього одинадцять чоловік. Тоді Олійник Володимир, Поцілуйко Михайло, Горбач Михайло та інші вдерлися в одну з хат і вбили чоловіка й жінку.

У вересні 1945 року Олійник В. І. перебрався до Львова, де двічі зустрічався з Куп'яком Д. Г. перед його втечею за кордон. Тоді він одержав від Куп'яка Д. Г. документи Мороза Богдана, якого Куп'як убив у Львові, і з цими документами переховувався на квартирі Мороза Андрія. У листопаді 1945 року він отримав від Мороза Андрія фіктивні документи на ім'я Партики, легалізувався, одержав у Львові квартиру, на якій разом з ним до 20 лютого 1946 року проживав і Мороз Андрій. Тоді ж він разом з Морозом діставав фіктивні документи для бандитів ОУН, а також підтримував зв'язки з Чучманом Степаном, Поцілуйком Леонтієм та іншими. У кінці лютого 1946 року він придбав у Львові бланки документів переселенця з Польщі, заповнив їх на своє ім'я і виїхав до міста Радехова, де проживав до арешту 25 лютого 1948 року.

Таким чином, Олійник В. І. обвинувачується у скоєнні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 58 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Мороз Андрій Петрович — у тому, що, проживаючи в окупованому німецько-фашистськими військами селі Старому Милятині Буського району Львівської області, у квітні 1944 року зрадив Батьківщину, вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як Дмитро — «Клей», одержав вогнепальну зброю і протягом квітня—травня 1944 року проходив військову підготовку; після цього під кличкою «Байрак» у складі згаданої боївки до серпня 1945 року провадив на території Львівської області збройну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах службових осіб, військовослужбовців та інших радянських громадян, в тому числі жінок, дітей і стариків, грабував майно вбитих.

16 травня 1944 року Мороз А. П. разом з Олійником — «Голодомором», Чучманом Павлом — «Беніто» та іншими бандитами крайової боївки «СБ» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на село Купче Буського району, під час якого було вбито Володимира Солтиса, Євгена Котовського, Євгена Солтиса і пограбовано їхнє майно. Згідно з розподіленими обов'язками Мороз стояв на варті на околиці села і прикривав дії банди.

У червні 1944 року він з Олійником Володимиром, Іванівим Ярославом — «Пилипом» та іншими бандитами за наказом Куп'яка — «Клея» прибув у село Замостя (зараз селище Глиняни) Золочівського району з завданням затримати Михайла Шульгу, який до німецько-фашистської окупації Львівської області працював заступником начальника районної пожежної команди, і Марію Хохулу, яку оунівці запідозрили у зв'язках з партизанами. При затриманні М. Шульга був убитий, а

потім Мороз А. П., Олійник Володимир та інші бандити затримали М. Хохулу й доставили її в село Полоничі Буського району у розташування боївки «СБ», де за наказом Куп'яка Дмитра — «Клея» вона була закатована.

Влітку 1944 року, після звільнення території Львівської області від німецько-фашистських загарбників, боївка «СБ» крайового проводу ОУН активізувала свою бандитську діяльність, з метою тероризування населення вчиняла звірячі розправи над радянськими людьми. 15 серпня 1944 року Мороз А. П. та Куп'як Михайло одержали завдання від Куп'яка — «Клея» вбити Кароліну Фабіанську — дружину працівника Буського лісгоспу. Виконуючи це завдання, вони перестріли на шляху між селами Яблунівкою і Грабовою Буського району Кароліну Фабіанську, яка їхала на підводі з Олексієм Михайлівим, і там Куп'як Михайло вбив їх обох з пістолета.

16 серпня 1944 року Мороз А. П. разом з Олійником Володимиром, Чучманом Павлом, Куп'яком Михайлом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Грабову (хутір Водаї) Буського району. Під час цього нападу Куп'як Михайло підпалив стодолу, в якій ховалися від бандитів Михайло Возняк, Гелена Булковська, Гелена Грищук, Марія Бабійчук, Стефанія Бабійчук, Євген Сень, Володимир Сенюк та троє дітей: Юзеф, Казимир і Веслав Булковські, а Мороз А. П. з іншими бандитами обстрілював стодолу. Євген Сень, Стефанія Бабійчук і Юзеф Булковський, які вибігли з палаючого приміщення, були вбиті; при цьому Стефанії Бабійчук вибили очі, а Євгену Сеню відрубали руку. Михайло Возняк був поранений і втік, а решта людей згоріла.

18 серпня 1944 року Мороз А. П. разом з Куп'яком Дмитром, Олійником Володимиром, Чучманом Павлом

та іншими членами боївки «СБ» крайового проводу ОУН і бандитами з кущової банди ОУН «Вільчура» й районної боївки «СБ» «Чорноти» взяв участь у засідці на Київському шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. З цієї засідки бандити обстріляли колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, четверо мобілізованих було затримано і за наказом Куп'яка Дмитра розстріляно. Тоді ж бандити обстріляли вантажну автомашину, вбивши демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот і чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру.

У серпні 1944 року Мороз А. П. разом з Олійником, Чучманом Павлом, Чучманом Богданом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на село Вербляни Буського району. Тут вони оточили, обстріляли й підпалили хату радянського активіста Володимира Трояна і вбили її господаря, його батька Томка Трояна і племінницю Агафію Троян. Дружина Володимира Трояна Ганна та діти Іван і Стах заховалися у сусідській хаті, але туди вдерлися Куп'як Дмитро, Олійник Володимир, Чучман Павло і вбили Ганну й Стаха, а Івана поранили.

У вересні 1944 року Мороз А. П. разом з бандитами Олійником Володимиром, Чучманом Павлом, Поцілуйком Михайлом, Іванівим Ярославом, Чучманом Богданом та бандитами з інших банд ОУН на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на село Адами Буського району. Село, в якому нараховувалось понад 300 будівель, було повністю спалено, а його мешканці Францішка Шеремет, Марія Свенсь і Федір Луцік — убиті.

У ніч на 29 листопада 1944 року Мороз А. П. разом з Олійником Володимиром, Чучманом Павлом, Поцілуйком Михайлом, Чучманом Богданом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у

нападі на село Яблунівку Буського району, де було вбито дев'ять мирних громадян, у тому числі двох дітей у віці десяти місяців і тринадцяти років, та пограбовано майно вбитих. Під час цього нападу він разом з Куп'яком — «Клеєм», Коваликом Михайлом, Вовком Григорієм та іншими бандитами з кушової банди ОУН взяв участь у розправі над Филімоном Яремкевичем і його дружиною Анастасією за те, що їх син Мар'ян, силоміць взятий до банди ОУН, втік з неї. Куп'як — «Клей» тоді застрілив Филімона Яремкевича і його дружину Анастасію, а Мороз разом з іншими бандитами розграбував їхнє майно.

У ніч на 10 грудня 1944 року він з Олійником Володимиром, Чучманом Павлом, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Куп'яком Михайлом, Мартинюком Михайлом, Горбачем Михайлом та іншими членами боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з Поцілуйком Леонтієм та іншими бандитами кушової банди ОУН «Солов'я» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» взяв участь у збройному нападі на село Побужани Буського району Львівської області. Тут було вбито шістнадцять чоловік, в тому числі шістьох дітей у віці від шести місяців до тринадцяти років.

Під час цього нападу Мороз А. П. разом з бандитами вдерся до хати Івана Романюка, де Іванів Ярослав — «Пилип» і Чучман Богдан вбили господаря, його дружину Софію, дочку Марію та її шестимісячного сина Зіновія, і грабував майно вбитих.

12 грудня 1944 року Мороз А. П. з бандитами боївки «СБ» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» взяв участь у збройному нападі на село Волицю Буського району, де були вбиті п'ятеро мирних громадян: Яків Щур і його дружина Марія, Федір Легкий, Андрій Штибель і його дружина Анастасія. Під час нападу він стояв на варті біля хати Федора Легкого, щоб не дати змоги її мешканцям

втекти, а Олійник Володимир і Чучман Богдан вдерлися до хати і останній вбив її господаря.

30 січня 1945 року Мороз А. П. разом з Куп'яком — «Клеєм», Поцілуйком Михайлом, Горбачем Михайлом, Куп'яком Михайлом та іншими бандитами з крайової боївки «СБ» брав участь у розправі над жителями села Верблян Буського району Ганною Палигою і її дочкою Ольгою Бедрій, яка була на останньому місяці вагітності, за те, що їхні родичі Ізидор Палига і Ілярій Бедрій, взяті силоміць до оунівської банди, втекли з неї, з'явилися з повинною і були мобілізовані до Радянської Армії. Під час цієї розправи він, згідно з розподіленнями обов'язками, стояв на варті біля хати, а після того, як до неї вдерлися Куп'як Дмитро та Чучман Богдан і вбили Ганну Палигу й Ольгу Бедрій, грабував їхнє майно.

У лютому 1945 року Мороз А. П. і Куп'як — «Клей» затримали у селі Ліску Буського району голову сільської Ради Миколу Гнатишина, привели його на опустіле господарство, де Куп'як убив Гнатишина. В той же час Чучман Богдан, Іванів Ярослав та інші бандити за наказом Куп'яка — «Клея» вбили сім'ю Гнатишина й їхніх родичів — усього п'ять чоловік і розграбували майно убитих.

У березні 1945 року, коли Поцілуйко Леонтій і Вовк Григорій затримали і доставили у розташування боївки «СБ» бійців Буського винищувального батальйону Олексія Заверуху та Степана Кошла, Мороз А. П. разом з Куп'яком Дмитром, Олійником Володимиром, Чучманом Богданом та іншими взяв участь у катуванні одного з цих бійців, після чого за наказом Куп'яка — «Клея» Чучман Богдан, Іванів Ярослав, Поцілуйко Михайло і Горбач Михайло поклали на горло затриманим палиці і, притиснувши до землі, задушили їх.

У тому ж місяці 1945 року Мороз А. П. за наказом Куп'яка — «Клея» розстрілював затриману жительку

хутора Яблунівська Колонія Марію Баранець, але не вбив її, а лише поранив. Після цього Поцілуйко Леонтій і Вовк Григорій відтягли поранену у кущі, де Вовк Григорій добив її.

27 квітня 1945 року Мороз А. П. з Олійником Володимиром, Чучманом Степаном та іншими членами крайової боївки «СБ» й інших банд ОУН і УПА на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на місто Радохів Львівської області, під час якого було вбито двох і поранено чотирьох радянських громадян, а також розграбовано пивзавод.

У травні 1945 року Мороз А. П., Куп'як Дмитро, Олійник Володимир, Поцілуйко Леонтій та інші бандити крайової боївки «СБ» затримали в селі Задвір'ї Буського району капітана Радянської Армії Б. О. Верхопетровського, електромеханіка Є. І. Маховського і його дванадцятирічну дочку Марію, які приїхали зі Львова, і після катування знищили їх.

3 червня 1945 року Мороз А. П. з Олійником Володимиром, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Горбачем Михайлом та іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з буською районною боївкою «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» під керівництвом Куп'яка Дмитра брав участь у збройному нападі на село Гумніська Буського району, під час якого були вбиті працівник Буського райфінвідділу Федір Яськів і його дружина Катерина, заготівельниця Марія Лукасевич, а також задушена і вкинута в колодезь завідувача молокоприймальним пунктом Ганна Голота. При нападі він, згідно з розподіленими обов'язками, стояв на варті біля господарства, де чинилась розправа над Федором Яськівим, Катериною Яськів і Ганною Голотою, щоб не дати їм змоги втекти.

5 червня 1945 року Мороз А. П. з Олійником Володимиром, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом,

Горбачем Михайлом та іншими членами крайової боївки «СБ» разом з кущовою бандою ОУН «Крилатого» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Соколю Буського району, під час якого були вбиті депутат Буського району, під час якого були вбиті депутат Буської районної Ради депутатів трудящих Юлія Дусан, Олена Бакун, чоловік якої служив у Радянській Армії, Андрій Сахаревич та інші, всього шістнадцять чоловік. Майно вбитих бандити розграбували.

Перед нападом Мороз А. П. провів розвідку в селі, а потім приєднався до бандитів, що вдерлися до села, і стояв на сторожі біля хати, в якій бандити Поцілуйко Михайло, Іванів Ярослав та інші чинили вбивства.

У серпні 1945 року Мороз А. П. за наказом Куп'яка Дмитра з'явився з повинною до радянських органів, щоб сприяти легалізації учасників ОУН. Прибувши до Львова, він продовжував підтримувати зв'язки з оунівцями, діставав для них фіктивні документи. Наприкінці вересня і на початку жовтня 1945 року він двічі зустрічався з Куп'яком Дмитром перед його втечею за кордон. З вересня до листопада 1945 року він переховував на своїй квартирі у Львові бандита Олійника Володимира, а потім дістав для нього фіктивні документи на ім'я Партики, за якими Олійник легалізувався і одержав квартиру у Львові. Після цього Мороз А. П. мешкав до 20 лютого 1946 року разом з Олійником у цій квартирі. Протягом жовтня—листопада 1945 року він дістав фіктивні документи членам крайової боївки «СБ» та яблунівської кущової банди ОУН: Чучману Степану — на ім'я Бородайка, Смазі Петру, Вовку Григорію, Поцілуйку Леонтію, Войтовичу Михайлу, за якими вони легалізувалися у Львові і підтримували з ним зв'язок до лютого 1946 року.

20 лютого 1946 року Мороз А. П. разом з Чучманом Степаном вчинив у Львові пограбування

громадянина Петрова В. Г. з метою придбання документів, грошей та речей і був затриманий на місці злочину.

Таким чином, Мороз А. П. обвинувачується у скоєнні злочинів, передбачених ч. I ст. 56 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Чучман Павло Захарович — у тому, що він, перебуваючи на окупованій німецько-фашистськими військами території Львівської області, у серпні 1943 року зрадив Батьківщину, вступив до окружної команди української поліції, в якій служив до кінця лютого 1944 року і як поліцейський ніс збройну охорону спиртозаводу і маєтку, якими тимчасово володіли німці, — тобто у скоєнні злочину, передбаченого ч. I ст. 56 Кримінального Кодексу УРСР.

У квітні 1944 року Чучман П. З. вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як Дмитро — «Клей», одержав від нього карабін, який потім змінив на автомат і пістолет, і проходив під його керівництвом військову підготовку. Після цього він під кличкою «Беніто» у складі згаданої боївки до весни 1945 року на території Львівської області вів збройну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах радянських громадян, у тому числі жінок, дітей і стариків, та грабував їхнє майно.

16 травня 1944 року він разом з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм та іншими бандитами боївки «СБ» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у нападі на село Купче Буського району Львівської області, вбивствах громадян цього села Володимира Солтиса, Євгена Котовського, Євгена Солтиса та у грабуванні їхнього майна. Під час цього нападу він, згідно з розподіленими обов'язками, прикривав дії бандитів.

Влітку 1944 року, після звільнення Радянською Армією території Львівської області від німецько-фашистських загарбників, крайова боївка «СБ» Куп'яка Дмитра.

у складі якої був Чучман П. З., керуючись вказівками центрального проводу ОУН, активізувала свою бандитську діяльність, вчиняла звірячі розправи над радянськими людьми.

17 серпня 1944 року Чучман П. З. разом з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Поцілуйком Михайлом, Куп'яком Михайлом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Грабову (хутір Водаї) Буського району Львівської області. Під час цього нападу Куп'як Михайло підпалив стодолу, де заховалися від бандитів Михайло Возняк, Гелена Булковська, Гелена Гришук, Марія Бабійчук, Стефанія Бабійчук, Євген Сень, Володимир Сенюк та троє дітей — Юзеф, Казимир і Веслав Булковські у віці від шести до восьми років. Чучман П. З. разом з іншими бандитами обстріляв цю стодолу.

Внаслідок бандитського нападу були вбиті Євген Сень, Стефанія Бабійчук і Юзеф Булковський, причому оунівці Євгену Сєню відрубали руку, а Стефанії Бабійчук вибили очі. Поранений Михайло Возняк втік, решта людей згоріла.

18 серпня 1944 р. Чучман П. З. з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм та іншими членами боївки «СБ» крайового проводу ОУН, кущової банди ОУН «Вільчура» і районної боївки «СБ» «Чорноти» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у засідці на Київському шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. Тут бандити обстріляли колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, затримали чотирьох мобілізованих і за наказом Куп'яка — «Клея» розстріляли їх. Тоді ж бандитами була обстріляна вантажна автомашина, і при цьому загинули демобілізована з Радянської Армії Ніна Ког і чехословацький військовослужбовець Вячеслав Мимра.

У серпні 1944 року Чучман П. З. разом з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Чучманом Богданом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком Дмитром — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Вербляни Буського району. Під час цього нападу він, Куп'як Дмитро, Олійник Володимир, Мороз Андрій, Чучман Богдан та інші оточили, обстріляли і підпалили хату радянського активіста Володимира Трояна, вбили господаря, його батька Томка Трояна і племінницю Агафію Троян, які втікали з палаючої хати. Дружина Володимира Трояна — Ганна разом з дітьми Іваном і Стахом заховалися у сусідській хаті, але до цієї хати вдерлися Куп'як Дмитро, Чучман Павло та Олійник Володимир і застрілили Ганну Троян та її сина Стаха, а Івана поранили в голову.

У вересні 1944 року Чучман П. З. з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Поцілуйком Михайлом, Іванівим Ярославом, Чучманом Богданом та іншими разом з кущовими бандами ОУН на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Адами Буського району, під час якого він з іншими бандитами оточував це село. Внаслідок нападу село Адами, в якому налічувалося понад 300 будинків, було повністю спалене, а його мешканці Францішка Шеремет, Марія Свеньс і Федір Луцік убиті.

Того ж місяця 1944 року він разом з Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Вовком Григорієм та іншими бандитами, виконуючи наказ Куп'яка — «Клея», брав участь у вбивстві жителів міста Буська Львівської області Івана Чучмана і його дружини Наталки та у грабуванні їхнього майна. Під час цього вбивства він, згідно з розподіленими обов'язками, прикривав дії бан- дитів.

У ніч на 29 листопада 1944 року Чучман П. З. з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Поцілуй-

ком Михайлом, Чучманом Богданом та іншими членами крайової боївки «СБ» разом з бандитами яблунівської кущової банди ОУН під керівництвом Куп'яка Дмитра — «Клея» брав участь у збройному нападі на село Яблунівку Буського району, під час якого було вбито Филимона Яремкевича, Анастасію Яремкевич, Максима Ковалика, Юрія Ковалика і його дружину Юлію, Марію Вовк та її дочку Олену, Олену Вуйцік та її десятимісячного сина Зіновія — всього дев'ять чоловік.

У ніч на 10 грудня 1944 року він з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Чучманом Богданом, Іванівим Ярославом, Куп'яком Михайлом, Мартинюком Михайлом, Горбачем Михайлом та іншими членами крайової боївки «СБ», а також Поцілуйком Леонтием та іншими бандитами яблунівської кущової банди ОУН «Солов'я» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Побужани Буського району.

Під час нападу оунівці вбили Івана Романюка, його дружину Софію, їхню дочку Марію та її шестимісячного сина Зіновія, Пилипа Ковалю, його дружину Анастасію, їхніх синів Миколу і Михайла, Дмитра Бедрія, його дружину Параску, їхніх дітей Франку, Марію і Зіновія, Марію Гамуляк, її сина Євгена та Юлію Камінську — всього шістнадцять громадян, а майно вбитих розграбували.

У 1945—1946 роках Чучман П. З. знаходився у буській районній боївці «СБ» Діжака Івана — «Чорноти», був його заступником і разом з іншими бандитами вів антирадянську діяльність у Буському районі Львівської області.

19 серпня 1945 року він разом з Чучманом Степаном, Іванівим Ярославом та іншими бандитами брав участь у збройному нападі на село Чучмани-Заболотні Буського району, де вони вбили голову Верблянської сільради Степана Гончара, його дружину, двох дочок,

а також Марію Сподарик, Єву Сподарик та інших — всього вісім чоловік, а майно їхнє розграбували.

У грудні 1945 року він разом з підлеглими йому бандитами із буської районної боївки «СБ» за наказом Діжака Івана — «Чорноти» розгромив Гумніську і Верблянську сільради, а також молочний пункт в селі Гумніських.

Влітку 1946 року Чучман П. З. одержав від свого родича Вороновського фіктивні документи на ім'я Червінського, виїхав у село Гарбузів Заложцівського району Тернопільської області, де легалізувався і під цим прізвиськом проживав до дня арешту 2 серпня 1947 року.

Таким чином, Чучман П. З. обвинувачується у скоєнні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 56 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Чучман Степан Іванович — у тому, що навесні 1943 року він зрадив Батьківщину, вступив до молодіжної організації українських націоналістів «Юнаки» і під кличкою «Берега» вивчав націоналістичну літературу. У січні 1944 року він вступив у так звану Українську повстанську армію, в якій пройшов військову підготовку, одержав на озброєння гвинтівку і під кличкою «Берега» виконував обов'язки «ройового».

Навесні 1944 року Чучман С. І. у складі банди УПА брав участь у нападі на село Острів Сокальського району Львівської області, під час якого бандити вбили двох жителів цього села, а саме село, яке налічувало 300 дворів, спалили.

9 квітня 1944 року він у складі банди УПА брав участь у нападі на село Посадів (Польща), під час якого бандитами було вбито сім жителів цього села, десять польських партизанів, а саме село, у якому налічувалося понад 500 будинків, спалено.

У травні 1944 року він разом з бандитами ОУН на чолі з керівником боївки «СБ» Куп'яком — «Клеєм»

брав участь у мордуванні жителів міста Буська Львівської області Івана Чучмана, його дружини Наталки і Емілії Чучман. Івана Чучмана та його дружину мордували за те, що вони підтримували зв'язки з партизанами.

Після звільнення території Львівської області від німецько-фашистських загарбників Чучман С. І. продовжував збройну боротьбу проти Радянської влади, залишився в банді УПА і протягом серпня—листопада 1944 року тричі брав участь у збройних сутичках з підрозділами радянських військ, а в листопаді 1944 року перейшов у буську районну боївку «СБ», яку очолював Діжак Іван — «Чорнота».

На початку 1945 року він у складі районної боївки «СБ» «Чорноти» брав участь у нападі на село Чучмани-Заболотні Буського району Львівської області, де була вбита сім'я бійця винищувального батальйону Володимира Кокора: його дружина Ярослава, діти — шестирічний Богдан, чотирирічний Зіновій, Марія у віці одного року та сестра Марія Чучман і її малолітня дитина Ганна. Після розправи бандити розграбували майно вбитих, а трупи разом з хатою спалили.

На початку 1945 року Чучман С. І. перейшов до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як Дмитро, і разом з бандитами цієї боївки до грудня 1945 року вів активну боротьбу проти Радянської влади. Маючи на своєму озброєнні автомат і пістолет, він брав участь у бандитських нападах на села, чинив терористичні акти та грабував майно вбитих радянських людей.

З квітня 1945 року він разом з Олійником Володимиром, Поцілуйком Леонтиєм та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на місто Буськ, під час якого оунівці вбили бійця винищувального загону Станіслава Юрдигу, його

дружину Стефанію, їхніх дочку Ярославу й сина Мечислава, Мар'яна Межвінського, його дружину Марію, їхніх дочку Юлію й сина Антона та літню жінку Юлію Кучинську — всього дев'ять чоловік, а їхнє майно розграбували.

Під час цих убивств Чучман С. І., згідно з розподіленими обов'язками, стояв на варті недалеко від хати Станіслава Юрдиги і прикривав бандитів.

27 квітня 1945 року Чучман С. І., Олійник Володимир, Мороз Андрій та інші члени боївки Куп'яка — «Клея» разом з бандитами УПА брали участь у збройному нападі на місто Радехів, де було вбито двох і поранено чотирьох радянських громадян, а також розграбовано пивзавод. Під час цього нападу він знаходився в оточенні і обстрілював місто.

У червні 1945 року Чучман С. І. разом з бандитами крайової боївки «СБ» за наказом Куп'яка Дмитра брав участь у затриманні голови Чанизького сільського споживчого товариства Буського району Іванни Палиги, яку після допиту знищили.

23 червня 1945 року він разом з Олійником Володимиром, іншими членами крайової боївки «СБ» та бандитами яблунівської кущової банди «Солов'я» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Грабову Буського району. Тоді було вбито Марію Сосновську і Катерину Доморецьку, чоловіки яких служили у винищувальному батальйоні, Ганну Собашек, чоловік якої служив у Радянській Армії, Івана Млота, Юлію Смагу, Олексія Сосновського, Павла Баландюка, Едуарда Баландюка, Емілію Сороку, Івана Сороку та восьмирічного хлопчика-сироту — всього одинадцять громадян та розграбовано їхнє майно.

19 серпня 1945 року Чучман С. І. разом з Чучманом Павлом та іншими бандитами брав участь у збройному нападі на село Чучмани-Заболотні Буського району.

Тоді бандити вбили голову Верблянської сільської Ради Степана Гончара, його дружину Марію, їхніх двох дочок — Марію Сподарик, Єву Сподарик та інших — всього вісім чоловік, а їхнє майно розграбували.

14 жовтня 1945 року він разом з Поцілуйком Леонтієм та іншими бандитами на чолі з Чучманом Богданом брав участь у збройному нападі на місто Буськ, під час якого були вбиті боєць винищувального батальйону Іван Діжак, його сімнадцятирічний син Ярослав, чотирнадцятирічна дочка Надія і п'ятнадцятирічний племінник Петро Чучман, Федір Капій, його дочки Ольга і Марія та син Володимир, Кирило Данилів і його дружина Параска. При цьому Чучман С. І. вбив Івана Діжака, а Поцілуйко Леонтій — його дочку Надію.

В кінці 1945 року Чучман С. І., підтримуючи зв'язок з Морозом Андрієм, Олійником Володимиром, Поцілуйком Леонтієм та іншими бандитами ОУН, перебрався до Львова й одержав від Мороза Андрія фіктивні документи на ім'я Бородайка, з якими проживав у цьому місті.

20 лютого 1946 року з метою придбання документів, грошей та речей він разом з Морозом Андрієм вчинив у Львові пограбування громадянина Петрова В. Г. і був затриманий на місці злочину.

Таким чином, Чучман С. І. обвинувачується у скоєнні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 56 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Поцілуйко Леонтій Костянтинович — у тому, що, проживаючи в окупованому німцями селі Яблунівці Буського району Львівської області, він на початку 1942 року зрадив Батьківщину, встановив зв'язки з бандитами організації українських націоналістів і виконував їхні окремі доручення в доставці оунівської пошти, а в 1943—1944 роках переводив бандитів ОУН та інших зрадників Батьківщини із села Яблунівки та

Яблунівського лісу до місць формування банд УПА. У травні 1944 року пройшов військову підготовку в так званому «юнацькому вишколі», який був організований ватажками банд ОУН у лісах Буського району. Влітку 1944 року, після звільнення Буського району від німецько-фашистських окупантів, під кличкою «Яструб» був зарахований до яблунівської кущової банди ОУН і на озброєнні мав спочатку гвинтівку, а потім автомат і пістолет. З літа 1944 року у складі цієї банди вів збройну боротьбу проти Радянської влади в Буському районі і разом з боївкою «СБ» крайового проводу ОУН, яку очолював Куп'як — «Клей», брав участь у вбивствах радянських громадян.

Восени 1944 року Поцілуйко Л. К. разом з бандитом Вовком Григорієм примусив Вольф (дівоче прізвище Кошло), колишню жительку хутора Яблунівська Колонія, збирати продукти харчування для бандитів.

29 листопада 1944 року він разом з Олійником Володимиром, Морозом Андрієм, Поцілуйком Михайлом та іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брав участь у збройному нападі на село Яблунівку Буського району. Тоді було вбито Филимона Яремкевича, його дружину Анастасію, Максима Ковалика, Юрія Ковалика і його дружину Юлію, Марію Вовк та її дванадцятирічну дочку Олену, Олену Вуйцік та її десятимісячного сина Зіновія — всього дев'ять чоловік. Під час цього нападу він стояв на сторожі і прикривав бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів.

10 грудня 1944 року він разом з Морозом Андрієм, Олійником Володимиром, Чучманом Богданом, Чучманом Павлом, Куп'яком Михайлом та іншими бандитами під керівництвом Куп'яка — «Клея» брав участь у збройному нападі на село Побужани, в якому було вбито Івана Романюка, його дружину Софію, їхню дочку Марію, її шестимісячного сина Зіновія, Пилипа Ковалю.

його дружину Анастасію, їхніх синів Миколу та Михайла, Дмитра Бедрія, його дружину Параску та трьох дітей — Франку, Марію і Зіновія, Марію Гамуляк і її сина Євгена та Юлію Камінську — всього шістнадцять громадян, а їхнє майно розграбовано. Під час цього нападу Поцілуйко Л. К. стояв на сторожі і прикривав бандитів, які чинили вбивства та грабежі.

14 жовтня 1945 року він разом з Чучманом Степаном, Хом'яком Михайлом та іншими бандитами на чолі з Чучманом Богданом — «Круком» брав участь у збройному нападі на місто Буськ, де були вбиті Федір Капій, його дочки Ольга і Марія та син Володимир, Кирило Данилів і його дружина Параска, боець Буського винищувального загону Іван Діжак, його син Ярослав, дочка Надія і племінник Чучман Петро. Під час цього нападу Поцілуйко Л. К. пострілом з пістолета в обличчя убив тринадцятирічну дочку Івана Діжака — Надію.

З кінця 1945 року Поцілуйко Л. К. проживав у Львові з фіктивними документами на ім'я Гориняка і до арешту 1 квітня 1946 року підтримував зв'язки з бандитами ОУН Морозом Андрієм, Чучманом Степаном, Смагою Петром і Вовком Григорієм.

Таким чином, Поцілуйко Л. К. обвинувачується у скоєнні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 56 і ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Обвинувальний висновок складено 7 серпня 1969 року.

Слідчий КДБ при Раді Міністрів УРСР

підпис

«Затверджую»
Районний військовий комісар
підпис
17 травня 1947 р.

А К Т

1947 року, травня 17 дня.

Цього числа комісія в складі начальника 2 частини райвійськкомату капітана Смолякова Є. Г., начальника районного відділу міліції старшого лейтенанта міліції Новикова, заступника голови райвиконкому Савчук, завідувачого Олесью райамбулаторією Мураневича Л. М. та інструктора відділу районного комітету КП(б)У Ткаченка С. Д. на підставі директиви Львівського обласного військового комісара за № 2/01134 від 4 травня 1947 року зробила розкриття могили з останками трупа чехословацького воїна Вячеслава Мимри, що загинув у серпні 1944 року на території Олеського району від рук українських націоналістів. При розкритті виявилось:

1. Труп розкладений; збереглося обмундирування, в якому він похований.

2. Точно встановлені предмети, що підтверджують його приналежність до чехословацької армії. З предметів збереглися: суконне обмундирування кольору ха-кі — брюки на випуск і куртка чехословацького зразка, на куртці є погони кольору обмундирування з червоним кантом, на комірці — гудзики жовтого кольору з емблемою (ключ і молоток, що перехрещуються).

Про що і склали цей акт.

Члени комісії

підписи

ПОКАЗАННЯ СВІДКА СУСАБОВСЬКОЇ С. О.¹

В період від жовтня 1944 року до березня 1945 року я була зв'язковою між Пришляком Григорієм — «Мікушкою», керівником служби безпеки крайового проводу ОУН, і ватажком боївки ОУН Куп'яком Дмитром — «Клеєм», а з березня до вересня 1945 року, проживаючи в селі Яблунівці, а пізніше в селі Полоничах, я була в контакті з усією боївкою Куп'яка — «Клея».

Запитання: Хто входив до складу банди Куп'яка Дмитра?

Відповідь: До боївки належало близько двадцяти осіб: Куп'як Дмитро — «Клей», Поцілуйко Михайло — «Неситий», Чучман Богдан — «Крук», Олійник Володимир — «Голодомор», Мороз Андрій — «Байрак», Чучман Павло — «Беніто», Чучман Степан — «Береза», Іванів Ярослав — «Пилип», Луців Павло — «Панок», Куп'як Михайло — «Генерал», Смага Петро — «Заець», Бербека Григорій — «Бурмило», Романишин Василь — «Гайдук», Шевчук Ян — «Сталевий», Горбач Михайло — «Зелений», Мартинюк Михайло — «Рак», Олійник Павло — «Ігор», Бакун — «Полковник», Юрковська Ольга — «Пчілка» («Сніжинка»).

Крім названих, в контакті з боївкою «Клея» були Вовк Григорій — «Гжинь», Поцілуйко Леон — «Левко» та інші.

Запитання: В чому полягали ваші обов'язки?

Відповідь: Будучи зв'язковою, я мала кличку «Оси-ка», але в боївці всі знали мене за ім'ям і прізвищем.

¹ Див. стор. 30.

Боївка Куп'яка Дмитра діяла на території Львівської області, я зустрічалася з ним в околицях Буська. Моя діяльність полягала в тому, що я возила інструкції від Пришляка — «Мікушки» до Куп'яка — «Клея» і рапорти від «Клея» до «Мікушки». Лише один раз від мене приймав пошту сам Пришляк Григорій, а в решті випадків я її вручала його дружині Марії (то була кличка чи ім'я, не знаю). Марія приходила за поштою до мене на квартиру у Львові на вул. Личаківську, 19а в призначені дні і залишала в мене пакети для Куп'яка — «Клея». Змісту цих документів я не знаю, бо вони були опечатані, але в загальному мені відомо, що в рапортах від «Клея» була інформація і звіт про діяльність боївки, про становище в районі дій боївки, а кореспонденція від Пришляка містила інструкції для «Клея».

Крім мене, звіти від «Клея» до «Мікушки» та інструкції від «Мікушки» до «Клея» возила Юрковська Ольга — «Пчілка». Одного разу, це було восени 1944 року, я одержала разом з поштою для «Мікушки» 100 доларів і велику суму радянських карбованців, які я й вручила йому. Крім цього, одного разу я одержала від Куп'яка — «Клея» продукти, які треба було передати «Мікушці», але тому, що зв'язок перервався, я віддала ці продукти мужчині, який переховувався в келії кляштору при церкві св. Юра у Львові. Юрковська Ольга називала його «Золотар».

Запитання: Чим займалася група «Клея»?

Відповідь: Діяльність групи «Клея» полягала в тому, що на території Львівської області вона вчиняла вбивства, найчастіше з метою пограбування. Мені відомі такі дії названої групи: в серпні 1944 року наречена Чучмана Павла — «Беніто», імені і прізвища якої не пам'ятаю, родом з села Побужан, розказувала мені, що бачила, як Куп'як Дмитро — «Клей» з членами своєї

групи вбив голову Побужанської сільської Ради Григорія Пристанського. Як це сталося, я докладніше розказати не можу. Знаю тільки, що наречена Чучмана — «Беніто», переконавшись, що Григорій Пристанський вийшов зі зборів, які проходили в сільській Раді, повідомила про це членів групи Куп'яка. Вони підійшли до Пристанського і повели його з собою. Пристанський був убитий. Така ж доля спіткала і його дружину. Про це вбивство я пізніше чула від Куп'яка — «Клея» під час його розмови з членами своєї групи. Виходило, що Пристанського дійсно вбила група «Клея», але хто це зробив і за яких обставин, я не знаю.

Запитання: Що ви знаєте про вбивство сім'ї Максимішиних?

Відповідь: Перебуваючи у групі «Клея», я довідалася від Куп'яка Дмитра, Михайла Поцілуйка і Богдана Чучмана, що їхня група вбила сім'ю Максимішиних — Болеслава, його брата Євгена, дружину Болеслава і їхню неповнолітню дочку.

Перед війною і під час війни Максимішин мав свій магазин. У 1944 році він виїхав з Буська в село Чучмани-Заболотні, забравши з собою своє майно, зокрема золото, хутра тощо. Всі знали, що він був багатим, тому Куп'як — «Клей» вирішив убити Максимішина, щоб заволодіти його майном. Хто брав участь у цьому вбивстві, я не знаю. Пізніше, коли я виїжджала з Куп'яком Дмитром до Польщі, він мав каракульове хутро, забране у сім'ї Максимішиних. Взагалі було три хутра: одне з них, я знаю, належало дружині Максимішина. Ці хутра Куп'як — «Клей» продав у комісійному магазині у Вроцлаві. Поцілуйко Михайло і Горбач Михайло розказували мені, що у сім'ї Максимішиних забрали золото і долари та інші цінні речі, які привласнив Куп'як Дмитро замість того, щоб поділитися з іншими членами бойової групи, як було домовлено раніше.

Все це свідчить, що сім'я Максимішиних була вбита з метою пограбування.

Запитання: Ще про які вбивства, вчинені Куп'яком Дмитром і його боївкою, ви знаєте?

Відповідь: Наступним було вбивство групою «Клея» подружжя Наталії і Івана Чучманів, яких усі звали «суботниками». Проживали вони на Клинці, в передмісті Буська. Це вбивство було вчинене восени 1944 року також з метою пограбування: ходили чутки, що під час окупації Чучмани переховували євреїв, за що одержали від них багато цінних речей. В групі «Клея» з великим довір'ям ставилися до Чучмана Богдана, який, хоча й був сусідом і родичем Івана та Наталії Чучманів, брав участь у їх вбивстві.

Одним з терористичних актів групи Куп'яка — «Клея» був напад на село Яблунівку, під час якого були вбиті Филимон Яремкевич і його дружина Анастасія та багато інших осіб, прізвищ яких я не пам'ятаю. Про цей напад я дізналася від Куп'яка Дмитра, який, розказуючи мені про це, шкодував, що не вбили сина Яремкевича Мар'яна, бо він може помститися за смерть батьків. Яремкевич Мар'ян під час цього нападу був удома, але йому вдалося втекти. Хто з членів групи «Клея» брав участь у цьому вбивстві, я не пригадую. Знаю лише точно, що це вбивство вчинила група «Клея». За що їх убили і чи забрали що-небудь, я не знаю. На моє запитання, чому він і його бойовики вбивають людей, Куп'як Дмитро відповів, що немає часу розбиратися, хто винен, а хто ні, але вбивства потрібні для дотримання дисципліни серед населення і сліпої покори.

В кінці 1944 року група Куп'яка Дмитра напала на село Побужани, де вбила листоношу і його сім'ю (дружину й двох дітей) та інших жителів села. Про те, що це була група «Клея», я дізналася з розповіді Куп'яка

Михайла — Дмитрового брата. Куп'як Михайло, говорячи про це, вживав термін «ми ліквідували», тому я здогадуюсь, що він брав участь у цьому нападі. Вбивства в Побужанах були помстою за те, що мешканці цього села допомогли органам Радянської влади ліквідувати кількох бандитів УПА.

На початку 1945 року члени групи «Клея» вбили подружжя Марію і Костянтина Начасів, що проживали в селі Грабовій. Причиною вбивства було те, що Костянтин Начас, інспектор районного відділу народної освіти, не приховував своїх симпатій до Радянської влади, виступав проти українських націоналістів. Його дружина Начас Марія була вчителькою в селі Грабовій і також виявляла прихильність до Радянської влади. Про це вбивство я довідалася від Поцілуйка Михайла — «Неситого». Хто з членів групи брав участь у вбивстві вказаних осіб, я не знаю. «Неситий» говорив: «Ми це зробили», тому я знаю, що це вчинила група «Клея».

В лютому 1945 року (точної дати не пам'ятаю) Куп'як — «Клей» розказував мені, що в селі Яблунівці була вбита жінка, яка завідувала млином у цьому селі, а крім неї вбито двох господарів, які везли дрова. Хто вбив їх і чому, я не пригадую.

Запитання: Розкажіть про вбивство голови сільради М. Гнатишина.

Відповідь: Якраз тоді Пришляк Григорій — «Мікушка» послав мене з поштою до Куп'яка Дмитра і попросив, щоб я, будучи в селі Ліску, дізналася про його матір, що проживала в Новосілках. В Ліску я зупинилася у якогось господаря, зустрілася з «Клеєм» і передала йому розпорядження Пришляка. В той час у групі Куп'яка я бачила Мороза Андрія, Олійника Володимира, Шевчука Яна і ще кількох чоловік, які, напевно, також були членами УПА. Через декілька днів у Ліску я

дівалася, що про мене питав голова сільської Ради цього села Микола Гнатишин. Мене зацікавило це. В кількох господарів я розпитала про Гнатишина, а коли довідалася, що він часто їздить до району, де зустрічається з представниками властей і повертається додому пізно, повідомила про це письмово Куп'яка Дмитра.

В той же день увечері до села прийшов Куп'як Дмитро з Морозом Андрієм, і я розповіла їм усе про Миколу Гнатишина. Я запропонувала в'яснити, для чого він мене шукав. Куп'як зі мною погодився і ми всі — Куп'як, я, Мороз Андрій, Гойнич Степан та невідомий мені чоловік — пішли до хати Гнатишина. Зустріли його біля будинку. Побачивши нас, він дуже розгубився. Після кількох хвилин розмови Куп'як Дмитро наказав Морозові Андрію пильнувати Гнатишина, а мене відправив додому, тобто до господарів, де я зупинилася, сказавши при цьому, що розмова з Гнатишином не має жодного сенсу. При мені «Клей» запитав Гойнича Степана, де тут є пустий дім, щоб можна було спокійно поговорити. Гойнич вказав на якийсь будинок, що стояв поблизу. Куп'як Дмитро, Мороз Андрій і Гойнич Степан завели Гнатишина туди. Наступного дня я дізналася від своїх господарів, що Гнатишин Микола вбитий. Крім нього була вбита його дружина, доросла дочка і двоє інших громадян.

При першій зустрічі після того Куп'як Дмитро сказав мені, що він особисто застрілив голову сільради і що групи Гнатишина і решти членів сім'ї вивезені в поле й заховані в купі гною. Це зроблено для того, щоб виглядало, нібито вся сім'я втекла у місто. Оскільки в хаті Гнатишина були сліди крові і це могло видати дійсний стан речей, бандити вбили на подвір'ї корову і її кров'ю покропили помешкання.

Все майно сім'ї Гнатишина було розграбоване.

У квітні 1945 року бандити боївки «Клея» знищили

сім'ю Станіслава Юрдиги, що проживала в місті Буську на вул. Шашкевича. Було вбито С. Юрдигу, його дружину Стефанію та їхню дочку Ярославу. Про це вбивство мені розказували Куп'як Дмитро, а також Чучман Богдан, який вихвалявся, що особисто вбив Ярославу Юрдигу та її матір Стефанію. З розповідей Куп'яка і Чучмана я знаю, що в цьому вбивстві брали участь також Олійник Володимир, Куп'як Михайло та інші члени групи «Клея». У С. Юрдиги також розграбовано майно. Що сталося з тими речами, я не знаю. Гадаю, що вони були продані.

В квітні 1945 року за розпорядженням Куп'яка — «Клея» я стала проживати в селі Полоничах. Через кілька днів після того вся група «Клея» пішла на виконання якогось завдання і через 2—3 дні повернулася в село з пораним Чучманом Степаном. Куп'як Дмитро розповідав мені, що його боївка разом з іншими бандами УПА брала участь у нападі на місто Радехів, що був бій. Оскільки бандити Куп'яка Д. Г. деякий час перебували в селі Полоничах, я чула їхні розмови про цей напад і знаю, що в ньому брали участь Куп'як Дмитро, Поцілуйко Михайло, Чучман Богдан, Олійник Володимир, Мороз Андрій, Чучман Степан, Смага Петро, Горбач Михайло, Мартинюк Михайло та бандит, який мав кличку «Ігор». Поранений Чучман Степан лікувався близько двох тижнів.

У травні 1945 року в цьому ж селі я дізналася, що Куп'як Дмитро, Олійник Володимир, Мороз Андрій, Горбач Михайло та бандит «Ігор» вбили чотирьох чоловік у селі Задвір'ї. Про це мені розповідав хтось із названих осіб. У селі Задвір'ї в одному будинку вони випадково натрапили на двох немісцевих радянських працівників, які саме обідали. Побоюючись, що вони можуть мати зброю, Куп'як Дмитро і Олійник Володимир, увійшовши до хати, представилися бійцями винищу-

вального батальйону. Урядовці запросили їх до столу. Про що вони розмовляли, я не знаю. Потім бандити вивели цих двох мужчин на подвір'я і вбили. Я не знаю прізвищ тих осіб, хоча й бачила їхні документи. На підставі цих документів хтось із бандитів УПА повинен був пізніше легалізуватися. Знаю, що у тих людей було забрано зброю. Трохи пізніше в лісі біля села Яблунівки (це був кінець травня 1945 року) я була присутня при складанні Куп'яком Дмитром звіту про свою діяльність, в якому також йшлося про цих радянських працівників.

Влітку 1945 року Куп'як Дмитро сказав мені, що він і його бандити вбили подружжя Яськівих з села Гумніськ. Єдиною причиною цього вбивства було те, що Федір Ясків працював у районному фінансовому відділі в місті Буську і «Клей» боявся, що той, їздячи щодня на роботу, може інформувати власті про становище в районі.

Запитання: Що вам відомо про вбивство Іванни Палиги?

Відповідь: Влітку 1945 року, перебуваючи разом з членами групи в лісі біля села Яблунівки, я була присутня при вбивстві Янки Палиги, яку привели в розташування банди Чучман Богдан, Чучман Степан та Іванів Ярослав. Янка Палига була з села Чанижа, але проживала у Львові, бо відвідувала там якісь курси. Оскільки її привели з боку шосе, яке вело з Чанижа до Буська, я здогадуюсь, що вона була затримана на цьому шосе. Палигу допитали в окремому шатрі Куп'як Дмитро і Поцілуйко Михайло, а опісля привели її до мене. Я чула, як Палига говорила, що ні в чому не винна, і просила відпустити її. Коли вона підійшла до мене, то була дуже злякана. Потім у шатро зайшли «Крук», «Голодомор» і «Клей». Куп'як звернувся до інших двох: «Ну, так відведіть її, хлопці». Тоді Чучман

Богдан та Олійник Володимир взяли Палигу під руки і повели до лісу. За ними пішли Куп'як Дмитро, Поцілуйко Михайло, Чучман Степан і Іванів Ярослав. Згодом, коли я виглянула з шатра, я побачила, як «Крук» і «Голодомор» тягнули Палигу за волосся до окопу, що був викопаний неподалік. Через якийсь час я почула постріл і здогадалася, що Палигу вбили. Пізніше Чучман Богдан розповідав мені, що Янку Палигу душили, але оскільки вона ще була живою, то її добили пострілом з пістолета.

Запитання: Розкажіть про вбивство Куп'яком Дмитром Мороза Богдана.

Відповідь: У кінці вересня 1945 року, перед моїм виїздом у Польщу, до мене на вул. Личаківську, 19а у Львові прийшов Мороз Богдан, мій сусід з міста Буська. У мене в той час якраз був Куп'як Дмитро. Вони були добре знайомі. Куп'як сказав Морозу, що є розмова і потрібно пройтися. Десь за годину Куп'як повернувся і сказав, що завів Мороза на Личаківське кладовище і там убив, бо боявся, щоб той не видав його радянським органам. Після вбивства Мороза Куп'як забрав його документи, щоб не змогли скоро в'яснити особу вбитого. Що сталося з цими документами, я не знаю. Хочу доповнити, що Мороз Богдан був членом УПА, але з'явився з повинною до органів Радянської влади.

З ВИСНОВКУ СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА,

завідуючого кафедрою судової медицини Львівського медичного інституту Зеленгурова В. М. в судовому засіданні Львівського обласного суду 27/X—19/XI 1969 року у кримінальній справі № 2—07—69 в обвинуваченні:

Олійника Володимира Івановича за частиною I статті 58 і статтею 64 Кримінального Кодексу УРСР;

Мороза Андрія Петровича,

Чучмана Павла Захаровича,

Чучмана Степана Івановича і

Поцілуйка Леонтія Костянтиновича —

за частиною I статті 56 і статтею 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Відповіді на запитання державного обвинувача — старшого радника юстиції, першого заступника прокурора Львівської області Ємельянова А. Т.

Запитання: Чи підтверджуєте ви свої та інших судово-медичних експертів висновки, дані на попередньому слідстві?

Відповідь: Свої висновки та висновки інших експертів, дані на попередньому слідстві щодо фактів дослідження ексгумованих трупів (акти 58/64, 235/64, 236/64, 237/64, 238/64, 239/64, 240/64, 241/64, 358/64, 359/64, 360/64, 361/64, акт без номера від 12 серпня 1958 року, 204/64, 59/64, 60/64, 61/64, 62/64, 201/64, 1/47, 74/64, 237/58, 238/68, 70/64, 71/64, 72/64, 73/64, 42/58, 43/58, 237/62, 239/68), огляду живих осіб (акти 246/65, 679/0, 969/0), дослідження речових доказів — волосся (акт № 107/64-б), підтверджую повністю.

Запитання: Якого характеру пошкодження були виявлені на останках ексгумованих трупів?

Відповідь: За своїм характером пошкодження на останках ексгумованих трупів розподілились таким чином:

1) Наскрізне вогнепальне пошкодження черепа — 19 випадків. З них у 15-ти випадках — по одному пострілу і в 4-х випадках — по два постріли;

2) Наскрізне вогнепальне пошкодження черепа, множинний оскольчатий перелом кісток черепа і рубане пошкодження верхньої кінцівки — 1 випадок;

3) Наскрізне вогнепальне пошкодження черепа з наступним обгорянням тіла — 1 випадок;

4) Отруєння чадним газом з наступним обгорянням тіла — 4 випадки;

5) Множинні пошкодження (оскольчаті) черепа — 4 випадки;

6) Вогнепальне пошкодження черепа і перелом лівої ліктьової кістки — 1 випадок;

7) На досліджених ексгумованих кістках ніяких пошкоджень не виявлено — 1 випадок (за обставинами справи, громадянку Голоту Ганну Іванівну спочатку задушили, а потім вкинули в колодязь).

Запитання: Чим були завдані пошкодження на досліджених ексгумованих останках трупів?

Відповідь: В 22-х випадках пошкодження на кістках ексгумованих трупів були завдані кулями при пострілах з вогнепальної зброї. В усіх цих випадках постріли були зроблені в голову. При такій локалізації пошкоджень звичайно виникає руйнування головного мозку. У 4-х випадках пошкодження також були зроблені в голову якимись тупими твердими предметами з обмеженою поверхнею. В одному випадку на ексгумованих кістках трупа ніяких пошкоджень виявлено не було.

Запитання: Із загальної кількості ексгумованих останків скільки було трупів жінок, дітей, стариків?

Відповідь: Із загальної кількості ексгумованих трупів (33) було дев'ятнадцять жінок, дванадцять дітей і двоє стариків.

Запитання: Якого характеру були пошкодження на останках трупа громадянки Палиги? Якщо пошкодження зроблені з вогнепальної зброї, то де розташовані вхідні і вихідні отвори і з якого калібру зброї був зроблений постріл?

Відповідь: На черепі трупа громадянки Палиги Іванни було виявлено два пошкодження. Одне з них розташоване в середній частині правої тім'яної кістки в 5 см від вінцевого шва. Отвір неправильної овальної форми розміром 12,5 x 17 мм зі скошеністю зовнішньої пластини кістки по передньому внутрішньому і задньому краях отвору на ширину 0,5—0,7 см. Другий отвір — на лівій тім'яній кістці. Форма і розмір отворів, стан їх країв, характер скошеності навколо отворів дають підставу вважати, що зазначені пошкодження є вогнепальними, кульовими.

Вхідний отвір розташований праворуч, а вихідний — ліворуч. Судячи за розміром вхідного отвору, постріл був зроблений з вогнепальної зброї крупного калібру, близько 9 мм.

Запитання потерпілого Андрія Коваля: Чи мали Коваль П. С., Коваль А. М., Коваль М. П. та Коваль М. П. лише вогнепальні чи ще якісь тілесні пошкодження?

Відповідь: При судово-медичних дослідженнях ексгумованих трупів Коваля Пилипа Семеновича 1898 року народження, Коваль Анастасії Максимівни 1900 року народження, Коваль Миколи 1929 року народження та Коваль Михайла 1934 року народження були виявлені такі пошкодження:

На останках трупа Коваля П. П. — два отвори в правій тім'яній кістці і один — в лобній кістці зліва. Перші два пошкодження за формою дефекта і особливостями пошкодження зовнішньої та внутрішньої пластинок кістки є типовими для вогнепальних кульових поранень. Обидва отвори вхідні, що підтверджується їх круглою

формою та скошеністю країв, спрямованою всередину черепа. Один вихідний отвір розташований в лобній кістці зліва, на що вказує наявність напівовальної виїмки на шматку лобної кістки. Висловитися про наявність другого вихідного отвору немає можливості через відсутність частини лобної та вискової кісток зліва. Розташування вхідних та вихідних отворів свідчить про те, що канали рани проходили ззаду наперед, справа наліво, один з них трохи знизу вгору. При такому розташуванні кульових отворів і спрямованості каналів ран виникає широке смертельне руйнування головного мозку. Напевне вирішити питання про прижиттєвість наявних пошкоджень немає змоги через давність настання смерті. Проте, враховуючи обставини справи та відсутність інших пошкоджень на кістках, слід вважати, що причиною смерті були два вогнепальних поранення голови;

На останках трупа дитини — Коваля Михайла — два вогнепальних кульових поранення на черепі. Один вхідний отвір розташований в правій тім'яній кістці, на що вказує кругла форма отвору і скошеність внутрішньої пластини кістки. Відповідний вихідний отвір розташований в лобній кістці справа, на що вказує неправильна форма отвору і скошеність зовнішньої пластини кістки. Канал рани одного вогнепального поранення проходив ззаду наперед, дещо справа наліво, зверху вниз. Другий вихідний отвір розташований в правій тім'яній кістці, що підтверджується формою отвору і скошеністю зовнішньої пластини кістки. Відповідний йому вхідний отвір міг бути розташований в лобній або висковій кістках зліва, де є багатооскольчатий перелом. Канал рани другого вогнепального поранення проходить зліва направо, спереду назад. При даній локалізації кульових отворів і напрямків каналів ран виникає широке смертельне руйнування головного мозку. Крім пошкодження черепа відмічено оскольчатий перелом пер-

шого шийного хребця. Через відсутність відламка висловитися про характер предмета, яким було зроблено пошкодження, немає можливості;

На останках трупа Коваль А. М. — одне вогнепальне кульове поранення черепа. Вхідний отвір розташований в потиличній кістці зліва, що підтверджується скошеністю внутрішньої пластинки кістки. Вихідний отвір знаходиться в правій тім'яній кістці, на що вказує неправильна форма отвору, скошеність зовнішньої пластинки кістки. Розташування вхідного і вихідного отворів вказує, що канал рани проходив ззаду наперед, зліва направо, дещо знизу вгору. При даній локалізації кульових отворів і напрямку каналу рани виникає широкое смертельне руйнування головного мозку;

На останках трупа Ковалю Миколи — одне вогнепальне кульове поранення черепа. Вхідний отвір розташований у лобній кістці зліва, що підтверджується розміром і круглою формою отвору та скошеністю внутрішньої пластинки кістки. Вихідний отвір міг бути розташований в тім'яній кістці, де є багатооскольчатий перелом. Однак напевно висловитися про наявність вихідного отвору важко, оскільки відсутня частина осколків черепа в ділянці зазначеного перелому. Розташування вхідного отвору вказує на те, що канал рани проходив спереду назад, зліва направо. При даній локалізації кульового отвору і напрямку каналу рани виникає смертельне руйнування головного мозку.

В середній третині лівої ліктьової кістки є оскольчатий перелом. Через відсутність частини відламків немає можливості висловитися про характер знаряддя, яким було зроблено пошкодження.

Судово-медичний експерт —
доцент

підпис

З ПРОТОКОЛУ ДОПИТУ СВІДКА ВОЛОДИМИРА ПАЛИГИ

Під час німецької окупації і після звільнення Львівської області від окупантів я разом з сім'єю проживав у селі Чучманах-Заболотних Буського району. Влітку 1944 року в нашій місцевості посилилася бандитська діяльність українських націоналістів. Мешканці села знали, що в нашому районі лютує банда, очолювана Дмитром Куп'яком на кличку «Клей». До того я його кілька разів бачив у селі, коли він приходив до якогось свого родича, але не був з ним знайомий.

Запитання: Що ви знаєте про вбивство сім'ї Максимішиних?

Відповідь: Під час німецької окупації Максимішин Болеслав тримав у місті Буську власний комісійний магазин, і всі знали, що він нажив чимале багатство. Коли прийшла Радянська влада, сім'я Максимішиних — Болеслав з дружиною, дочкою у віці трьох-чотирьох років і матір'ю та його брат Євген з дружиною — оселилася у Чучманах-Заболотних. Деякий час вони жили в нашому будинку, незабаром перейшли до Лукасевича, а потім — до Володимира Кокора.

Коли сім'я Максимішиних проживала у нас, їхня мати розповідала, що Дмитро Куп'як погрожував її синам, якщо вони підуть служити до Червоної Армії.

Із Буська Максимішини привезли в скринях і валізах чимало речей, очевидно, те, що було у них найціннішого.

Якось у кінці серпня чи на початку вересня 1944 року до хати Лукасевича, де тоді проживав Максимішин

Болеслав з дружиною і дочкою, зайшов Куп'як — «Клей» з кількома бандитами. Він наказав Болеславу піти з ними до села Боложинова. По дорозі за нашим селом Куп'як Дмитро пропустив Болеслава поперед себе і вистрілив йому в потилицю. Потім бандити повернулися у село, таким же чином забрали Євгена Максимшина, привели на те ж місце у лісі, де був убитий його брат, і також застрілили.

Бандити втретє повернулися у село, покликали дружин Болеслава і Євгена Максимшиних і сказали їм, що за селом на них чекають їхні чоловіки. Нічого не підозріваючи, обидві жінки пішли з бандитами, а дружина Болеслава взяла з собою також і маленьку дочку. В лісі за селом вони всі троє були знищені. Того ж дня Куп'як — «Клей» вбив і матір Максимшиних — Марію. Вона в той день пасла корову. В полі до неї підійшли Куп'як Дмитро, житель нашого села Іван Петриця, який також був у банді, та ще якийсь бандит. Вони наказали Марії провести їх до будинку лісника. Та відповіла, що вона не місцева жителька і дороги до лісника не знає. Бандити все-таки примушували її піти з ними, однак стара жінка не погоджувалась. Тоді Куп'як вийняв з кишені пістолет і вбив її. Це бачили і чули підлітки Володимир Дацко і Омелян Петришин, які недалеко від того місця пасли корів. Згодом вони мені про це розповідали, а також показали, де бандит Іван Петриця закопав труп Марії Максимшин.

В той же день, коли була вчинена розправа, до нашої хати прийшли бандити ОУН, серед них і Куп'як Дмитро, зробили у нас обшук і забрали всі речі Максимшиних, що ще залишалися у нас після того, як їхня сім'я стала жити в інших господарів.

Я знаю, що тоді ж бандити забрали речі Максимшиних від Лукасевича, де жила сім'я Болеслава, і від Дацка, де жив Євген з дружиною.

З ПРОТОКОЛУ ДОПИТУ ПІДСУДНОГО МОРОЗА А. П.

Під час німецької окупації я навчався у Львівській духовній семінарії. Разом із Львівською духовною академією, ректором якої тоді був Йосиф Сліпий, ці два учбових заклади, створені митрополитом Андрієм Шептицьким, готували кадри уніатських священиків переважно для західних областей України.

В семінарії панували езуїтські порядки — підслухування, шпигунство, доноси. Головне, до чого прагнули отці наставники — це зробити з нас слуг католицької церкви, посіяти в наших душах люту ненависть до Радянської влади, до радянського народу. Чимало вихованців цих учбових закладів стали першими добровольцями дивізії СС «Галичина», а ряд викладачів, «професорів» — військовими капеланами.

На початку 1944 року я закінчив духовну семінарію і вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, якою керував Куп'як Дмитро — «Клей». Змінити хрест і слово боже на ніж і пістолет для мене не було тоді проблемою, оскільки в семінарії я був ідейно і морально підготовлений до боротьби проти Радянської влади. Завербував мене в банду Михайло Горбач — «Зелений», який вчився зі мною в семінарії і був ще раніше тісно зв'язаний з націоналістичним підпіллям. В боївці «СБ» Куп'як — «Клей» спочатку доручив мені упорядкувати секретний архів «СБ» крайового проводу, що переховувався у банді. До архіву, крім Куп'яка і мене, ніхто доступу не мав. Це були в основному вказівки керівника крайової «СБ» Григорія Пришляка Куп'якові Дмитру щодо активізації бандитської діяльності, копії

звітів останнього про різні терористичні акції щодо радянських громадян, списки знищених боївкою людей, націоналістична література, листівки тощо.

Коли ця робота була закінчена, ватажок банди «Клей» став брати мене на окремі акції. Взагалі метод виховання бойовиків у Куп'яка був один. Новачка він брав з собою на чергову «операцію» і конкретно вказував йому, кого той повинен знищити. Причому це він мав зробити під особистим наглядом ватажка. Ухилитися від виконання завдання було неможливо, оскільки кожного ослушника чекала жорстока кара.

Запитання: Як ставилося уніатське духовенство до бандерівського терору на західних землях України в роки німецької окупації та після їх звільнення?

Відповідь: У семінарії нас виховували в націоналістичному дусі. Що стосується загалу віруючих, то кожна проповідь для них мала в своїй основі ідею створення «самостійної, соборної України» та автокефальної церкви. Терористичну діяльність націоналістичних банд церква активно підтримувала. Священики радо відпускали гріхи вбивцям, вони всіляко поширювали переконання, що, мовляв, без ножа і пістолета «вільної України» не здобудеш.

Запитання: Розкажіть, з чийого наказу і з якою метою ви з'явилися до органів Радянської влади з повинною після розпуску банди «СБ»?

Відповідь: Влітку 1945 року становище націоналістичних банд було дуже важким. Населення вкрай воруло ставилося до нас. Селяни ховали від нас харчі, одяг, худобу. А головне, в кожному селі були створені озброєні загони самооборони, активно діяли винищувальні батальйони. Терор і залякування населення з нашого боку вже не діяли так, як раніше.

В липні 1945 року Куп'як — «Клей» вирішив змінити тактику боротьби. Він сказав, що розпускає боївку, за-

лишаючи в лісі лише Чучмана Богдана і свого брата Михайла. Інші повинні були знайти спосіб для легалізації.

Мені він сказав з'явитися з повинною до радянських органів, що я і зробив. Я, звичайно, приховав свою активну участь в бандитській діяльності боївки «СБ», сказав, що мене примусили вступити у банду. Мені повірили і відпустили. Я одержав документи і переїхав до Львова. Там прописався, одержав квартиру і навіть поступив вчитися до Львівського університету.

Через деякий час я зустрівся з Олійником Володимиром — «Голодомором», який проживав за документами Мороза Богдана — колишнього члена боївки «СБ», убитого Куп'яком Дмитром у Львові. Олійник передав мені наказ Куп'яка — «Клея» за всяку ціну діставати документи для легалізації інших учасників нашої банди. Разом з Олійником, який жив конспіративно на моїй квартирі, ми через знайомих, за гроші діставали паспорти та документи переселенців із Польщі і передавали їх Куп'якові та іншим бандитам. Так легалізувалися Смага Петро, Чучман Степан, Поцілуйко Леонтій та ще деякі члени банди (хто саме, я вже не пам'ятаю).

У Львові я мав кілька зустрічей з Куп'яком — «Клеєм». Їх влаштував Олійник Володимир. Одна з них відбулася у мене на квартирі, друга — в одній з уніатських церков.

Запитання: Де діставали гроші для купівлі документів?

Відповідь: Для цього використовували награбовані ще в банді речі й цінності, а також вчиняли пограбування людей на вулицях Львова. Під час одного такого випадку, коли ми з Чучманом Степаном пограбували громадянина Петрова, нас було затримано на місці злочину. На слідстві я приховав свою участь в банді Куп'яка Дмитра.

ВИРОК
ІМ'ЯМ УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ
СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ

1969 року, грудня 2 дня, Судова колегія в кримінальних справах Львівського обласного суду в складі: головуючого — члена Львівського обласного суду

Крючкова-Дворецького Є. І.,
народних засідателів Львівського обласного суду
Бутенка М. А.,
Белова К. М.,

при секретарі Лашиній О. П.,
з участю прокурора Ємельянова А. Т.
та адвокатів

Бродської Р. А.,
Малик М. С.,
Каменщик С. Г.,
Руденка І. В.,
Коваля Я. Т.

розглянула у відкритому виїзному судовому засіданні в селищі Красне Буського району Львівської області кримінальну справу про обвинувачення:

Олійника Володимира Івановича в скоєнні злочинів, передбачених част. 1 ст. 58 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР;

Мороза Андрія Петровича в скоєнні злочинів, передбачених част. 1 ст. 56 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР;

Чучмана Павла Захаровича в скоєнні злочинів, передбачених част. 1 ст. 56 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР;

Чучмана Степана Івановича в скоєнні злочинів, передбачених част. 1 ст. 56 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР;

Поцілуйка Леонтія Костянтиновича в скоєнні злочинів, передбачених част. 1 ст. 56 та ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Судова колегія установила:

У 1944—1945 роках на території Львівської області діяла боївка «СБ» (так званої «служби безпеки») крайового проводу антирадянської організації українських націоналістів (ОУН), яку створив і очолював бандит Куп'як Дмитро під кличкою «Клей» (матеріали відносно якого виділені в окреме провадження у зв'язку з його втечею за кордон).

Ця боївка «СБ», до складу якої входили підсудні Олійник В. І. під кличкою «Голодомор», Мороз А. П. під кличкою «Байрак», Чучман П. З. під кличкою «Беніто», Чучман С. І. під кличкою «Береза» та інші бандити, разом з яблунівською кущовою бандою ОУН, у якій знаходився підсудний Поцілуйко Л. К. під кличкою «Яструб», та з іншими бандами ОУН вела активну боротьбу проти Радянської влади, систематично вчиняла бандитські напади на міста і населені пункти Львівської області, по-звірячому катувала і вбивала мирних радянських людей, в тому числі жінок, дітей і стариків, та грабувала майно вбитих.

Підсудний Олійник В. І. під час окупації території Львівської області німецько-фашистськими загарбниками прибув з Польщі до міста Буська, де в травні 1944 року добровільно вступив до боївки «СБ» крайового проводу антирадянської організації українських націоналістів (ОУН), мав на озброєнні пістолет, автомат, ручний кулемет та гранати і в складі цієї банди вів

активну терористичну боротьбу проти Радянської влади до осені 1945 року.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цій бандитській антирадянській діяльності.

Винність Олійника В. І. в скоєнні цих злочинних дій повністю підтверджується показаннями підсудних Мороза А. П., Чучмана П. З., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К., а також допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Кошеля І. В., Політила С. М. і Шевчука І. П.

Крім того, винність Олійника В. І. в скоєнні цих злочинних дій підтверджується фотокопією архівного документа.

Підсудний Мороз А. П. після возз'єднання західно-українських земель в єдиній Українській Радянській соціалістичній державі проживав у селі Старому Милятині Буського району Львівської області. Під час німецької окупації він закінчив Львівську уніатську духовну семінарію і в квітні 1944 року, зрадивши Батьківщину, вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, мав на озброєнні пістолет та автомат і в складі цієї банди вів активну збройну боротьбу проти Радянської влади до серпня 1945 року.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні, визнав себе винним повністю в цій бандитській антирадянській діяльності.

Винність Мороза А. П. в скоєнні цих злочинних дій повністю підтверджується показаннями підсудних Олійника В. І., Чучмана П. З., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К., а також допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Кошеля І. В., Політила С. М. і Шевчука І. П.

Підсудний Чучман П. З. після возз'єднання західно-українських земель в єдиній Українській Радянській со-

ціалістичній державі проживав у селі Чучманах Буського району Львівської області. В серпні 1943 року, зрадивши Батьківщину, вступив на службу до окружної команди української націоналістичної поліції, одержав форму поліцая, мав на озброєнні гвинтівку. Спочатку служив у селі Ільковичах Сокальського району Львівської області, а потім був переведений у село Новий Милятин Буського району Львівської області, де продовжував служити у поліції до кінця лютого 1944 року.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у зраді Батьківщини і службі в українській націоналістичній поліції.

Винність Чучмана П. З. у скоєнні цих злочинних дій повністю підтверджується також фотокопією архівної картки про те, що він під час німецької окупації служив поліцаєм.

У квітні 1944 року Чучман П. З., продовжуючи свою зрадницьку діяльність, вступив до боївки «СБ» крайового проводу ОУН, мав на озброєнні карабін, пістолет і автомат і в складі цієї банди вів активну збройну боротьбу проти Радянської влади до початку 1945 року.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у цій бандитській антирадянській діяльності.

Винність Чучмана П. З. у скоєнні цих злочинних дій повністю підтверджується показаннями підсудних Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К., а також допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Кошеля І. В., Кусого Л. Ф., Колісника Ю. В., Колісника М. В. і Політила С. М.

Підсудний Чучман С. І. після возз'єднання західно-українських земель в єдиній Українській Радянській соціалістичній державі проживав у місті Буську Львів-

ської області. Весною 1943 року він, зрадивши Батьківщину, вступив до антирадянської молодіжної організації націоналістів «Юнаки», де виховувався в антирадянському, націоналістичному дусі, а в січні 1944 року був зарахований у так звану Українську повстанську армію (УПА), підпорядковану ОУН, де займав становище «роївого», мав 10—12 підлеглих бандитів, які були озброєні гвинтівками і кулеметом.

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цій бандитській антирадянській діяльності.

Навесні 1944 року Чучман С. І. в складі банди УПА брав участь у нападі на село Острів Сокальського району Львівської області, в якому проживало польське населення. Внаслідок цього нападу село було спалено, а двох його мешканців убито. Чучман С. І. разом з іншими бандитами обстрілював село з гвинтівки і підпалював будинки.

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цьому бандитському нападі на село Острів.

9 квітня 1944 року Чучман С. І. в складі банди УПА брав участь у нападі на село Посадів у Польщі, в якому мешкало польське населення. Внаслідок бандитського нападу село було спалено, а також убито сім жителів цього села і десять польських партизанів. Чучман С. І. разом з іншими бандитами обстрілював село, брав участь у збройній сутичці з польськими партизанами і був поранений у руку.

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цьому бандитському нападі на село Посадів. Винність Чучмана С. І. в скоєнні цих злочинних дій на попередньому слідстві підтверджували громадяни ПНР свідки Вісневський В. А., Горбач З. М., Галамага В. А.,

Серлечко Я. А., Косуля П. В. і Колянко Ю. Я. Факт знищення бандитами села Посадова і вбивства його жителів підтверджується довідкою президії Громадської Народної Ради в Телятині (ПНР) від 17 вересня 1968 року.

В травні 1944 року Чучман С. І., продовжуючи свою зрадницьку діяльність, разом з керівником банди Куп'яком Дмитром — «Клеєм» та іншими бандитами брав участь у катуванні жителів міста Буська Емілії Чучман, Івана Чучмана і його дружини Наталки, підозрюючи цих громадян у зв'язках з партизанами.

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним у скоєнні цих злочинних дій. Винність Чучмана С. І. в бандитському нападі на місто Буськ підтверджується показаннями потерпілого Чучмана І. О. та свідка Заєць М. О., які в судовому засіданні пояснили, що у травні 1944 року бандити катували їхніх родичів. Чучман І. О. пояснив також, що зі слів матері Емілії Чучман йому відомо, що серед бандитів, які брали участь у катуванні, вона бачила Чучмана С. І.

Підсудний Поцілуйко Л. К. після возз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській Радянській соціалістичній державі проживав у селі Яблунівці Буського району Львівської області. На початку 1942 року, зрадивши Батьківщину, він встановив зв'язок з бандитами ОУН, виконував їхні доручення в доставці оунівської пошти, а в 1943—1944 роках переводив бандитів та інших зрадників Батьківщини із села Яблунівки та Яблунівського лісу до місць формування банд УПА.

В травні 1944 року Поцілуйко Л. К. пройшов військову підготовку у так званому «юнацькому вишколі», який був організований ватажками банд ОУН в лісах Буського району Львівської області, а влітку того ж року, продовжуючи свою зрадницьку діяльність, вступив до яблунівської кущової банди ОУН, на озброєнні

мав гвинтівку, пістолет та автомат і вів активну збройну боротьбу проти Радянської влади до кінця 1945 року.

Підсудний Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цій бандитській антирадянській діяльності. Винність Поцілуйка Л. К. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями підсудних Олійника В. І., Мороза А. П. і Чучмана С. І., а також допитаних в судовому засіданні свідків Войтовича М. В., Вольф К. С. і Костюка М. С.

У травні 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. в складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брали участь у бандитському нападі на село Купче Буського району Львівської області, під час якого були вбиті мешканці цього села Володимир Солтис, Євген Котовський і Євген Солтис. Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З. тоді стояли в охороні, прикриваючи дії бандитів, які чинили вбивства і грабежі в цьому селі. Вказані підсудні як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю у цьому бандитському нападі. Винність їх у скоєнні цих злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Максиміва Я. І.

В червні 1944 року підсудний Мороз А. П. разом з іншими бандитами боївки «СБ» на чолі з підсудним Олійником В. І. за наказом ватажка банди «Клея» їздив у село Замостя (тепер селище Глиняни) Золочівського району Львівської області з метою затримання радянського активіста Михайла Шульги і жителя села Марії Хохули, яких бандити запідозрили у зв'язках з партизанами. Олійник В. І. наказав бандиту Чайці Петру — «Легкому» затримати Михайла Шульгу. При затриманні М. Шульга був убитий. Олійник В. І. та Мороз А. П.

разом з іншими бандитами, видаючи себе за партизанів, затримали в селі Замості Марію Хохулу, доставили її у розташування банди в село Полоничі Буського району, де оунівці, в тому числі й Олійник В. І., допитували і жорстоко катували затриману, намагаючись одержати від неї відомості про партизанів. Внаслідок катування Марія Хохула померла.

Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними у скоєнні цих злочинних дій, але Олійник В. І., намагаючись пом'якшити свою вину, пояснив у судовому засіданні, що він хоч і брав участь в цих діях, але групу бандитів не очолював, затримувати М. Шульгу і М. Хохулу не наказував і в катуванні затриманої брав незначну участь.

Підсудний Мороз А. П. у судовому засіданні, спростовуючи ці пояснення підсудного Олійника В. І., категорично ствердив, що Олійник — «Голодомор» очолював групу бандитів за наказом «Клея», що саме Олійник В. І. давав розпорядження затримати Михайла Шульгу і Марію Хохулу, коли група бандитів прибула в село Замостя. Мороз А. П. підтвердив також, що Олійник В. І. брав безпосередню участь у катуванні затриманої Марії Хохули, від чого вона померла.

Суд надає віри цим показанням підсудного Мороза А. П., вважає їх переконливими і достовірними.

Винність підсудних Олійника В. І. та Мороза А. П. у скоєнні інкримінованих кожному з них злочинних дій підтверджується також показаннями підсудних Чучмана П. З. і Чучмана С. І., показаннями допитаних у судовому засіданні потерпілих Шульги З. М. і Антонової А. І. та показаннями свідків Смаги П. А. і Хохули М. М.

У червні 1944 року підсудний Олійник В. І. разом з Куп'яком — «Клеєм» та іншими бандитами брав участь у затриманні в селі Богданівці Золочівського району

Львівської області жителя цього села Олексія Рупенталя. Доставивши затриманого в розташування банди «Клея» — в село Полоничі Буського району, бандити, в тому числі й Олійник В. І., допитували і катували його, внаслідок чого він помер.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві так і в судовому засіданні визнав себе винним у скоєнні цих злочинних дій, але, намагаючись пом'якшити свою вину, пояснив у судовому засіданні, що він, можливо, й завдав О. Рупенталю декількох ударів палкою, але ці удари не могли привести до смерті потерпілого.

Підсудний Мороз А. П. у судовому засіданні, спростовуючи ці пояснення підсудного Олійника В. І., категорично ствердив, що Олійник — «Голодомор» брав безпосередню участь і в затриманні, і в катуванні Олексія Рупенталя, від чого той помер.

Суд надає віри цим показанням підсудного Мороза А. П., вважає їх переконливими і правдивими.

Винність підсудного Олійника В. І. у скоєнні інкримінованих йому злочинних дій підтверджується також показаннями підсудного Чучмана П. З., а також допитаних у судовому засіданні потерпілої Бойко Б. О. та свідків Смаги П. А. і Рупенталь Г. М.

15 серпня 1944 року, після звільнення Львівської області від німецьких окупантів, підсудний Мороз А. П. разом з бандитом Куп'яком Михайлом — «Генералом» за наказом ватажка банди «Клея» брав участь у затриманні між селами Грабовою і Яблунівкою Буського району Кароліни Фабіанської, яка їхала на підводі з Олексієм Михайлівим до міста Буська. Виконуючи наказ ватажка, бандит «Генерал» у присутності Мороза А. П. вбив з пістолета К. Фабіанську та О. Михайліва.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у скоєнні цих злочинних дій. Винність Мороза А. П. у

скоєнні інкримінованих йому злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Куп'яка М. К. і Куп'як Є. В.

17 серпня 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. разом з іншими бандитами на чолі з «Клеєм» брали участь у нападі на хутір Водаї біля села Грабової Буського району, під час якого оунівці оточили й обстріляли стодолу мешканця цього хутора К. Булковського, де від бандитів ховались жінки і діти. Куп'як Михайло — «Генерал» підпалив цю стодолу з ракетниці. Шукаючи порятунку, із палаючого приміщення вибігли п'ятнадцятирічні Стефанія Бабійчук і Євген Сень, яких бандити тут же вбили, причому Стефанії вибили очі, а Євгену відрубали руку. Гелена Булковська, Гелена Грищук, Марія Бабійчук, Володимир Сенюк та трое дітей у віці від шести до восьми років: Казимир, Веслав і Юзеф Булковські, які також ховались в стодолі, згоріли. Тільки пораненому Михайлу Возняку вдалося вирватися з палаючої стодолі і врятуватися від бандитів.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у скоєнні цього нападу, коли бандитами «Клея» було вбито дев'ять жінок і дітей. Він категорично ствердив у судовому засіданні, що в нападі брали участь також підсудні Мороз А. П. і Чучман П. З.

Допитаний у судовому засіданні свідок Смага П. А. теж підтвердив, що в нападі на хутір Водаї брали участь разом з іншими бандитами підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. та Чучман П. З. і що вони обстрілювали стодолу з автоматів.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні не заперечував, що він міг брати участь у нападі на хутір Водаї, але за давністю

часу не міг пригадати конкретних обставин скоєння цих злочинних дій.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні не визнав себе винним у бандитському нападі на хутір Водаї, однак це заперечення спростовується категоричними показаннями підсудного Олійника В. І. і свідка Смаги П. А., яким суд надає віри, вважаючи їх переконливими і правдивими.

Факт убивства дев'яти радянських громадян під час нападу боївки «СБ» крайового проводу ОУН на хутір Водаї підтверджується протоколом ексгумації останків трупів від 10 липня 1964 року, актом судово-медичного дослідження цих останків від 15—24 липня 1964 року за № 235-241/64 та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

Обставини бандитського нападу на хутір Водаї підтвердили в судовому засіданні також потерпілий Сень І. Г. та свідки Смага П. А. і Лось М. В.

18 серпня 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з бандитами кущової банди ОУН «Вільчура» під керівництвом Куп'яка — «Клея» брали участь у засідці на шосе між селами Ангелівкою і Верблянами Буського району. З цієї засідки було обстріляно на шосе колону громадян, мобілізованих до Радянської Армії, затримано чотирьох з них і відведено в ліс, де бандити з буської районної боївки «СБ» «Чорноти» розстріляли їх. Тоді ж із засідки оунівці обстріляли на шосе вантажну автомашину і вбили демобілізовану з Радянської Армії Ніну Кот та чехословацького військовослужбовця Вячеслава Мимру, забрали у них одяг і залиті кров'ю гроші.

Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в скоєнні цих злочинних дій.

Підсудний Чучман П. З. не визнав себе винним у тому, що він брав участь в згаданій засідці і пояснив, що в цей день був на хуторі Баймаках Буського району Львівської області і разом з бандитами Бродзяком Карлом і Хом'яком Михайлом ночував у Єви Сахно.

Це пояснення підсудного Чучмана П. З. спростовується показаннями підсудних Олійника В. І. та Мороза А. П., а також допитаних в судовому засіданні свідків Смаги П. А., Колісника М. В., Колісника Ю. В., Кусого Л. Ф. і Політила С. М., які категорично підтвердили, що підсудний Чучман Павло — «Беніто» брав участь у засідці на Київському шосе в складі боївки «СБ» «Клея» і нікуди тоді не відлучався. Допитана в судовому засіданні свідок Петриця Є. М. (дівоче прізвище Сахно) категорично заявила, що в серпні 1944 року, коли вона мешкала на хуторі Баймаки, до неї додому ніколи не заходили бандити і що Бродзяк Карло і Чучман Павло у неї в господарстві ніколи не ночували.

Винність підсудних Олійника В. І., Мороза А. П. і Чучмана П. З. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується також показаннями потерпілої Вишневецької Н. В. і свідків Кота С. П. та Кошеля І. В., а також копіями архівних документів.

У серпні 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. разом з іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН і кущової банди ОУН «Вільчура» на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брали участь у збройному нападі на село Вербляни Буського району. Тоді бандити вбили радянського активіста Володимира Трояна і членів його сім'ї. Під час цього нападу бандит Куп'як Михайло — «Генерал» підпалив з ракетниці хату В. Трояна. Коли ж той вибрався з палаючої хати через стріху і кинувся тікати, Олійник — «Голодомор» обстріляв його з автомата, а Чучман Богдан — «Крук» наздогнав утікача на городі і там

вбив. Батько Володимира — Томко Троян — і його племінниця Агафія Троян, які тікали з палаючої хати з дівчинкою-немовлям, були вбиті бандитами на подвір'ї. Дружина Володимира Трояна — Ганна з синами Іваном і Стахом намагалися заховатись у сусідській хаті, але туди вдерлися бандити, в тому числі й підсудні Олійник В. І. та Чучман П. З., і там вбили Ганну й Стаха, а Івана поранили в голову. Дівчинка-немовля після вбивства сім'ї Володимира Трояна через деякий час померла.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними в тому, що вони брали участь у нападі на господарство Володимира Трояна. Але, намагаючись пом'якшити свою вину, Олійник В. І. та Чучман П. З. пояснили, що вони не брали участі у вбивстві членів сім'ї Володимира Трояна, які намагалися врятуватися від бандитів.

Підсудний Мороз А. П., спростовуючи ці пояснення, категорично ствердив у судовому засіданні, що підсудні Олійник В. І. та Чучман П. З. разом з іншими оунівцями вдерлися до хати сусідів Володимира Трояна, де заховалася Ганна Троян з двома синами, і звідти почулися постріли, після чого з приміщення вийшли Олійник Володимир, Чучман Павло та інші бандити.

Суд надає віри цим показанням підсудного Мороза А. П., вважає їх переконливими і правдивими.

Винність підсудних Олійника В. І., Мороза А. П. і Чучмана П. З. в скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних у судовому засіданні потерпілої Хом'як Я. Т. та свідків Смаги П. А., Лося К. Й. і Роїка Й. П.

У вересні 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН разом з бандитами кущових банд ОУН на чолі з «Клеєм» брали участь у збройному на-

паді на село Адами Буського району, де проживало польське населення. Бандити спалили село і вбили його жителів Францішку Шеремет, Марію Свенсь і Федора Луціка.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в бандитському нападі на село Адами. Винність Олійника В. І., Мороза А. П. і Чучмана П. З. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних в судовому засіданні свідків Смаги П. А., Кошеля І. В., Фурманевич В. Ф., Кулика В. Д. і Котовича М. К.

Восени 1944 року підсудний Чучман П. З. стояв на сторожі, коли інші бандити за наказом Куп'яка — «Клея» вбили у місті Буську Львівської області стариків Івана Чучмана і його дружину Наталку та пограбували їхнє майно.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в тому, що під час вбивства Івана Чучмана і Наталки Чучман він прикривав бандитів від можливої появи радянських військовослужбовців.

Винність Чучмана П. З. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями підсудних Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана С. І., а також допитаних у судовому засіданні потерпілого Чучмана І. О. і свідків Сусабовської С. О. та Заець М. О.

Влітку 1944 року, після звільнення Львівської області від німецьких окупантів, підсудний Чучман С. І. продовжував збройну боротьбу проти Радянської влади, залишився в банді УПА і протягом серпня—листопада 1944 року тричі брав участь у збройних сутичках з підрозділами радянських військ, а в листопаді того ж року перейшов у буську районну боївку «СБ», яку очолював бандит Діжак Іван — «Чорнота».

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в цій бандитській антирадянській діяльності.

В ніч на 29 листопада 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З. і Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами брали участь у збройному нападі на село Яблунівку Буського району. Тоді були вбиті жителі цього села Филимон Яремкевич і його дружина Анастасія, Максим Ковалик, Юрій Ковалик і його дружина Юлія, Марія Вовк і її дванадцятирічна дочка Олена, Олена Вуйцік та її десятимісячний син Зіновій — всього дев'ять осіб, і розграбоване майно вбитих. Під час цього бандитського нападу підсудний Мороз А. П. брав участь у вбивстві Филимона Яремкевича і його дружини та грабував майно вбитих.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в бандитському нападі на село Яблунівку.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні винним себе у скоєнні цих злочинних дій не визнав та пояснив, що він взагалі в цю ніч не був у селі Яблунівці. Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П., а також допитаний у судовому засіданні свідок Смага П. А., спростовуючи це пояснення, категорично ствердили, що Чучман Павло — «Беніто» в кінці листопада 1944 року разом з ними брав участь у нападі на село Яблунівку і в той час нікуди не відлучався.

Суд вважає показання підсудних Олійника В. І. та Мороза А. П., а також свідка Смаги П. А. про участь Чучмана П. З. в бандитському нападі на село Яблунівку переконливими і правдивими й надає їм віри.

Винність підсудних Олійника В. І., Мороза А. П., Чучмана П. З. і Поцілуйка Л. К. у скоєнні інкримінова-

них їм злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних в судовому засіданні потерпілих Яремкевича М. Ф., Шепель Г. Ю., Вуйціка Т. Д., Ковалик Г. Г. та свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Яремкевич О. К., Яремкевича П. А. та Дмитрука І. Г. Факт знищення бандитами в селі Яблунівці дев'яти радянських громадян підтверджується також актом судово-медичного дослідження останків трупів від 25—26 вересня 1964 року та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

В ніч на 10 грудня 1944 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман П. З. і Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брали участь у збройному нападі на село Побужани Буського району. Тоді були вбиті Юлія Камінська, Іван Романюк, його дружина Софія, дочка Марія та її шестимісячний син Зіновій, Пилип Коваль, його дружина Анастасія, сини Микола (15 років) і Михайло (10 років), Марія Гамуляк і її син Євген (11 років), Дмитро Бедрій, його дружина Параска, їхні син Зіновій (10 років) і дочки Марія (13 років) та Франка (18 років) — усього шістнадцять радянських громадян, а майно вбитих розграбоване бандитами. Під час цього нападу підсудний Мороз А. П. був присутнім, коли інші бандити вбивали сім'ю Івана Романюка.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю у бандитському нападі на село Побужани.

Підсудний Чучман П. З. не визнав себе винним у скоєнні цих злочинних дій і пояснив, що він тоді був хворий і не міг брати участі в нападі.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і допитаний у судовому засіданні свідок Смага П. А., спростовуючи ці пояснення, категорично ствердили, що підсудний Чуч-

ман Павло — «Беніто» разом з ними брав участь у бандитському нападі на село Побужани і нікуди не відлучався.

Допитаний у судовому засіданні свідок Політило С. М. також підтвердив, що підсудний Чучман П. З. брав участь у цьому нападі.

Про бандитський напад на село Побужани дали свідчення допитані в судовому засіданні потерпілі Бужинська А. І., Цюпка М. М., Романюк М. Я., Коржан А. М. і Коваль А. П. та свідки Смага П. А., Політило С. М., Сусабовська С. О., Гродзевич І. Д., Броговська М. І.

Факт знищення бандитами в селі Побужанах шістнадцяти радянських громадян підтверджується також актами судово-медичного дослідження останків трупів від 17 і від 29 вересня 1964 року за № 59/р—64, 62/р—64, 70/р—64, 73/р—64 та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

12 грудня 1944 року підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. разом з іншими бандитами у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН на чолі з Куп'яком — «Клеєм» брали участь у збройному нападі на село Волицю Буського району. Під час цього нападу були вбиті жителі села Яків Щур, його дружина Марія, Федір Легкий, Андрій Штибель і його дружина Анастасія — всього п'ять радянських громадян. Федора Легкого вбив бандит «Крук» у присутності Олійника В. І., а Мороз А. П. в цей час разом з іншими бандитами тримав в оточенні хату Ф. Легкого.

Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в цьому бандитському нападі на село Волицю. Винність Олійника В. І. та Мороза А. П. в скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується також показаннями потерпілих Легкого І. Ф.,

Супрун К. Л., Сахаревича Є. С. та свідків Караскевич Є. С., Постолюк Т. І. та Постолюка І. І.

На початку 1945 року підсудний Чучман С. І. у складі буської районної боївки «СБ» «Чорноти» брав участь у бандитському нападі на село Чучмани Буського району. Тоді бандити вбили дружину бійця винищувального батальйону Володимира Кокора — Ярославу і їхніх дітей — шестирічного Богдана, чотирирічного Зіновія і однорічну Марію, сестру Ярослави Кокор — Марію Чучман та її дитину — всього шість радянських громадян, розграбували їхнє майно та спалили хату разом з убитими. Під час нападу Чучман С. І. стояв на сторожі, прикриваючи бандитів від можливої появи радянських військових підрозділів.

Підсудний Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в скоєнні бандитського нападу на село Чучмани. Винність Чучмана С. І. в цих злочинних діях підтверджується також показаннями підсудного Олійника В. І. та допитаного в судовому засіданні потерпілого Кокора В. М.

30 січня 1945 року підсудний Мороз А. П. разом з іншими членами боївки «СБ» крайового проводу ОУН брав участь у вбивстві в селі Верблянах Буського району Ганни Палиги та її вагітної дочки Ольги Бедрій, яких було вбито за те, що їхні родичі Ізидор Палига та Ілярій Бедрій втекли з банди, з'явилися з повинною до органів Радянської влади і були мобілізовані до Радянської Армії. Під час цього вбивства Мороз А. П. стояв на сторожі біля хати Ганни Палиги, а потім брав участь у грабуванні майна вбитих.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в бандитському нападі на село Вербляни. Винність Мороза А. П. в скоєнні цих злочинних дій підтвер-

джується також показаннями підсудного Олійника В. І. та допитаних в судовому засіданні свідків Бедрія І. М., Бойко А. Ф. та Надали М. О.

Увечері 17 лютого 1945 року підсудний Олійник В. І., виконуючи наказ Куп'яка — «Клея», брав участь у вбивстві вчительки Марії Начас та її чоловіка — інспектора Буського райвно Костянтина Начаса в хаті Маріїних батьків у селі Грабовій Буського району. Після цього він брав участь у грабуванні майна депутата сільської Ради Катерини Політило, яку інші бандити задушили і кинули в колодязь.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним у тому, що він брав участь у вбивстві Марії і Костянтина Начасів у селі Грабовій, а також у пограбуванні майна Катерини Політило.

Потерпіла Поронюк Л. К. та свідки Сосновська К. С. і Сосновський Т. М. упізнали Олійника В. І. й ствердили в судовому засіданні, що саме він разом з іншими бандитами брав участь у вбивстві Марії і Костянтина Начасів.

Винність підсудного Олійника В. І. у скоєнні інкримінованих йому злочинних дій підтверджується також підсудним Морозом А. П., показаннями допитаних в судовому засіданні потерпілої Смаги М. Г. та свідків Колещук І. Г., Семеніва С. М., Ільків Е. Т.

20 лютого 1945 року підсудний Олійник В. І. разом з бандитом Куп'яком Михайлом — «Генералом» затримав у селі Яблунівці Буського району завідоуючу млином Ганну Богомолу та двох громадян польської національності (прізвищ не встановлено) і доставив їх у ліс, в розташування банди. Там усі затримані були вбиті іншими бандитами.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю

в затриманні у селі Яблунівці трьох радянських громадян. Як пояснив підсудний, Г. Богомолу бандити вбили тому, що вона відмовилася давати їм продукти харчування. Винність Олійника В. І. підтверджується показаннями підсудного Мороза А. П. та допитаних у засіданні свідків Смаги П. А., Лісовець Г. В., Дячка П. І.

Факт знищення бандитами Ганни Богомолової підтверджується також протоколом експертизи від 16 липня 1958 року, актом судово-медичного дослідження останків трупа від 12 серпня 1958 року та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

В лютому 1945 року підсудний Мороз А. П. брав участь у затриманні в селі Ліску Буського району голови сільської Ради депутатів трудящих Миколи Гнатишина і доставив його на опустіле господарство, де той був убитий іншими бандитами. В цей же день оунівці з банди «Клея» вбили членів сім'ї Гнатишина та його родичів — дружину Миколи — Ганну, дочку Богдану, Йосипа Зарембу, Володимира Зарембу і Параску Гайлаш.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у затриманні Гнатишина та у доставці його на місце страти. Винність Мороза А. П. в скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями підсудного Олійника В. І. та допитаних у судовому засіданні потерпілого Заремби М. К., свідків Сусабовської С. О., Смаги П. А., Шевчука І. П., Гайлаш Ю. І. й Гнатишина В. Г.

У березні 1945 року підсудний Поцілуйко Л. К. брав участь у доставці в розташування банди «Клея» бійців Буського винищувального батальйону Олексія Заверухи і Степана Кошла, затриманих іншими бандитами із яблунівської кушової банди ОУН. Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. брали участь у катуванні затриманих.

Потім Олексій Заверуха і Степан Кошло за наказом Куп'яка — «Клея» були задушені іншими бандитами, які поклали їм на горло палиці і притиснули їх ногами до землі.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю: Поцілуйко — в тому, що він брав участь у доставці О. Заверухи і С. Кошла, а Олійник і Мороз — в тому, що вони разом з іншими бандитами брали участь у катуванні затриманих. Винність Олійника В. І., Мороза А. П. і Поцілуйка Л. К. в скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями допитаних в судовому засіданні свідків Смаги П. А., Складан А. М., Заверухи В. О., Вольф К. С. та потерпілих Заверухи О. М. і Кошли П. С.

У березні 1945 року підсудний Мороз А. П. брав участь у вбивстві затриманої іншими бандитами жительки хутора Яблунівська Колонія Буського району Марії Баранець. Виконуючи наказ Куп'яка — «Клея», він відвів Марію Баранець у кущі і вистрілив у неї з пістолета. Коли через деякий час закривавлена М. Баранець вийшла звідти, підсудний Поцілуйко Л. К. разом з іншим бандитом відтягнув її в кущі, де вона була добита другим пострілом з пістолета.

Підсудні Мороз А. П. і Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю: Мороз — у тому, що він стріляв у Марію Баранець з пістолета, виконуючи наказ про її вбивство, а Поцілуйко — в тому, що він відтягнув важкопоранену в кущі, де вона була добита іншим бандитом. Винність Мороза А. П. і Поцілуйка Л. К. у скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні потерпілого Баранця І. І. та свідка Смаги П. А.

3 квітня 1945 року підсудні Олійник В. І., Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН та яблунівської кущової банди ОУН брали участь у збройному нападі на місто Буськ Львівської області. Тоді оунівці вбили бійця винищувального батальйону Станіслава Юрдигу, його дружину Стефанію, їхню дочку Ярославу і сина Мечислава, Мар'яна Межвінського, його дружину Марію, їхніх дочку Юлію і сина Антона та одну літню жінку Юлію Кучинську — всього дев'ять мирних радянських громадян і розграбували майно вбитих. Підсудні Олійник В. І., Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. під час цього нападу стояли на сторожі і прикривали дії оунівців, які чинили вбивства і грабежі, а коли бандити вдерлися до хати Юлії Кучинської, Олійник стріляв у неї з пістолета, а також брав участь у грабуванні її майна.

Підсудні Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в тому, що вони брали участь у бандитському нападі на місто Буськ та прикривали дії тих, котрі чинили вбивства і грабежі.

Підсудний Олійник В. І. на попередньому слідстві також визнавав себе винним повністю у скоєнні інкримінованих йому злочинних дій. У судовому засіданні він, намагаючись пом'якшити свою вину, заперечував свою причетність до вбивства Юлії Кучинської та пояснював, що це зробили інші бандити. При перевірці показань Олійника, які він давав під час допиту як обвинувачений 12 грудня 1968 року, він не міг у судовому засіданні навести жодних мотивів зміни цих показань. За таких обставин суд надає віри тим показанням Олійника щодо цього епізоду, які він дав на попередньому слідстві, вважає їх переконливими і правдивими.

Винність Олійника В. І., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К. у скоєнні інкримінованих їм злочинних дій

підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Давидовського Є. Ф., Кучинського І. Й., Рудницької Є. І. й Сосновського Я. Л. та потерпілої Короляк М. Г.

26 квітня 1945 року підсудний Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами брав участь у вбивстві в селі Яблунівці Буського району голови споживчого товариства Павла Бербеки, його дочки Ганни та дружини Параски Лісовець. При цьому Поцілуйко стояв на сторожі й стежив, щоб ніхто не втік від бандитів, а після вбивства брав участь у грабуванні майна вбитих.

Підсудний Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у бандитському нападі на село Яблунівку. Винність Поцілуйка Л. К. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями допитаних в судовому засіданні свідків Смаги П. А., Костюка М. С., Пилипчук Л. А.

27 квітня 1945 року підсудні Олійник В. І., Мороз А. П., Чучман С. І. разом з іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН, а також інших банд ОУН брали участь у збройному нападі на місто Радехів Львівської області. Під час цього нападу було вбито двох і поранено чотирьох радянських громадян та розграбовано пивзавод.

Підсудні Олійник В. І., Мороз А. П. і Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в нападі на місто Радехів. Винність підсудних Олійника В. І., Мороза А. П. і Чучмана С. І. в скоєнні цих злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Андрущак С. С., Копилова Г. І.

У травні 1945 року підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. разом з іншими бандитами крайової боївки

«СБ» Куп'яка — «Клея» брали участь у затриманні в селі Задвір'ї Буського району капітана Радянської Армії Б. О. Верхопетровського, електромеханіка Є. І. Маховського та його неповнолітньої дочки Марії. Олійник брав також участь у катуванні Б. О. Верхопетровського. Після цього бандити повісили Б. О. Верхопетровського й Марію Маховську, а батька її вбили з пістолета.

Підсудний Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю в тому, що він брав участь у затриманні Б. О. Верхопетровського й Є. І. Маховського та в доставці їх до місця страти.

Підсудний Олійник В. І. на попередньому слідстві також визнавав себе винним повністю у скоєнні інкримінованих йому злочинних дій. Підсудний Мороз А. П. категорично ствердив у судовому засіданні, що Олійник разом з іншими бандитами брав участь у допиті і катуванні капітана Радянської Армії Б. О. Верхопетровського. Олійник В. І., намагаючись пом'якшити свою вину, у судовому засіданні заперечував свою причетність до катування затриманого. При перевірці показань Олійника, які він давав на попередньому слідстві під час допиту як обвинувачений 12 грудня 1968 року, він у судовому засіданні не міг навести жодних мотивів зміни цих показань. За таких обставин суд надає віри тим показанням, які Олійник В. І. дав на попередньому слідстві, вважає їх переконливими і правдивими.

Винність Олійника В. І. та Мороза А. П. в скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О. і Кундельського В. Д., а також потерпілих Маховської О. Є., Євстигневої Л. Б. і Нарепехи Д. Ю.

В травні 1945 року підсудний Олійник В. І. разом з іншими бандитами крайової боївки «СБ» затримав

у селі Задвір'ї Буського району Марію Кашак. Після допиту затриманої Куп'як — «Клей» подав знак Олійнику знищити її. Той накинув на шию Марії Кашак ремінну петлю, кінець якої перекинув собі через плече, і підтягнув жертву догори. Після того, як Олійник кинув М. Кашак на землю, інші добили її і кинули у річку.

Підсудний Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у затриманні і вбивстві Кашак Марії. Винність Олійника В. І. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями підсудного Мороза А. П. та допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Куплевської О. Ф. і Тимчишина В. Я.

3 червня 1945 року підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. разом з іншими бандитами боївки «СБ» крайового проводу ОУН та буської районної боївки «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» брали участь у збройному нападі на село Гумниська Буського району. Тоді були вбиті працівник Буського райфінвідділу Федір Яськів, його дружина Катерина, заготівельниця Марія Лукасевич, а також задушена і кинута в колодязь завідувача молокоприймальним пунктом Ганна Голота. Майно Федора Яськіва бандити розграбували. Під час цього нападу Олійник В. І. та Мороз А. П. стояли на сторожі біля хати Ф. Яськіва і стежили, щоб ніхто з членів його сім'ї не зміг врятуватися від бандитів.

Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю у бандитському нападі на село Гумниська. Винність Олійника В. І. та Мороза А. П. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Кошеля І. В., Руденко Є. Л., Діжак М. Т., Лукасевич І. К. і Вороновського Й. С. та потерпілих Ганни Москви і Тетяни Голоти.

Факт знищення чотирьох радянських громадян підтверджується також актом судово-медичного дослідження останків трупа Ганни Голоти від 30 вересня 1964 року за № 74/р—64 та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

5 червня 1945 року підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. разом з іншими бандитами боївки «СБ» «Клея» та кушової банди ОУН «Крилатого» брали участь у збройному нападі на село Соколю Буського району Львівської області. Під час цього нападу бандити вбили депутата Буської районної Ради депутатів трудящих Юлію Дусан, Марту Куцак, трьох її дочок — Марію Куцак, Олену Бакун і Теофілію Бакун (чоловіки двох останніх служили в Радянській Армії), Олену Поцілуйко та її дочку Марію, Анастасію Дусан та її дочку Анастасію, Анастасію Волошину й її сина Івана, Андрія Сахаревича, його дружину Марію та їхніх дітей Івана й Анастасію, а також Якіма Волошина — всього шістнадцять радянських громадян, а майно вбитих розграбували. Перед нападом Мороз А. П. ходив у село Соколю і розвідав, що там немає радянських військовослужбовців, після чого бандити почали вбивати і грабувати мирних громадян.

Підсудні Олійник В. І. та Мороз А. П. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в бандитському нападі на село Соколю. Винність Олійника В. І. та Мороза А. П. у скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями підсудного Поцілуйка Л. К., допитаних у судовому засіданні потерпілих Дусана З. І., Олійник М. М., Шкробут Т. Я., Сахаревича В. А., Волошина А. С., Волишиної К. М. та Глушко Г. С., свідків Смаги П. А., Постолюк О. А., Бурак О. Д., Стрижевської М. І., Воробець Г. Ф., Постолюка І. О., Сахаревича А. А., Ковалик М. І., Штибель П. М.

23 червня 1945 року підсудні Олійник В. І. та Чучман С. І. разом з бандитами боївки «СБ» Куп'яка — «Клея» та яблунівської кущової банди ОУН брали участь у збройному нападі на село Грабову Буського району. Під час цього нападу бандити вбили Марію Сосновську і Катерину Доморецьку, чоловіки яких служили у винищувальному батальйоні, Ганну Собашек, чоловік якої служив у Радянській Армії, Івана Млота, Юлію Смагу, Олексія Сосновського, Павлину Баландюк, Едуарда Баландюка, Емілію Сороку, Івана Сороку та восьмирічного хлопчика-сироту — всього одинадцять радянських громадян, а майно їхне розграбували. Олійник разом з іншими бандитами брав участь у вбивстві чоловіка й жінки в одній із хат села Грабової та грабував майно вбитих. Чучман стояв на сторожі і прикривав дії оунівців від можливої появи радянських військових підрозділів.

Підсудні Олійник В. І. та Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в бандитському нападі на село Грабову. Винність Олійника В. І. та Чучмана С. І. в скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сосновського П. П., Сосновської О. М., Політило Т. І., а також потерпілого Сосновського С. І.

В червні 1945 року підсудний Чучман С. І. разом з іншими бандитами привів у розташування банди Куп'яка — «Клея» до Яблунівського лісу голову Чанизького сільського споживчого товариства Буського району Іванну Палигу, де підсудний Олійник В. І., ватажок банди «Клей» та інші оунівці допитували її, а потім Чучман Богдан — «Крук» душив її ремінною петлею. Після цього Олійник і Чучман — «Крук» відтягнули Іванну Палигу за коси в окоп, де вона була добита пострілом з пістолета великого калібру.

Підсудні Чучман С. І. та Олійник В. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними в тому, що вони брали участь у вбивстві Іванни Палиги. Чучман визнав себе винним повністю в тому, що він разом з іншими оунівцями доставляв затриману у розташування банди, де вона була вбита іншими бандитами, і категорично ствердив, що Олійник брав безпосередню участь у знищенні І. Палиги.

Підсудний Олійник В. І. визнав себе винним у тому, що він відтягував Іванну Палигу в окоп, де вона була добита іншим бандитом з пістолета. Олійник пояснив також, що в той період він був озброєний пістолетом польської марки калібру 9 мм. Підсудний Мороз А. П. категорично ствердив у судовому засіданні, що влітку 1945 року Олійник мав на озброєнні польський пістолет калібру 9 мм.

Винність підсудних Чучмана С. І. та Олійника В. І. у скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сусабовської С. О., Хом'яка М. І., потерпілого Палиги Й. І.

Факт убивства бандитами Іванни Палиги підтверджується також фотокопією архівного документа, актом судово-медичної експертизи останків трупа від 17 червня 1964 року та висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

З аналізу матеріалів судово-медичних експертиз вбачається, що Іванна Палига була вбита пострілом з пістолета великого калібру. За таких обставин суд вважає доведеним, що потерпіла могла бути вбита пострілом з великокаліберного пістолета, який мав на озброєнні як підсудний Олійник В. І., так і інші бандити.

14 жовтня 1945 року підсудні Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. разом з іншими бандитами ОУН вчинили збройний напад на місто Буськ Львівської області, де

були вбиті боєць винищувального батальйону Іван Діжак, його син Ярослав, дочка Надія, племінник Петро Чучман, Федір Капій, його дочки Ольга і Марія та син Володимир, Кирило Данилів, його дружина Параска. Майно вбитих оунівці розграбували. Під час цього нападу Чучман пострілом з пістолета вбив Івана Діжака, а Поцілуйко також з пістолета застрілив тринадцятирічну дочку І. Діжака — Надію.

Підсудні Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в бандитському нападі на місто Буськ. Чучман визнав себе винним у тому, що він особисто вбив Івана Діжака і підтвердив, що Поцілуйко вбив дочку І. Діжака — Надію. Поцілуйко визнав себе винним у тому, що він особисто вбив дочку І. Діжака — Надію, і підтвердив, що Чучман убив Івана Діжака. Винність Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К. у скоєнні інкримінованих їм злочинних дій підтверджується показаннями очевидця — допитаного в судовому засіданні свідка Казимира Жовнірчука, свідків Мачай С. М., Давидовського С. Ф., а також потерпілих Капій Г. П., Даниліва І. К. та Чучман П. П.

Факт убивства бандитами Ярослава Діжака, Надії Діжак і Петра Чучмана з вогнепальної зброї підтверджується актами судово-медичного дослідження останків трупів № 237/68 р., 238/68 р., 239/68 р. від 4 жовтня 1968 року, а також висновком судово-медичного експерта в судовому засіданні від 18 листопада 1969 року.

Восени 1945 року, після явки до органів Радянської влади з повинною, підсудний Мороз А. П. продовжував свою антирадянську, націоналістичну діяльність. Проживаючи у Львові, він підтримував зв'язки з оунівцями, переховував у себе на квартирі підсудного Олійника В. І., який проживав з документами Мороза Богдана, вбитого Куп'яком — «Клеєм», двічі особисто зустрічався

з ватажком боївки «СБ» Куп'яком Дмитром перед його втечею за кордон і одержав від нього наказ допомагати легалізуватися бандитам ОУН. Виконуючи цей наказ, підсудний Мороз А. П. придбав фіктивні документи на ім'я Партики, за якими підсудний Олійник В. І. легалізувався у Львові. Потім Мороз і Олійник таким чином сприяли легалізації підсудних Чучмана С. І., Поцілуйка Л. К. та інших бандитів ОУН, які ще перебували на нелегальному становищі.

Підсудні Мороз А. П., Олійник В. І., Чучман С. І. та Поцілуйко Л. К. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні визнали себе винними повністю в цих злочинних діях, зокрема, в легалізації за фіктивними документами у Львові. Винність Мороза А. П., Олійника В. І., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К. у скоєнні цих злочинних дій підтверджується також показаннями допитаних у судовому засіданні свідків Смаги П. А., Сушабовської С. О., Войтовича М. В., Костюка М. С.

В 1945—1946 роках підсудний Чучман П. З., залишивши боївку «СБ» крайового проводу ОУН Куп'яка — «Клея», знаходився в буській районній боївці «СБ» Діжака Івана — «Чорноти» і в її складі продовжував антирадянську, бандитську діяльність на території Буського району. Разом з бандитами цієї боївки він брав участь у нападах на села Вербляни і Гумніська Буського району. Під час цих нападів був розгромлений молочний пункт у селі Гумніських, а також сільські Ради депутатів трудящих в обох селах.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні не визнав себе винним у скоєнні цих злочинних дій та пояснив, що після того, як у грудні 1944 року захворів і залишив банду «Клея», він більше у складі банд і, зокрема, боївки «СБ» «Чорноти», не діяв, а лише, будучи озброєним автоматом

і пістолетом, переховувався в селі Чучманах-Заболотних Буського району в бункері у Данила Яськіва, а потім — у селі Верблянах у Юзефа і Єви Бойко.

Бандитська діяльність Чучмана П. З. у складі районної боївки «СБ» «Чорноти» підтверджується його особистими зізнаннями, які він давав як свідок під час допитів у кримінальних справах про обвинувачення Бедрія Г. В. і Чучмана П. С. Підсудний Мороз А. П. у судовому засіданні категорично ствердив, що в 1945 році він бачив Чучмана Павла — «Беніто» з бандитами буської районної боївки «СБ». Підсудний Чучман С. І. пояснив у судовому засіданні, що про участь Чучмана Павла в банді «Чорноти» йому повідомив бандит «Неситий». Допитані в судовому засіданні свідки Смага П. А., Петрів-Яськів І. С., Кошель І. В., Білей Г. Ф. та Вороновський Й. С. категорично ствердили, що Чучман Павло — «Беніто» в 1945—1946 роках був у буській районній боївці «СБ» «Чорноти» і в цей період провадив активну антирадянську діяльність. Свідок Чучман П. Д. категорично ствердила в судовому засіданні, що у господарстві її батька Данила Яськіва ніколи не було бункера і Чучман Павло в їхньому господарстві не переховувався. Лось Й. І. і Бойко Є. Ф., допитані як свідки в судовому засіданні, також ствердили, що в їх господарствах Чучман Павло ніколи не переховувався.

За таких обставин суд вважає бандитську діяльність підсудного Чучмана П. З. у складі буської районної боївки «СБ» «Чорноти» в період 1945—1946 рр. доведеною.

Влітку 1946 року підсудний Чучман П. З., переходячи від органів Радянської влади, одержав фіктивні документи на ім'я Червінського, виїхав у село Гарбузів Заложцівського району Тернопільської області і проживав там з цими фіктивними документами до викриття його органами Радянської влади.

Підсудний Чучман П. З. як на попередньому слідстві

ві, так і в судовому засіданні визнав себе винним повністю у скоєнні цих злочинних дій. Винність Чучмана П. З. в цьому епізоді обвинувачення підтверджується приєднаними до матеріалів справи фіктивними документами на ім'я Червінського П. І.

Судова колегія вважає, що пред'явлене підсудним Чучману П. З. і Чучману С. І. обвинувачення в тому, що вони 19 серпня 1945 року брали участь у збройному нападі на село Чучмани-Заболотні Буського району, де бандитами було вбито вісім радянських громадян та розграбовано їхнє майно, в судовому засіданні не було доведено. Чучман П. З. і Чучман С. І. як на попередньому слідстві, так і в судовому засіданні не визнали себе винними в цьому нападі. Показання допитаних у судовому засіданні свідків Кошеля І. В. і Смаги П. А. щодо цього епізоду не є переконливими, тому Судова колегія вважає необхідним виключити вказаний епізод з обвинувачення Чучмана П. З. і Чучмана С. І. за недоведеністю участі підсудних у вчиненні цього злочину.

Судова колегія вважає також, що пред'явлене підсудним Морозу А. П. і Чучману С. І. обвинувачення в тому, що 20 лютого 1946 року вони вчинили у Львові пограбування громадянина Петрова В. Г. з метою придбання документів для легалізації бандитів, теж підлягає виключенню з обвинувачення підсудних, оскільки в судовому засіданні не було зібрано доказів, що ці злочинні дії були скоєні ними саме із згаданою метою.

Підсудні Мороз А. П. і Чучман С. І. пояснили в судовому засіданні, що вони, будучи в нетверезому стані, вчинили пограбування Петрова В. Г., щоб заволодіти його особистим майном. Допитаний у судовому засіданні потерпілий Петров В. Г. теж пояснив, що підсудні мали намір заволодіти його майном.

За таких обставин Судова колегія вважає за необхідне виключити цей епізод з обвинувачення підсудних

Мороза А. П. і Чучмана С. І. та закрити його у зв'язку із закінченням строків давності.

Аналізуючи всю сукупність наведених доказів у справі, Судова колегія вважає повністю доведеним, що підсудний Олійник В. І. з травня 1944 року до осені 1945 року, перебуваючи у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН, вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав безпосередню участь у збройних нападах на міста й інші населені пункти Львівської області, у скоєнні терористичних актів над радянськими громадянами та у грабуванні майна вбитих. Участь в антирадянській бандитській організації і терористичні акти над радянськими громадянами були вчинені підсудним Олійником з прямим антирадянським умислом і мали на меті підрив та послаблення Радянської влади.

Судова колегія вважає доведеним, що підсудний Мороз А. П., зрадивши Батьківщину в квітні 1944 року, перебував у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН до серпня 1945 року, вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах радянських службових осіб, військовослужбовців і мирних громадян та грабував майно вбитих. Навіть з'явившись із повинною, він продовжував свою антирадянську діяльність, допомагаючи бандитам легалізуватися за фіктивними документами. Ці злочинні дії були вчинені підсудним Морозом з прямим антирадянським умислом і мали на меті підрив і послаблення Радянської влади.

Судова колегія вважає доведеним, що підсудний Чучман П. З., зрадивши Батьківщину в серпні 1943 року, служив в українській націоналістичній поліції, а з квітня 1944 року до 1946 року перебував спочатку у складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН, а пізніше в складі районної боївки «СБ», вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах радянських громадян та грабував майно вбитих. Ці

злочинні дії були вчинені підсудним Чучманом з прямим антирадянським умислом і мали на меті підрив і послаблення Радянської влади.

Судова колегія вважає доведеним, що підсудний Чучман С. І., зрадивши Батьківщину навесні 1943 року, перебував спочатку в антирадянській молодіжній організації українських націоналістів, з січня 1944 року — в бандах УПА, а з травня 1944 року до кінця 1945 року — в складі боївки «СБ» крайового проводу ОУН, вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах радянських громадян та грабував майно вбитих. Ці злочинні дії були вчинені підсудним Чучманом з прямим антирадянським умислом і мали на меті підрив і послаблення Радянської влади.

Судова колегія вважає доведеним, що підсудний Поцілуйко Л. К., зрадивши Батьківщину на початку 1942 року, виконував спочатку окремі доручення бандитів ОУН, а з літа 1944 року до кінця 1945 року знаходився у яблунівській кущовій банді ОУН, вів активну боротьбу проти Радянської влади, брав участь у вбивствах радянських громадян та грабував майно вбитих. Ці злочинні дії були вчинені підсудним Поцілуйком з прямим антирадянським умислом і мали на меті підрив і послаблення Радянської влади.

Дії підсудного Олійника В. І. правильно кваліфіковані за част. I ст. 58 та за ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

Дії підсудних Мороза А. П., Чучмана П. З., Чучмана С. І. та Поцілуйка Л. К. правильно кваліфіковані за част. I ст. 56 і за ст. 64 Кримінального Кодексу УРСР.

У відповідності з ст. 48 Кримінального Кодексу УРСР, незважаючи на те, що з часу скоєння злочинів підсудними Олійником В. І., Морозом А. П., Чучманом П. З., Чучманом С. І. та Поцілуйком Л. К. минуло майже двадцять п'ять років, суд не знаходить за можливе

застосувати до цих осіб давність притягнення до кримінальної відповідальності, оскільки вони вчинили тяжкі, особливо небезпечні державні злочини. Згідно з законом до цих осіб зараз не може бути застосована смертна кара, вона замінюється позбавленням волі.

Обираючи підсудним міри покарання, Судова колегія врахувала виключну тяжкість скоєних ними злочинних дій, роль кожного з підсудних у скоєнні цих злочинів, а також дані про особу кожного з підсудних.

Судова колегія врахувала щире розкаяння підсудного Мороза А. П. та його сприяння розкриттю злочинів.

При визначенні виду утримання підсудних Судова колегія врахувала, що кожний з них учинив ряд тяжких, особливо небезпечних державних злочинів.

На підставі наведеного, керуючись ст. ст. 323, 324 Кримінально-процесуального Кодексу УРСР, Судова колегія в кримінальних справах Львівського обласного суду присудила:

Олійника Володимира Івановича визнати винним і обрати покарання за ст. 64 та за ч. I ст. 58 Кримінального Кодексу УРСР — п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що особисто належить підсудному, з засланням у віддалені місцевості Радянського Союзу строком на п'ять років;

Мороза Андрія Петровича визнати винним і обрати покарання за ст. 64 та за ч. I ст. 56 Кримінального Кодексу УРСР — тринадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією майна, що належить йому особисто, без заслання;

Чучмана Павла Захаровича визнати винним і обрати покарання за ст. 64 та за ч. I ст. 56 Кримінального Кодексу УРСР — п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить йому особисто,

з засланням у віддалені місцевості Радянського Союзу строком на три роки;

Чучмана Степана Івановича визнати винним і обрати покарання за ст. 64 та за ч. I ст. 56 Кримінального Кодексу УРСР — п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить йому особисто, без заслання;

Поцілуйка Леонтія Костянтиновича визнати винним і обрати покарання за ст. 64 та за ч. I ст. 56 Кримінального Кодексу УРСР — чотирнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить йому особисто, без заслання.

Давність притягнення до кримінальної відповідальності до засуджених не застосовувати.

Строк відбуття покарання з урахуванням попереднього ув'язнення рахувати: Олійнику В. І. та Чучману С. І. — з 5 квітня 1968 року, Морозу А. П. — з 8 квітня 1968 року, Чучману П. З. — з 23 травня 1968 року, Поцілуйку Л. К. — з 30 липня 1968 року.

Речові докази залишити при справі.

Вирок може бути оскаржений і опротестований до Судової колегії в кримінальних справах Верховного Суду Української РСР протягом семи діб з дня його оголошення, а засудженими Олійником В. І., Морозом А. П., Чучманом П. З., Чучманом С. І. та Поцілуйком Л. К. — в той же строк з дня вручення кожному з них копії вироку¹.

Головуючий

підпис

Народні засідателі

підписи

¹ Вирок Верховним Судом Української РСР залишено в силі.

ОКРЕМА УХВАЛА

1969 року, грудня 2 дня Судова колегія в кримінальних справах Львівського обласного суду в складі: головуючого — члена Львівського обласного суду Є. І. Крючкова-Дворецького, народних засідателів Львівського обласного суду М. А. Бутенка і К. М. Белова, при секретарі О. П. Лашиній, з участю прокурора А. Т. Ємельянова та адвокатів Р. А. Бродської, М. С. Малик, С. Г. Каменщик, І. В. Руденка, Я. Т. Ковалю розглянула у виїзному відкритому судовому засіданні в селищі Красне Буського району Львівської області кримінальну справу про обвинувачення: Олійника Володимира Івановича в скоєнні злочинів, передбачених статтею 64 і частиною I статті 58 Кримінального Кодексу УРСР; Мороза Андрія Петровича в скоєнні злочинів, передбачених статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР; Чучмана Павла Захаровича в скоєнні злочинів, передбачених статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР; Чучмана Степана Івановича в скоєнні злочинів, передбачених статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР; Поцілуйка Леонтія Костянтиновича в скоєнні злочинів, передбачених статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР.

Вироком Судової колегії Львівського обласного суду від 2 грудня 1969 року засуджені:

Олійник В. І. за статтею 64 і частиною I статті 58 Кримінального Кодексу УРСР на п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить осо-

бисто засудженому, з засланням у віддалені місцевості Радянського Союзу строком на п'ять років;

Мороз А. П. за статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР на тринадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить особисто засудженому, без заслання;

Чучман П. З. за статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР на п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить особисто засудженому, з засланням у віддалені місцевості Радянського Союзу строком на три роки;

Чучман С. І. за статтею 64 і частиною I статті 56 Кримінального Кодексу УРСР на п'ятнадцять років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить особисто засудженому, без заслання;

Поцілуйко Л. К. за статтею 64 і частиною I статті

Ось він, убивця Дмитро Куп'як. Зараз він охоче дає інтерв'ю, розповідає про свою «боротьбу» за «самостійну неську Україну». Даремно! Звірний оскал видає садиста і вшателя. Ніякими словами не змити з його рук крові невинно замордованих ним жертв.

56 Кримінального Кодексу УРСР на чотирнадцять років позбавлення волі у виправно-трудових колоніях суворого режиму з конфіскацією всього майна, що належить особисто засудженому, без заслання.

Судова колегія установила, що в 1944—1945 роках на території Львівської області УРСР діяла боївка «СБ» (т. зв. «служби безпеки») крайового проводу антирадянської організації українських націоналістів (ОУН).

До складу цієї боївки «СБ» входили засуджені Олійник В. І. під кличкою «Голодомор», Мороз А. П. під кличкою «Байрак», Чучман П. З. під кличкою «Беніто», Чучман С. І. під кличкою «Береза» та інші бандити.

Ця боївка «СБ» разом з яблунівською кущовою бандою ОУН, в якій був засуджений Поцілуйко Л. К. під кличкою «Яструб» та інші бандити, вела активну боротьбу проти Радянської влади, систематично здійснювала бандитські напади на населені пункти Львівської області, по-звірячому катувала і вбивала мирних радянських людей, в тому числі жінок, дітей і стариків, та грабувала майно вбитих. Всього цією бандою ОУН вбито й замучено майже 200 радянських громадян.

Організатором і керівником боївки «СБ» крайового проводу ОУН був бандит Куп'як Дмитро Георгійович під кличкою «Клей». Він брав безпосередню участь у мордуванні мирних радянських громадян, яких оунівці підозрівали у зв'язках з партизанами та органами Радянської влади, а також участь у вбивствах і грабуванні радянських людей. Після розгрому банди «СБ» крайового проводу ОУН Куп'як — «Клей» з фіктивними документами втік за кордон і зараз переховується в місті Торонто у Канаді.

При розслідуванні цієї справи слідчі органи виділили матеріали щодо Куп'яка — «Клея» в окреме провадження.

Судова колегія вважає за необхідне звернутися з проханням до Генерального прокурора Союзу РСР, голови Комітету державної безпеки при Раді Міністрів Союзу РСР і голови Верховного Суду Української РСР увійти з клопотанням у відповідні державні органи Союзу РСР про видачу урядом Канади кримінального злочинця Куп'яка Д. Г. (бандитська кличка «Клей»), на совісті якого майже 200 вбитих і замучених мирних радянських громадян, в тому числі жінок, дітей і стариків. Судова колегія вважає, що цей кримінальний злочинець повинен бути переданий органам радянського правосуддя і понести справедливую кару за скоєні ним тяжкі, найбільш небезпечні кримінальні злочини.

Судова колегія у кримінальних справах Львівського обласного суду, керуючись статтею 340 Кримінально-процесуального Кодексу УРСР, у х в а л и л а:

копію цієї ухвали надіслати Генеральному прокурору Союзу РСР, голові Комітету державної безпеки при Раді Міністрів Союзу РСР і голові Верховного Суду Української РСР для вжиття необхідних заходів щодо видачі урядом Канади органам радянського правосуддя кримінального злочинця Куп'яка Д. Г. (бандитська кличка «Клей»).

Головуючий

підпис

Народні засідателі

підписи

Петро Ігульський

УКРАЇНА ПРОКЛИНАЄ

Село на нашій Україні.

Яблунівка.

В садах — осінь, в серцях — смуток, в очах — гнів...

...Ви жертвою в бою нерівним лягли з любові до рідного краю...

За тобою, Морозенку, вся Україна плаче...

Над селом, широкополими ланами — жалібна мелодія.

162

Аж в Карпатах відлунює.
Вітер розмаює червоно-чорні стрічки. На вінках вони, ті стрічки, чи на матроських безкозирках?
Ні, матросів у цьому безкінечному людському потоці нема.
Є їх ритм, їх рішучість, їх самовідданість.
Є колгоспники, школярі, робітники. З Буська, Красного, Нового Миятина, Яричева, Кам'янки...
Стогнуть дерева, плачуть люди, зітхає земля...
Земля народжує, і земля стверджує смерть.
Земля — кругла.

163

Яблунівка й Торонто лежать між сорок четвертою й сорок п'ятою паралелями.

У Яблунівці — полудень, у Торонто — північ.

Діаметр Землі-планети — біля тринадцяти тисяч кілометрів.

Братська могила — глибока, чорноземна. В ній, як патрони в обоймі, як солдати в окопі, щільно — плече в плече лягають мученики за Радянську Україну: Олена Вуйцік, Зіновій Вуйцік, Марія Вовк, Олена Вовк, Іванна Палига, Стефанія Бабійчук, Марія Бабійчук, Гелена Гришук, Олена Банковська, Євген Банковський, Богдан Банковський, Іван Банковський...

Дванадцять домовин...

Дванадцять світлих, мислячих голів; дванадцять пар роботящих рук...

І море сухих, висушених ненавистю сліз...

Лівифланговим у стрункій шерензі, найяскравішою квіткою у

вінку безсмертників був десятимісячний Зіновій Вуйцік. Він ожив у моїй уяві, заговорив:

«Я — син України, зараз мені було б двадцять. Я був би вибійником Львівсько-Волинського вугільного басейну, чи студентом ордена Леніна державного університету ім. Івана Франка, чи механізатором яблунівського колгоспу «Пам'ять Ілліча», чи футболістом «Карпат», чи заспівувачем «Трембіти»...

Хто ж ти, що підняв на мене руку?

Убивця, людожер, упир.

Ні, я наречу тебе вовкулакою — найогиднішою химерною істотою, що нею матері лякають дітей.

Так от, вовкулаче, могила в Яблунівці виявилась бездонною. Наші домовини пройшли крізь вогонь і воду, товщу землі і жаринь магми. Пройшли, щоб не тільки на рідній радянській землі, а й по другий бік планети розказати всім, хто ти є.

У далеку путь нас проводжали трудящі міст і сіл радянської орденосної Львівщини, того благословенного краю, в якому ти чинив кривавий розгул у роки фашистської окупації під собачою кличкою «Клей».

«Клей», стань на задні лапи!», «Клей», гаркни!», «Клей», вкуси!»

Ти однаково слухняно зазираєш у вічі і бандерівським отаманам, і шефам гестапо. І, вловивши на льоту наказовий жест, скаженим вовкулакою кидаєшся на горло й старому, й малому, — всім, хто у темну ніч фашистської окупації чекав переможного світанку і радів вікопомній весні сорок п'ятого. У безсилій люті ти стріляв у дитячі очі, у мудрі голови стариків, що мріяли про краще прийдешнє для своїх дітей. Ти мордував учителів — сіячів правди і добра, які й тебе намагалися зробити людиною... За що ж ти, вовкулаче, вбив мене, десятимісячного, чим я перед тобою, твоїми хазяями завинив? Я не наслухався колискової, не допив материнського молока, не натішився дитячими іграшками...

Знай же, вовкулаче, що я живу і житиму, доки світить сонце, доки шумить Буг, доки височітимуть Карпати! А ти помер відразу, як тільки натягнув на себе німецький мундир; відійшов у безвість, став тінню відтоді, як впала на тебе тінь фашистської свастики...

Моральна смерть страшніша від фізичної.

У далеку путь мене і всіх нас, тобою замордованих, проводжали наші земляки з Яблунівки, Грабової, Соколі, Адамів... Над свіжою могилою промовляв заступник голови Львівського облвиконкому Микола Гнидюк. Він також українець, також у воєнне лихоліття був на пляндрованій фашистами території, діяв у самому лігві сатани — Еріха Коха. Та вірний син свого народу зайняв місце на барикадах з протилежного від тебе, вовкулаче, боку. Твоя сусідка — колгоспниця із Сторонніх Баб Марія Падус у сорок першому році, ризикуючи життям, грудьми прикрила дочку радянського прикордонника-комуніста Валю Суворову, а ти, як той біблейський цар Ірод, гицлював по дитячих ліжечках і колисках.

Братська могила — глибока, бездонна.

Нас опустили в ту могилу опівдні, щоб, пройшовши крізь

вогонь і воду, крізь жаринь серця планети, стати у Торонто перед твоєю, вовкулако, корчмою і сказати людям усього світу:

— Обминайте цей заклад десятою дорогою. Від нього тхне кров'ю і мертвечиною. В звуках джазу — хрустіння кісток, надривне ридання матерів...

Бізнесмен-ресторатор Дмитро Куп'як хизується своїм достатком в триста тисяч доларів, своїм канадським громадянством. Ми спитаємо його, згустком якої кількості крові і сліз заблищало оте крадене золото. А ще скажемо, що немає в світі еквіваленту рідного неба, солов'їних весен, урожайних ланів.

Господарями на вільній, щасливій, благодатній українській землі — ми, чесні трударі. Біля Яблунівки височить Краснянський цукровий завод. Далі, на захід, розкинулись вугільні шахти, нафтові вишки. Львівщину промережили лінії електропередач, газові магістралі. Золотом, щирим золотом повниться душа кожної радянської людини, кожного, кого так люто ненавиділа і так боялась твоя продажна душа, кривавий шинкарю. А ти кажеш — триста тисяч, чи пак, тридцять срібняків...

Ресторація — резиденція твоя, вовкулако,— стане твоєю моголою. Вікна затягне павутиною, в темних закутках блиматимуть балухами сови, перегукуватимуться сичі.

А на фешенебельних сходах виросте чортополох...

Хай стане для тебе, вовкулако, холодним сонце, гірким повітря, пекучою вода!»

Село на нашій Україні... Яблунівка.

Пахне стиглими плодами, осінню... Ідуть і йдуть люди...

Сини і дочки Української Радянської Соціалістичної Республіки в один голос заявляють, будучи певними, що їх почують за океаном:

— Ганьба запродавцям! Кари їм!

Суд народу — найвищий, найсправедливіший суд. Він знайде вас скрізь, де б ви не ховалися. Зарубайте це собі на носі, уже відомі і ще не виявлені вовкулаки.